

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen matalan kynnyksen avopalvelut perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille

- **Kehittämisehdotuksia palveluiden kehittämiseen**

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosionomi Yamk lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen

2023

Nina Helena Jääskeläinen

Tiivistelmä

Tekijä Nina Jääskeläinen	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK Sivumäärä 67 sivua, 6 liitesivua	Valmistumisaika 2023
Työn nimi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen matalan kynnyksen avopalvelut perhe- ja lähi- suhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille -Kehittämisehdotuksia palveluiden kehittämiseen		
Tutkinto ja koulutusala Sosionomi (Ylempi AMK), Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen		
Toimeksiantajaorganisaatio Itä-Uudenmaan hyvinvointialue		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena soveltavana tutkimuksena yhteistyössä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kassa. Opinnäytetyön aiheena oli perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten sekä nuorten matalan kynnyksen palvelut Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella. Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten saamasta avusta. Tavoitteena oli kartoittaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluiden kehittämistä.</p> <p>Aineisto kerättiin teemahaastattelemalla Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen työntekijöitä eri kunnista, sekä benchmarking-menetelmällä, vertailukäyntiä hyödyntäen. Vertailukäyntiin valittiin ulkopuolinen kohde, jossa järjestetään lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluita. Aineiston analysoinnissa käytettiin sisältöanalyysiä.</p> <p>Tutkimuksessa selvitettiin Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen eri kuntien eroja perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten avun saamisessa. Tutkimuksen perusteella tehtiin kehittämisehdotus avopalveluiden järjestämisestä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle.</p>		
Asiasanat Soveltava tutkimus, perhe- ja lähisuhdeväkivalta, matalan kynnyksen avopalvelu, lapset ja nuoret, benchmarking		

Abstract

Author	Type of Publication	Published
Nina Jääskeläinen	Master's thesis	2023
	Number of Pages	
	65 pages, 6 appendices	
Title of Publication		
The low-threshold open services of the welfare area of Eastern Uusimaa family and close relationships for children and young people who have experienced violence - Development proposals for the development of services		
Degree, Field of Study		
Master of Social Services		
Organisation of the client (if the thesis work is commissioned by another party)		
Itä-Uusimaa Welfare Area		
Abstract		
<p>The thesis was carried out as a qualitative applied research in cooperation with the Itä-Uudenmaa welfare region fund. The topic of the thesis was low-threshold services for children and young people who have experienced family and intimate partner violence in the welfare area of Itä-Uusimaa. The purpose of the study was to collect information about the help received by children and young people who have experienced family and intimate partner violence in the welfare area of Eastern Uusimaa. The goal was to map the development of low-threshold open services for children and young people who have experienced family and intimate partner violence.</p> <p>The data was collected by thematic interviews with employees of the Itä-Uusimaa welfare area from different municipalities, as well as by the benchmarking method, using visits. An external destination was chosen to start the visit, where low-threshold open services for children and young people are organized. Content analysis was used to analyze the data.</p> <p>In the study, the differences between the different municipalities of the Eastern Uusimaa welfare area in receiving help for children and young people who have experienced family and intimate partner violence were investigated. Based on the research, a development proposal was made for the organization of open services in the welfare area of Eastern Uusimaa.</p>		
Keywords		
Applied research, family and intimate partner violence, low-threshold open service, children and young people, benchmarking		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Soveltavan tutkimuksen lähtökohdat.....	3
2.1	Väkivaltatyön nykytilanteen kuvaus	3
2.2	Opinnäytetyön yhteistyökumppani	3
2.3	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	5
3	Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vaikutus lapsiin ja nuoriin	7
3.1	Perhe- ja lähisuhdeväkivallan määrittely	7
3.2	Väkivallalle altistuminen.....	9
3.3	Lasten näkyvyys perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilastoissa	11
3.4	Perhe ja lähisuhdeväkivallan vaikutukset lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin	12
4	Avopalvelut ja psykososiaalinen tuki matalan kynnyksen palveluna.....	15
4.1	Väkivaltatyön matalan kynnyksen avopalvelu	15
4.2	Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on traumaattinen kokemus	16
4.3	Väkivaltaa kokeneiden ja todistaneiden lasten ja nuorten auttaminen.....	18
5	Menetelmälliset lähtökohdat.....	21
5.1	Soveltava laadullinen tutkimus.....	21
5.2	Tiedonkeruumenetelmä	24
5.2.1	Teemahaastattelu	24
5.2.2	Benchmarking-menetelmä	27
5.3	Tiedonkeruun toteutus	28
5.3.1	Benchmarking-käynti	29
5.4	Aineiston analyysi	29
6	Tulokset.....	33
6.1	Matalan kynnyksen palvelut.....	33
6.2	Väkivaltaa kokeneen lapsen tai nuoren matalan kynnyksen avopalvelut.....	34
6.3	Yhteistyön merkitys.....	37
6.4	Lisäkoulutuksen tarve	37
6.5	Benchmarking käynti	38
7	Pohdinta	40
7.1	Tulosten tarkastelu	40
7.2	Eettisyys ja luotettavuus	45
7.3	Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset	48
7.4	Jatkotutkimusaiheet	51
	Lähteet	52

Liitteet.....	69
Liite 1. Kutsu opinnäytetyöhön liittyvään teemahaastatteluun	69
Liite 2. Teemahaastattelurunko benchmarking vertailukäynnin asiantuntijoille	70
Liite 3. Teemahaastattelurunko Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen työntekijöille	1
Liite 4. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen työntekijöiden teemahaastattelun teemoittelu...	2
Liite 5. Benchmarking vertaiskäynti haastatteluaineiston teemoittelu	3
Liite 6. KUVIO 6 Tutkimuksen kehittämissuositukset.....	4

1 Johdanto

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on merkittävä yhteiskunnallinen ongelma, sillä siitä aiheutuu inhimillistä kärsimystä, fyysisiä sairauksia ja mielenterveysongelmia (Miller & McCaw, 2019). Se on myös laaja ja monitahoinen ongelma (Laajasalo & Peltonen 2021). Terveysten ja hyvinvoinninlaitos tekee jatkuvasti kehittämistyötä väkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten hyväksi. Tieto lähisuhdeväkivallan vaikutuksesta lapsen ja nuoren suotuisan kasvun ja kehityksen vaarantajana on lisääntynyt, ja sen vaikutuksen tiedetään ulottuvan pitkälle aikuisikään saakka (Laajasalo & Peltonen 2021; Korpilahti ym. 2019, 37–38). Väkivaltaa kohdanneiden lasten ja nuorten kanssa työskentelyyn tarvitaan osaamisen ja palveluiden vahvistamista eri tasoilla. (Muukkonen 2018.)

Kaikki perheessä olevat henkilöt tarvitsevat väkivallan tapahtuessa, niin uhrin kuin tekijän. Tarvittavia aputoimia on monia, ja niitä ovat esimerkiksi terveydenhuollon palvelut sekä sosiaalipalveluiden toimenpiteet. Jotta lähisuhdeväkivallan vastainen työ voisi onnistua, tulee alueellisen koordinaation ja laajan yhteistyön useiden hallinnonalojen kanssa olla edellytyksenä. (Silta ym. 2022, 21.)

Väkivaltatyötä tehdään ja toteutetaan pääasiassa kolmannen sektorin toimesta esimerkiksi ensi- ja turvakotiliittojen yhdistysten toimesta. Väkivaltatyötä tehdään ennaltaehkäisevänä ja osana peruspalveluja, kuten neuvolassa, koulussa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa. (Noppari & Nietola 2017, 178–179.) Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen haasteena on sen tunnistaminen vaikeus. Vaikka se on kriminalisoitu, siihen puuttuminen todellisuudessa voi olla vaikeaa. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on ilmiönä vakava sosiaalinen ja yhteiskunnallinen ongelma. (Nikupeteri 2016, 26–29.)

Väkivalta, joka kohdistuu lapsiin, on usein piilotettua ja aliraportoitua. Tämä saattaa johtua lasten ja nuorten lojaaliudesta huoltajaa kohtaan, ja jos lapset ja nuoret eivät häpeän tai pelon takia kerro lähisuhdeväkivallasta, jää se perhesalaisuudeksi. (Laisaari & Korpilahti 2021.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on aina lapselle haitallista ja se aiheuttaa suurta kärsimystä. Sen voisi sanoa olevan yhteiskunnassamme suurin kansanterveydellinen ongelma. (Paavilainen & Flinck 2015, 4.) Väkivaltaa voidaan kuitenkin ehkäistä. (WHO 2013, 3).

Lasten ja nuorten kokemasta lähisuhdeväkivallasta on tällä hetkellä käynnissä erilaisia hankkeita. Barnahus-hanke on terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosina 2019–2025 koordinoima hanke, joka pyrkii tehostamaan lapsiin kohdistuvien väkivaltaepäilyjen selvittämistä sekä väkivaltaa kokeneiden lasten sekä nuorten pääsemistä niin tuen piiriin kuin hoitoonkin. (THL 2023.) Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksella on myös menossa

väkivallaton lapsuus – toimenpidesuunnitelma 2020–2025. Tämän suunnitelman pyrkimyksenä on ehkäistä 0–17-vuotiaisiin lapsiin sekä nuoriin kohdistuvaa väkivaltaa, joka voi olla henkistä, fyysistä tai seksuaalista. (THL 2021a). Ensi- ja turvakotiliitolla on meneillään vauva- ja väkivaltatyötä tulevaisuuden sotokeskuksiin -hanke 2022–2024, jonka tavoitteena on juurruttaa ensi- ja turvakotiliiton erityisosaaminen osaksi sotokeskuksia ja heidän palveluketjujaan. (Ensi- ja turvakotiliitto 2023.)

Aikuisten ja lasten kokema lähisuhdeväkivalta on melko yleistä ja sillä on negatiivisia seurauksia sekä teon kohteelle että sitä todistaneelle. (THL 2021a, 9.) Tutkimustulosten pohjalta on havaittu ja tiedetään, että väkivaltakokemukset kasautuvat samoille lapsille monin eri tavoin. Väkivalta leviää yhdeltä elämän osa-alueelta toiselle, esimerkiksi kodista kouluun. Tästä seuraa, että väkivaltaa toistuvasti kokeva lapsi moniuhriutumisen. (Kumar ym. 2017, 4–5.) Lähisuhdeväkivallasta voi toipua ja yhteiskunnalla on erityinen velvollisuus huolehtia siitä, että lapsille ja nuorille on palveluita mistä he saavat selviytymiseensä apua (STM 2019, 19).

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa vuoden 2023 alussa. Palvelut ovat eri kunnissa eri tavalla järjestettyjä ja osa on vailla lähipalveluita. Osalla kunnista palvelut oli aikaisemmin ostettu naapurikunnasta, mutta vuoden 2023 alusta palveluvastuu siirtyi Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille ei ole tällä hetkellä matalan kynnyksen avopalveluita Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella, vaan palvelua tarjoaa koulukuraattori tai -psykologi, kouluterveydenhoitaja, perheneuvola ja matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut (yli 13-vuotiaille). Lastensuojeluilmoituksen jälkeen lastensuojelu tekee palvelutarpeen arvion ja yhdessä perheen kanssa miettii jatkotoimenpiteitä.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten avunsaanti. Tavoitteena on saada tietoa mihin suuntaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluita tulee kehittää. Opinnäytetyö toteutetaan soveltavana tutkimuksena, missä aineisto kerätään laadullisilla menetelmillä. Näitä aineistonkeruumenetelmiä ovat teemahaastattelu ja benchmarking.

2 Soveltavan tutkimuksen lähtökohdat

2.1 Väkivaltatyön nykytilanteen kuvaus

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on yksi vaikeimmista yhteiskunnallisista sekä sosiaalisista ongelmista kautta maailman. (Siltala, 2022, 9). YK:n yleissopimus lasten oikeuksista (860/1991) määrittelee, että lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta ja kaltoinkohtelulta. Vanhempien vastuu lapsen kasvattamisesta ja lapsen kehityksen on yhteinen ja lasta tulee suojella kaikelta seksuaaliselta hyväksikäytöltä.

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohtaavilla lapsilla ja nuorilla on oikeus sekä apuun että tukeen samalla tavalla kuin väkivaltaa kohdanneilla aikuisilla. Jo vuosien ajan väkivallan tekijöiden sekä kokijoiden tarve avulle on tunnustettu, ja apua on annettu. Lasten ja nuorten kohdalla auttamisessa on kuitenkin paljon kehitettävää. Aihe on ajankohtainen ja tärkeä, sillä perhe- ja lähisuhdeväkivalta on ollut mittava/merkittävä ongelma niin Suomessa kuin muuallakin jo ennen koronapandemiaa. (Valtioneuvoston 2020, 55). Koronapandemia sulki perheet koteihin etäkouluun ja -työhön sekä rajoitti kontakteja kodin ulkopuoliseen maailmaan (THL 2022). Sote-uudistuksen myötä tutkimuksen toteutus on tärkeää juuri nyt, jotta voidaan kehittää parempia palveluita lapsille ja nuorille, jotka ovat joutuneet kokeemaan ja kohtaamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa läheistensä taholta.

2.2 Opinnäytetyön yhteistyökumppani

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Itä-Uudenmaan hyvinvointialue ja Porvoon turvakoti. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen tehtävänä on vastata sosiaali- ja terveystalouksista sekä pelastustoimen palveluista. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue muodostuu seitsemästä kunnasta: Porvoo, Loviisa, Sipoo, Askola, Pukkila, Lapinjärvi ja Myrskylä. Vuonna 2020 väestömäärä oli noin 96 400 asukasta. Vuonna 2019 0–17-vuotiaita oli 19 960. Myrskylän ja Pukkilan sosiaali- ja terveystalouksien palvelut on aikaisemmin tuottanut Päijät-Häme. Askolalla on ollut oma sosiaalitulos ja Lapinjärven sosiaalitulos on tuottanut Loviisa. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella Askolaan, Pukkilan ja Myrskylän sosiaalitulos tuotetaan Sipoosta käsin. Porvoo, Loviisa ja Sipoo hoitaa omat sosiaalitulospalvelut. Väestöennuste on laskeva vuoteen 2030 kaikissa muissa kunnissa paitsi Porvoossa ja Sipoossa. (Itä-Uusimaa 2022.)

Kuntia ja hyvinvointialueita on ohjeistettu Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta liittyen lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattoritehtävien sekä vastaisen toiminnan järjestämiseen. (October & Laitinen 2022, 6). Väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille ei ole Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella matalan kynnyksen avopalveluita; myöskään Porvoon

turvakodissa ei ole erillistä lapsityöntekijää, joka olisi erikoistunut lasten- ja nuorten auttamiseen perhe- ja lähisuhdeväkivallan tuomaan traumaan.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen alue on laaja ja sisältää kolme hyvin pientä kuntaa, joista esimerkiksi Porvooseen välimatka on pitkä ja julkinen liikenne kulkee harvakseltaan. Perheneuvola ja mielenterveyden matalan kynnyksen palvelut sijaitsevat Porvoossa, Sipoossa ja Loviisassa. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokenut lapsi tai nuori voi nykytilanteessa saada apua Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella koulukuraattorilta, -psykologilta ja -terveydenhoitajalta. Väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille ei ole Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella matalan kynnyksen avopalveluita. Myöskään Porvoon turvakodissa ei ole erillistä lapsityöntekijää, joka olisi erikoistunut lasten- ja nuorten auttamiseen perhe- ja lähisuhdeväkivallan tuomaan traumaan.

Porvoon turvakoti on ennen hyvinvointialueelle siirtymistä kuulunut Porvoon kaupungin organisaatioon. Porvoon turvakoti on perustettu vuonna 1989. Turvakoti sijaitsee lähellä Porvoon keskustaa ja siellä on 9 asiakashuonetta, henkilökuntana 8 ohjaajaa, sosiaalityöntekijä ja esihenkilö. Rahoitus on tullut vuodesta 2015 Terveiden ja hyvinvoinninlaitokselta. Porvoon turvakodilla ei ole avopalveluita eikä erillistä lapsityöntekijää. Vuonna 2020 turvakotiasiakkaita oli koko maassa 2 929 ja lapsia vanhemman kanssa oli 2 311. Keskimääräisesti asiakasmäärä oli laskusuuntainen, kun vuosien 2015–2020 keskiarvo oli 4 431. (THL 2021b.)

Suomessa ei ole vakiintunutta perhe- tai lähisuhdeväkivallan palvelujärjestelmää. Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) velvoittaa kuntia järjestämään sosiaalipalveluita perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa aiheutuneisiin tuen tarpeisiin. Kolmas sektori, esimerkiksi ensi- ja turvakotiliiton jäsenyhdistykset, tekevät pääsääntöisesti väkivaltatyötä. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on yksi ongelma muiden joukossa sosiaalitoimen tehtäväkuvassa. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta tulee tyypillisesti esille akuuteissa perheessä tapahtuvissa väkivaltatilanteissa, joihin vastataan lastensuojelun tukitoimenpiteillä. Väkivaltatyö ei ole sosiaalihuollon tai lastensuojelun perustehtävä. (Ojuri & Laitinen 2015, 13.)

Erilaisia lakeja, julistuksia ja sopimuksia on laadittu lasten suojelemiseksi, esimerkiksi YK:n Lapsen oikeuksien sopimus (1989), jonka mukaan lasta tulee suojella esimerkiksi kaikelta väkivallalta, sekä fyysiseltä että henkisesti, huonolta kohtelulta, vahingoittamiselta, hyväksikäytöltä sekä laiminlyönniltä. Lapsen etu on aina tultava ensin. Lapsella on oikeus erityiseen tukeen ja suojeluun esimerkiksi, jos lapsi ei voi turvallisesti elää omassa perheessä. (YK 60/1991)

Euroopan neuvoston solmima yleissopimus, Istanbulin sopimus, käsittelee väkivallan ehkäisyä laajimmin, kuin mikään aiempi laki. Istanbulin sopimus käsittelee sekä naisiin

kohdistuvan väkivallan ehkäisemistä kuin myös perheväkivallan ehkäisemistä. Sen tavoitteena on myös suojella väkivaltaa kohdanneita ja tarjota heille tukipalveluita. (STM 2022.) Istanbulin sopimus hyväksyttiin yleisesti vuonna 2011 ja Suomessa sopimus astui voimaan 1.8.2015. Sen tavoitteena on ehkäistä perheväkivaltaa erilaisin keinoin, esimerkiksi yksilön tukemiseksi tarjoamalla erilaisia tukipalveluita ja asettamalla väkivallan tekijät vastuuseen teoistaan, mutta laki pyrkii vaikuttamaan myös rakenteellisiin epäkohtiin korostamalla sukupuolten välistä tasa-arvoa ja ottamalla kantaa viranomaisten ja järjestöjen välisen yhteistyön kehittämiseksi. (53/2015) Suomi on mukana myös Lanzaroten (Lanzaroten sopimus 88/2011) kansainvälisessä sopimuksessa, joka tuli voimaan vuonna 2011. Lanzarote sopimus on lasten suojelemista seksuaaliselta riistolta ja seksuaalisen hyväksikäytön vastainen sopimus (STM 2019, 90–91).

Grevion raportin (2019, 36–42) mukaan lapsi tai nuori, joka on todistanut perheväkivaltaa, raiskauksen tai muunlaista väkivaltaa, tulee saada samoja palveluja kuin aikuinen uhri. Raportti tarkastelee hyvin lapsen itsenäistä asemaa asiakkaana. Lapsi altistuu perheväkivallalle sen todistajana ja kokijana yhtä lailla kuin aikuinenkin. Täten lapsi on myös väkivallan uhri ja oikeutettu väkivallan uhreille kuuluviin palveluihin.

Suomessa sosiaali- ja terveysministeriö vastaa lähisuhde- ja perheväkivaltatyön suunnittelusta ja ohjauksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön tavoitteena on valtakunnallisen palvelujärjestelmän kehittäminen alueellisesti tasa-arvoiseksi, jolloin lähisuhde- ja perheväkivallan osapuolille kyetään tarjoamaan samaa tukea ja palvelua asuinpaikasta riippumatta. Ministeriön alaisuudessa on vuoden 2017 alusta saakka toiminut uusi toimikunta naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumiseksi (STM).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on tehnyt vuonna 2022 hyvinvointialueille ja kunnille yhteisen ohjeistuksen lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan koordinoimisesta. Tavoitteena on kynnyksetön pääsy palveluihin, jos on kohdannut väkivaltaa. Väkivallalle altistuneille lapsille tulee luoda toimialojen rajat ylittäviä palveluita. Avun tulee olla tarjolla nopeasti ja palveluohjaus sosiaalihuollosta terveydenhuoltoon sujuvaa (October & Laitinen 2022, 11–18.) sillä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on tärkeää katkaista perhe- ja lähisuhdeväkivalta. (Roberts ym. 2013, 605–612.)

2.3 Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia matalan kynnyksen palveluita Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille.

Tutkimustulosten perusteella tavoitteena on luoda kehittämissuhteita perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluiden kehittämiseen koko Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle, jotta lapset ja nuoret saisivat oikea-aikaisesti ja nopeasti apua, kun ovat kohdanneet perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa.

Tämä opinnäytetyö on soveltava tutkimus, jossa tarkoituksena oli saada uutta tietoa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluiden kehittämiseksi. Tutkimusmenetelmäksi valittiin teemahaastattelu, sillä teemahaastattelu toimii hyvänä tiedonkeruumenetelmänä, kun halutaan saada haastateltavien kokemuksista ja havainnoineista tietoa. Teemahaastattelussa on keskustelun tukena ennalta valitut tutkimuskysymykset, mutta haastattelu jättää tilaa avoimelle keskustelulle. (Kvalimotiv) Toisena tutkimusmenetelmänä käytettiin benchmarkingia, eli vertailuanalyysiä vertailukäynnin muodossa. Vertailukäynnillä tarkoituksena oli saada yksityiskohtaista tietoa, miten lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalvelut on valitussa vertaiskohteessa toteutettu. Vertailukäynnin tavoitteena oli saada ideoita, miten uudistaa tai kehittää Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluita.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Millaisia palveluita Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on tarjolla perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille?
2. Miten ammattilaisten osaamista Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella tulisi kehittää, jotta perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneet lapset ja nuoret saisivat paremmin tukea?

3 Perhe- ja lähisuhdeväkivallan vaikutus lapsiin ja nuoriin

3.1 Perhe- ja lähisuhdeväkivallan määrittely

Väkivalta-sana herättää monenlaisia vahvoja tunteita. Se on ilmiönä monimutkainen ja ymmärrystämme haastava. Väkivalta on itse teko eikä sen lopputulos. (Bildjuschkin ym. 2020, 3.) Bildjuschkin ym. (2020, 5) määrittelevät lähisuhdeväkivallaksi sellaisen väkivallan, jossa uhri ja väkivaltateon tekijä ovat joko aikaisemmin olleet, tai ovat parhaillaan läheisessä suhteessa toistensa kanssa. Jos väkivaltateko tapahtuu perheen sisällä, kyseessä on perheväkivalta, josta käytetään käsitteenä myös termiä lähisuhdeväkivalta. Lanttu kirjoittaakin tutkimuksessaan väkivallan määritelmästä, että määritelmä riippuu aina siitä, kuka väkivaltaa on määrittämässä ja kenen näkökulmasta väkivaltaa katsotaan. (Lanttu 2016, 37)

Maailman terveysjärjestö WHO on määritellyt lapsiin kohdistuvan väkivallan käsitteen siten, että se kattaa kaiken tarkoituksella lapsen kohdistetun fyysisen voiman tai vallan käytön. Tähän määritelmään lukeutuu myös väkivallalla uhkaaminen ja väkivallanteko. WHO:n määritelmä on moniulotteinen, ja tarkastelee väkivallan vaikutuksia ja riskejä lapsen terveydelle ja hyvinvoinnille. (WHO) Yhdistyneiden Kansakuntien Yleissopimus määrittelee väkivallan käsitteeseen ja sen muotoihin sisältyvän ruumiillisen ja henkisen väkivallan lisäksi kaikki vahingoittaminen, kaltoinkohtelu, laiminlyönti tai muu välinpitämätön tai huono kohtelu, hyväksikäyttö ja seksuaalinen hyväksikäyttö. (YK 1989, § 19.)

Väkivaltaa kuvaamaan käytetään yleisesti käsitteitä lähisuhdeväkivalta, perheväkivalta, parisuhdeväkivalta sekä naisiin kohdistuva väkivalta (Rikoksantorjunta). Väkivallan ymmärretään olevan myös esimerkiksi toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään kohdistuvaa vallan tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista. Väkivallasta voi seurata esimerkiksi psyykinen tai fyysinen vamma, tai jopa kuolema. (STM 2019, 20; Bildjuschkin ym. 2020, 5). Perheväkivallan saatetaan ajatella olevan vain puolisojen välinen ongelma (De Puy ym. 2019), mutta huomioitavaa on, että perheen sisällä tapahtuva väkivalta voi kohdistua myös lapseen, jolloin käsitteenä puhutaan lapsen kaltoinkohtelusta tai lapseen kohdistuvasta fyysisestä pahoinpitelystä. (Nikkola, Luoma & Aronen 2016, 734.) Lapseen kohdistuvasta väkivallasta tai lapsen altistumisesta perhe- tai lähisuhdeväkivallalle voi vaihdella suurestikin riippuen siitä, keneltä määritelmää kysytään (Heinonen 2015, 13–15).

Tyypillisesti uhrina on nainen tai lapsi, mutta uhrina voi olla myös mies. (Rikoksantorjunta) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on usein toistuvaa ja ajan kanssa pahenevaa. Väkivallan tekijä alistaa ja kontrolloi, käyttäen vaihtelevasti rakkautta ja uhkailua. Uhri lamaantuu, toimintakyky heikkenee ja on riippuvainen väkivallan tekijästä. (Ewalds, Karjalainen &

Peltonen 2019, 6–7.) Väkivallasta ei aina raportoida viranomaisille. Esimerkiksi perheväkivallan uhri saattaa tuntea häpeää ja syyllisyyttä, eikä tästä syystä halua tehdä rikosilmoitusta. Vielä vaikeampaa lähi- ja perheväkivallan huomaamisesta tekee siihen liittyvä salailu, jota esimerkiksi uhri saattaa tehdä uusien väkivaltatekojen pelossa. Valitettavasti on myös niin, että usein lähi- tai perheväkivaltaa ei nähdä yhtä vakavana rikoksena kuin tuntemattoman tekemänä. Lapset, jotka ovat eläneet väkivaltaisessa ympäristössä ja/tai kokeneet väkivaltaa, ovat erityisen haavoittuvassa asemassa oleva asiakasryhmä. Lapsi ei koskaan ole symmetrisessä riippuvuussuhteessa aikuiseen. (Kumar ym. 2017, 6–9.)

Terveysten ja hyvinvoinnin kannalta perheellä on hyvin keskeinen merkitys (THL 2022c). Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa on kaikissa sosiaaliluokissa, kulttuureissa ja uskonnoissa. Vaikean siitä tekee, että tekijä on läheinen, johon pitäisi luottaa, turvautua ja rakastaa. Väkivallan tekijä on aina vastuussa teostaan. (Ewalds ym. 2019, 6.) Hyvin usein perheväkivalta tapahtuu kotona. Koska väkivallan uhriksi tai sen todistajaksi joudutaan omassa kodissa, lähellä omaa arkea ja tutussa ympäristössä, vaikuttaa tämä omalta osaltaan pelon kokonaisvaltaiseen muodostumiseen. (Hurtig 2013, 180.) Sanotaan, että perheväkivalta on peittyvää ja se aiheuttaa sukupolvien läpi jatkuvan kierteen. (Paavilainen, Rantanen & Flinck 2021.)

Perheväkivalta on moninaista: fyysistä, seksuaalista, henkistä ja taloudellista väkivaltaa. Perheväkivallassa toisistaan erotetaan yleensä lapsiin kohdistuva kuritusväkivalta ja aikuisten välinen parisuhdeväkivalta. (Huovinen 2017, 5.) Perhe- ja lähisuhdeväkivallan muotoja on mahdollista jakaa erinäisiin ilmenemismuotoihin, joita ovat henkinen, fyysinen, taloudellinen, seksuaalinen, uskonnollinen ja kulttuurillinen väkivalta. Myös laiminlyönti on väkivaltaa. (Bildjuschkin ym. 2019, 9–10; THL 2022b.) Kun sanotaan lapsen tai nuoren altistuvan väkivallalle, tarkoitetaan sitä, että lapsi tai nuori todistaa taikka altistuu väkivallateolle. Näin voi tapahtua esimerkiksi silloin, kun lapsi tai nuori näkee vanhempien välistä väkivaltaa. (Huovinen 2017, 12, 19; THL 2019; STM 2019, 21.)

Yleisesti voidaan määritellä, että väkivallantekoa lasta kohtaan on mikä tahansa väkivaltaiselle ilmapiirille altistuminen, josta syntyy lapselle turvattomuuden ja pelon tunteita. Huomiioon on otettava sekä henkinen, että fyysinen väkivalta. Henkistä väkivaltaa lasta kohtaan on esimerkiksi murjottaminen, haukkuminen, huutaminen, vanhempien välisen väkivallan todistaminen, epävakaat kotiolut, äärimmäinen kontrollointi sekä jossain määrin myös väkivaltaisille ohjelmille ja peleille altistuminen. (Nikkola & Korkman 2017; THL 2022b.)

Kaltoinkohtelu voi olla niin fyysistä kuin henkistä väkivaltaa. Kaltoinkohtelun ja laiminlyönnin termit lomittuvat jokseenkin keskenään, sillä laiminlyönti voi myös lukeutua osaksi kaltoinkohtelua, vaikka laiminlyönti terminä ymmärretäänkin erityisesti henkilön jättämiseksi ilman

apua tai hoitoa tilanteessa, jossa hän on riippuvainen toisen antamasta avusta. (Laajasalo ym. 2020, 188–195.) Epäsuora kaltoinkohtelu tarkoittaa esimerkiksi sitä, että lapsi joutuu todistamaan kodissaan tapahtuvaa väkivaltaa. Tämä traumatisoi lapsen, vaikkei väkivalta kohdistuisikaan suoraan häneen. Tästä aiheutuu turvattomuuden tunteita. (Lepistö ym. 2017, 212–221.)

Emotionaalisessa laiminlyönnissä lapsi jää ilman sitä kasvuun ja kehitykseen tarvittavaa hoivaa, jota hän tarvitsee. Näin tapahtuu myös fyysisessä laiminlyönnissä. Emotionaaliseen hoivaamiseen lukeutuu esimerkiksi rakkaus, kunnioitus, hyväksyntä, nähdyksi ja kuulluksi tuleminen jne. Kun tapahtuu emotionaalista laiminlyöntiä, jää lapselle tärkeä vuorovaikutus tapahtumatta. (Söderholm & Politi 2012, 76–79.)

3.2 Väkivallalle altistuminen

Perheväkivalta ja sen todistaminen on määritelty jopa yhdeksi keskeisimmistä ja haitallisimmista henkisen väkivallan muodoista lapselle (Hakulinen ym. 2019, 190). Määritelmä tunnustetaan myös kansainvälisesti (De Puy, ym. 2019). Naisten kokema perhe- ja lähisuhdeväkivalta vaikuttaa myös lapseen (Fredland, ym. 2015, 555–566). Terveysvaikutukset, joita väkivallalle altistumisesta seuraa, vaihtelevat lasten ja nuorten keskuudessa (De Puy ym. 2019). Ellonen ja tämän kumppanit ovat huomanneet lapsiinsa väkivaltaa kohdistavia äitejä yhdisti esimerkiksi se, että heillä oli omia kokemuksia väkivallan uhrina olemisesta: esimerkiksi fyysisestä kurittamisesta lapsena. (Elonen ym. 2015, 72.) Myös Latun (Lattu 2016, 120) ja Keiskin (Keiski 2018, 81) tutkimuksista, jotka käsittelevät naisten tekemää väkivaltaa, selviää yllä olevan lailla omakohtaisia kokemuksia väkivallasta. Tästä syystä puuttuminen perheväkivaltaan on aina tärkeää. Näin saadaan sukupolvien yli perheväkivaltakäyttäytymisen loppumaan. Väkivallan tekijä ei välttämättä itse tajua tai pysty lopettamaan käytöstään. Väkivalta on haitallista myös tekijälle itselleen, ja uusien, terveiden toimintamallien opettelemisessa tarvitaan tukea. (Keiski 2018, 81.)

Lapsi ei osaa vielä erottaa itseään vanhemmastaan: tästä syystä vanhempaan kohdistuva väkivalta saattaa aiheuttaa pienelle lapselle vakavampia seurauksia kuin lapseen itseensä kohdistuva väkivalta. Tulevaisuudessa lapsi ei välttämättä ymmärrä, millainen on turvallinen perhe. Usein vanhempien eroaminenkaan ei poista lapsen väkivallasta seuraavaa oireilua. (Karhuvaara ym. 2013, 23–24.) Väkivallan todistaminen vanhempien välillä tai vanhempaan kohdistuen voi aiheuttaa lapselle lukuisia fyysisiä ja psyykkisiä oireita (Huttunen ym. 2015, 370). Riittämättömän huolenpidon seurauksena syntyneet haitalliset lapsuusajan kokemukset lapsen silloisessa kasvuympäristössä ovat merkittävä riskitekijä lapsen kehitykselle. (Boullier & Blair 2018, 132; Laitinen, Kinnunen & Hannus 2017, 107) Vain harva väkivaltaa kokeneista lapsista kykenee ilmoittamaan tapahtuneesta oma-aloitteisesti kenellekään,

varsinkaan sellaisille viranomaisille (poliisi, lastensuojelu), jotka voisivat puuttua asiaan (Meinck ym. 2017, 94–106). Väkivallan stigmatointi ja hiljaisuuden kulttuuri näkyy siis lapsenkin kokemassa väkivallassa. Väkivalta on perheen keskeinen salaisuus. Siitä kertominen vaatii lapselta suuren määrän voimavaroja. Varsinkin jos aikuiset eivät puhu asiasta. Lapsi pelkää mahdollista rangaistusta, jos kertoo väkivallasta. (Kumar ym. 2017, 9–10.)

Perheissä, joissa on perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa, esiintyy lasten kaltoinkohtelua tutkitusti jopa 60 prosenttia (Flinck ym. 2016, 93–94). Lapsiin kohdistuvassa väkivallassa väkivalta aiheuttaa fyysisiä vammoja ja vaarantaa lapsen hyvinvointia, turvallisuutta, terveyttä ja emotionaalista kehitystä (Bildjuschkin ym. 2020, 8).

Tapaamisoikeuden perusteella voi lapsi joutua vasten tahtoaankin tapaamaan vanhempiaan vanhempien eron jälkeen, koska perhesuhteita ihannoidaan ja kunnioitetaan maailmanlaajuisesti. Lapsen mahdollisuuksiin päästä irti väkivallasta vaikuttaa se, jos lapsi on pääsääntöisesti vanhempien vallan alainen. (Nikupeteri ym. 2017, 304–306.) Lasta kuitenkin suojelee YK:n 19 artikla, jossa valtiota edellytetään toimia suojella lasta sekä ruumiilliselta että henkiseltä väkivallalta, kaikelta lapsen vahingoittamiselta ja pahoinpitelyltä, häneen kohdistuvilta laiminlyönneiltä ja välinpitämättömyydeltä, sekä huonolta kohtelulta ja hyväksikäytöltä.

Väkivaltaa kohdanneet lapset voivat ajautua tulevissa suhteissaan samaan väkivallan kehään. Lapset ovat saattaneet syyllistymisen lisäksi muodostaa käsitystään parisuhteen toimintatavoista, jolloin he saattavat samaistua omaa sukupuolta olevan vanhemman rooliin. Poikalapsi voi aikuisena omaksua väkivaltaisen isän roolin ja väkivaltaa kokenut tyttölapsi voi aikuisena alistua väkivaltaiseen parisuhteeseen oletuksena ansaittu väkivaltainen kohtelu. Väkivaltaa kokeneiden lasten tuen tarve on tärkeää tiedostaa ammattilaisten taholta huolimatta lasten toimintatavoista ja käytöksestä. Väkivaltaa kokeneet lapset voivat vaikuttaa hyvinkin passiivisilta kuin toiset taas toimivat selkeästi ja varsin näkyvästi. Ammattilaisen on tiedostettava, ettei lapsi kuitenkaan koskaan ole ulkopuolinen tai passiivinen väkivallan sivustaseuraaja, vaikkei väkivalta olisikaan kohdistunut suoraan lapseen. Eivät myöskään kaikki perheväkivaltaa kokeneet lapset päädy aikuisena väkivaltaiseen parisuhteeseen. (Laitinen, Nikupeteri & Hurtig 2018, 26–28.)

Luottamuksen rakentaminen lapsen ja vanhemman välille vaatii työtä. Etenkin väkivallasta toipuessa, jolloin turvattomuuden tunne voi edelleen olla läsnä. Lapsen ja hänen

vanhempansa väliseen suhteeseen vaikuttavat väkivaltaa kokevan vanhemman hätä ja turvattomuus. Ne ikään kuin kietoutuvat toisiinsa. Turvattomuuden jatkuessa väkivallasta toimimisen eri vaiheessa, vaatii lapsen ja vanhemman välisen luottamuksen rakentaminen työtä. (Nikupeteri 2016, 158.)

3.3 Lasten näkyvyys perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilastoissa

Huttunen ym. (2015) toteavat ettei perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ole juuri tutkittu lapsen näkökulmasta. Tarkkoja tilastoja ei siis ole. Kaikki lähisuhdeväkivalta tapaukset eivät tule viranomaisten tietoon. Niklander ym. (2019) kirjoittavat; Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on suuri kansanterveydellinen ongelma, josta tilastot puhuvat karua kieltä. Sivullisen on vaikea käsittää väkivallan tuomaa inhimillistä kärsimystä. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta aiheuttaa fyysistä ja psyykkistä kärsimystä. Väki­valta tuo mukana sosiaalisia, terveydellisiä ja oikeudellisia ongelmia.

Uusien tutkimusten mukaan lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt. Vuonna 2021 viranomaisten tietoon tuli 10 900 perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhria ja tämä on 1,6 prosenttia edellisvuodesta vähemmän. Kaikki väkivalta ei päädy viranomaisten tietoon. Tiedot alaikäisiin kohdistuneista perheväkivaltatapauksista, jotka tulivat viranomaisten tietoon, lisääntyivät lähes seitsemän prosenttia (6,7 %). Alaikäisiä uhreja oli 2 600. (THL 2023b). Verrokkina oli vuonna 2020 viranomaisten tietoon tullut 10 800 uhria, ja tiedot olivat tällöinkin laskeneet edellisvuodesta yli prosentilla (1,2 %). Alaikäisiä näistä uhreista oli ollut yli 21 prosenttia (21,3 %). (Tilastokeskus 2020).

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen ennakkotietojen mukaan vuonna 2022 turvakodeissa oli 5 100 asiakasta, joista alle 18-vuotiaita 2 209 (THL 2023a). Kun edellisessä vuodessa 2021 asiakkaita oli 4 964, joista alle 18-vuotiaita lapsia oli noin 2 134. Vuodesta 2015 turvakotien asiakasmäärät ovat nousseet tasaisesti, mutta koronapandemian aikana asiakasmäärät laskivat toista vuotta peräkkäin. (THL 2022a.) Ennen koronapandemiaa vuonna 2020 turvakodeissa oli yhteensä 5 244 asiakasta, joista alle 18-vuotiaita oli noin 2 307 (THL 2021c). 2019 julkaistussa kouluterveyskyselyssä viidesosa vastanneista lapsista ja nuorista koki henkistä väkivaltaa vanhempiansa taholta. Kouluterveyskyselyn vastausten mukaan fyysistä väkivaltaa koki joka kymmenes (tytöt useammin kuin pojat). Noin joka kymmenes lapsi tai nuori oli todistanut perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa. (Valtioneuvosto 2020, 55.)

Valtioneuvosto (2020, 56) on johtopäätöksessään todennut: Koronaepidemian tuoman poikkeustilainen tilanne on todennäköistä että, väkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten määrä on kasvanut sekä avunsaanti on entistäkin vaikeampaa. Valtioneuvosto on myös esittänyt huolensa, etteivät lapset ja nuoret kerro perheessä tapahtuvasta väkivallasta ulkopuolisille aikuisille. Tästä seuraa, etteivät kaikki perheväkivaltaa kokeneet lapset ja nuoret saa tarvitsemaansa apua sekä tukea. (Valtioneuvosto 2020, 55–56.)

3.4 Perhe ja lähisuhdeväkivallan vaikutukset lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta vaikuttaa uhrin lisäksi perheen lapsiin, jotka ovat mahdollisesti todistaneet väkivallan teon. (Siltala ym. 2022, 9–10.) Schulmanin mukaan (Schulman 2015, 16) joutuvat lapset edelleen runsaan väkivallan kohteiksi. Pahimmassa tapauksessa lapset saattavat joutua surmatuiksi ja hyväksikäytetyiksi. Lisäksi lapset edelleen joutuvat altistumaan kaltoinkohtelulle ja pahoinpitelylle. (Schulman 2015, 16.) Altistuminen väkivallalle on lapselle seurauksensa. Se vaarantaa lapsen psyykkisen kehityksen. Kognitiivisen kehityksen lisäksi psyykkiseen kehitykseen sisältyy myös tunne-elämän kehittyminen. (Leppäkoski ym. 2021, 457–474.) Lapsuuden fyysistä ja henkistä pahoinpitelyä kokeneilla ja perheväkivallalle altistuneilla lapsilla on suurempi riski sairastua mielenterveysongelmiin tai somaattisiin sairauksiin, esimerkiksi diabetekseen. Pitkäaikaiset vaikutukset ja ongelmat saattavat seurata lapsuuden koettuja perheväkivaltakokemuksia. (Basile, Jones & Smith 2019.)

Lapsuudessa koetun perheväkivallan on havaittu vaikuttavan myös muina pitkäaikaisvaikutuksina, kuten suurempana sairastumisriskinä ja tunne-elämän muutoksina. Esimerkiksi mielenterveysongelmien ja somaattisten sairauksien yhteys lapsuuden fyysisen ja henkisen pahoinpitelyn kokemuksiin on todennettu. (Basile, Jones & Smith 2019.) Sukupuolten välillä on havaittu olevan eroja suhteessa stressin vaikutuksiin. Stressin vaikutukset eivät ole samanlaisia kaikille lapsille. Psyykkiset kehityshäiriöt ja ADHD sekä masennus voivat olla tyypillisiä seurauksia altistumisesta lapsuuden kaltoinkohtelulle. Käyttäytymisen ailahtelevuuden ja tunne-elämän hallitsemattomuuden seurauksena voi myöhemmin esiintyä myös rikollisuutta, päihteidenkäyttöä, tai muutoin epäsosiaalista käyttäytymistä. (Lehtola ym. 2016, 1345–1351.)

Trauman ja sen seurausten tunnistaminen on lasten kanssa työskennellessä tärkeää, jotta työssä voidaan pyrkiä lisäämään lasten kokemaa turvallisuutta. Traumanäkökulman huomioonottaminen työskentelyssä vaatii väkivallan traumatisoimisen tunnistamisen, sekä lapsuuden haitallisten kokemusten ymmärtämistä. Lapsuudessa koettujen haitallisten kokemusten seurausten ymmärtämisen ja tiedostamisen myötä on työntekijän mahdollista huomioda lapsuuden haitallisten kokemusten vaikutuksia, ja pyrkiä helpottamaan seurauksia. (Burke Harris 2019, 286–287.)

Jatkuvat ja haitalliset lapsuuden kokemukset ovat traumaattisia tapahtumia lapsen kokemusmaailmassa, ja niillä on kielteinen ja pysyvä vaikutus yksilön terveyteen ja hyvinvointiin. Turvattomissa olosuhteissa kasvaneiden lasten traumakokemuksiin liittyy puute aikuisen antamasta turvasta ja läheisyydestä. (Schulman 2015, 19.) Vanhempi tai muu läheinen on useimmin haitallisten kokemusten aiheuttaja. (Kuvajainen & Linner-Matikka 2019; Boullier & Blair 2018, 132.) Emotionaalisen kaltoinkohtelun on huomattu lisäävän

itsemurhariskiä. Aikuisiän psykiatristen häiriöiden taasen on havaittu olevan yhteydessä fyysisen kaltoinkohtelun ja emotionaaliseen laiminlyöntiin. (Salokangas 2020, 5–6, 24, 62.)

Suomalainen aivotutkimus tutkii stressin ja turvattomuuden kokemusten kauaskantoisia vaikutuksia lapsen hyvinvoinnille. Tutkimuksen mukaan stressillä on yhteyksiä sekä fyysiseen että psyykkiseen sairastumiseen, esimerkiksi masennukseen. Lapsen kehittyvissä aivoissa stressi aiheuttaa muutoksia jopa raskausaikana. Suomalaiset aivotutkimukset ilmentävät turvattomuuden kokemusten ja erityisesti pitkäkestoisen stressin altistavan lapsen aivoihin vakavia seurauksia. (Lehtola ym. 2016, 1345–51; Karlsson ym. 2022, 1411–17.)

Traumainformoitu työote huomioi sekä traumatietoisuuden, että tietoisuuden ACE- kokemuksista, joilla tarkoitetaan negatiivisesti kehitykseen vaikuttavaa lapsuuden traumaattista tapahtumaa. ACE-kokemus voi olla esimerkiksi koettu väkivalta, tai väkivallan näkeminen, lapseen kohdistuva laiminlyönti, tai vanhempien ero. ACE-tietoinen työntekijä ymmärtää lapsuudessa koettujen traumaattisten tapahtumien mahdolliset yksilölliset vaikutukset hyvinvointiin, ja ymmärtää, että lapsuudessa koettu stressi voi vielä aikuisenakin vaikuttaa yksilöön (Hedman 2022.)

Oppimisen ja käyttäytymisen vaikeuksiin nähdään olevan vahvasti vaikutusta pitkäkestoisella stressillä ja haitallisilla kokemuksilla. Lähisuhdeväkivalta, johon lapsuudessa koettu kaltoinkohtelu ja laiminlyönti kuuluu mahdollistaa jopa traumaattisen toksisen stressin syntymistä. (Burke Harris 2019, 96–97.) Ihmisen kokemus omasta yleisestä tyytyväisyydestä ja sosiaalisesta hyvinvoinnista elämänsä suhteen liittyvät heikentävästi myöhempään mielen-terveyteen, kouluttautumiseen ja työllistymiseen. Ihmisen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttaa koko eliniänajan ACE-kokemukset. (Jones, Merrick & Houry 2020, 25.)

Ylisukupolvisuuden ilmiötä eli väkivaltaisen käytöksen periytymistä on pyritty selittämään erilaisilla teorioilla ja käsitteillä. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalinen oppiminen, väkivaltaisen roolimallin siirtyminen ja heikko vanhemmuus. Ilmiö on lastensuojelussa, päihdetyössä ja rikoksenteijän palveluissa tuttu ilmiö. (Nousiainen, Petrelius & Yliruka 2016, 2,11.) Erityisesti miehet kokivat toisten ihmisten asenteet naisia negatiivisemmin tutkimuksissa, joissa tutkittiin lapsuuden kaltoinkohtelun ja traumakokemusten vaikutusta aikuisiässä koettuihin kokemuksiin toisten ihmisten asenteista ja tunteista henkilöä itseään kohtaan (Salokangas 2020, 62).

Ylisukupolvisuuden ilmiötä eli väkivaltaisen käytöksen periytymistä on pyritty selittämään erilaisilla teorioilla ja käsitteillä. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalinen oppiminen, väkivaltaisen roolimallin siirtyminen ja heikko vanhemmuus. Ilmiö on lastensuojelussa, päihdetyössä ja

rikoksentekijän palveluissa tuttu ilmiö. (Nousiainen, Petrelius & Yliruka 2016, 2,11.) Erityisesti miehet kokivat toisten ihmisten asenteet naisia negatiivisemmin tutkimuksissa, joissa tutkittiin lapsuuden kaltoinkohtelun ja traumakokemusten vaikutusta aikuisiässä koettuihin kokemuksiin toisten ihmisten asenteista ja tunteista henkilöä itseään kohtaan (Salokangas 2020, 62).

4 Avopalvelut ja psykososiaalinen tuki matalan kynnyksen palveluna

4.1 Väkivaltatyön matalan kynnyksen avopalvelu

Matalan kynnyksen palveluissa palveluun pääsy on määrittelevä tekijä. Leemann ja Hämäläinen (Leemann, 2015) määrittelevät matalan kynnyksen palveluiden olevan sellaisia palveluita, joihin on normaaleita palveluita helpompi kynnys hakeutua. Matalan kynnyksen palveluiden tavoitteena on varhainen puuttuminen, mahdollisuus nimettömyyteen, ja maksuttomuus. Tällaiset palvelut eivät vaadi lähetettä. Matalan kynnyksen käsite on kuitenkin subjektiivinen – henkilöstä riippuva. On tilanteita, joissa palvelun tuottajan ja asiakkaan näkemykset palvelun matalasta kynnyksestä eivät osu yksi yhteen. (Leemann ja Hämäläinen 2016, 586–594.) Tutulla henkilöstöllä on motivoiva vaikutus ja heistä voi etsiä tukea ja ovat ovenavaajina muihin julkisiin matalan kynnyksen palveluihin. (Bulling 2016).

Lastensuojelulain 417/2007, 4§, 10§: län mukaan lastensuojelun tarvetta arvioitaessa tai sen toteuttamisessa on ensisijaisesti huomioonotettava lasten etu. Lasten etu nähdään lastensuojelulain 1§:n mukaan turvallisen kasvuympäristön turvaamisena, tasapainoisen ja monipuolisen kehityksen turvaamisena, sekä lasten erityisenä suojeluna. Myös aikuisille suunnatuissa palveluissa lastensuojelulain edellytys on, että lapsen tuen ja suojelun tarve otetaan huomioon. Kun arvioidaan lastensuojelun tarvetta tai toteutetaan lastensuojelua, on ensisijaisen tärkeää ottaa huomioon lapsen etu. (Lastensuojelulaki 417/2007, 4§, 10§). Lastensuojelulaki 417/2007, 37§, 38§ ja 43§ ohjaa sosiaalityöntekijän tehtäväksi erilaisten tukitoimien ohella reagoida, jos lapsen kasvu ja kehitys vaarantuu vakavasti esimerkiksi kasvuolosuhteiden tai lapsen oman käytöksen takia. Sosiaalityöntekijän tehtävänä on myös lapsen elämäntilanteessa havaittujen muutostarpeiden toteutumisen arviointi sekä tarvittaessa vastata lapsen sijoittumisesta kodin ulkopuolelle. (Lastensuojelulaki 417/2007, 37§, 38§ ja 43§).

Suomen tilannetta tarkastelevassa GREVIO-raportissa (2019) on otettu esille tarve matalan kynnyksen palveluille sekä alueelliset eroavaisuudet palveluiden tarjonnassa. Kyseisen raportin mukaan Suomesta puuttuu yhä matalan kynnyksen paikkoja, jotka tarjoaisivat väkivallan uhreille lyhyttä sekä pitkäkestoista tukea. Tällaisten avopalveluiden, jotka erikoistuvat väkivaltatyöhön, tulisi tarjota ammattilaisen palveluita. Mitä enemmän tällaisia palveluita kehitettäisiin ja tarjottaisiin, sitä paremmin saataisiin ehkäistyä asiakkaiden pallottelua palveluiden välillä. Pallottelu lisää väkivallan uhrin kuormitusta entisestään. Matalan kynnyksen palveluiden avun tulisi koostua ohjauksesta ja neuvonnasta, oikeudellisesta avusta, käytännön tuesta sekä tilanteen nii vaatiessa palveluohjauksesta eri sosiaali- ja terveystalve-luihin sekä poliisille. (GREVIO Report 2019, 32.)

Tuen tarjoaminen ja hoidon aloittaminen lapselle ja koko perheelle mahdollisimman nopeasti ja matalalla kynnyksellä on tärkeää, mutta samalla on pohdittava tarkkaan eri tukipalveluiden oikea-aikaisuutta ja sen hetkistä tarpeellisuutta. Perheen kanssa työskentelyn koordinointi on tärkeää, vaarana voi muutoin olla lapsen ja hänen perheensä kuormittuminen. (Vehkaoja & Nikkola 2020, 72.) Lastensuojelulaki velvoittaa ammattilaisia auttamaan perhettä tilanteissa, joissa lähisuhdeväkivaltaa tapahtuu (Muukkonen & Tulensalo, 2015). Lastensuojelun avohuollon tukitoimien päätarkoitus on lapsen normaalin kehityksen tukeminen, sekä erilaisin tukitoimin vahvistaa lapsen huoltajien kasvatustaitoja. Näiden toimien järjestämisestä vastaa kunta. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2017, 178.)

Lastensuojelun avohuollon kenttä on laaja. Siihen kuuluu esimerkiksi niin sosiaalipalveluita kuin taloudellista tukea ja loma- sekä virkistystoimintaa. Lastensuojelun avohuollossa käytetään tukimuotoina neuvontaa, tukihenkilö- ja tukiperhetoimia, perhetyötä ja kuntoutusta, vertaisryhmiä ja niin edelleen. Lapsi ja perhe saavat apua esimerkiksi läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen, koulunkäyntiin ja asuinolojen parantamiseen. Lastensuojelussa asiakkaiden palvelut aina yksilöidään heidän tarpeidensa mukaisesti. (Lastensuojelulaki 36§).

Kansallisesta näkökulmasta kehittämistyön tulevaisuuden suuntana on ennaltaehkäiseviin palveluihin siirtyminen (Heinonen ym. 2018, 66). Suunta on asetettu siksi, että tiedetään helposti saavutettavien ja joustavien universaalien palveluiden vähentävän erityispalveluiden tarvetta, etenkin kohdennetun tuen takia (Heinonen ym. 2018, 30). Lapsiperheiden sosiaali- ja terveyspalvelut ovat monipuolisia – niihin kuuluu esimerkiksi neuvola, perhetyö ja vanhemmuuden tukipalvelut. Keskukset tekevät yhteistyötä esimerkiksi järjestöjen, seurakuntien ja varhaiskasvatuksen kanssa. (Heinonen ym. 2018, 80).

4.2 Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on traumaattinen kokemus

Ellonen ym. (2015, 7–9) kirjoittivat, että, lapsen ja nuoren psykologista hätää ja terveysongelmia lisää jo pelkästään väkivallan todistajiksi joutuminen kotona. Sekä väkivallan todistajiksi että väkivallan uhreiksi perheessään joutuvat lapset ovat suurimmassa riskiryhmässä sairastua mielenterveydellisesti. Väkivaltakokemusten tunnistaminen ja puheeksi ottaminen ovat lähtökohta väkivaltaa kokeneen lapsen palvelupolulle. (Laajasalo ym. 2020, 154.) Väkiivaltaa kokenut lapsi tai nuori tarvitsee intensiivistä pitkäaikaista ja monen eri palveluntarjoajien apua (Laajasalo Ym. 2020, 42). Väkivallasta selviytymisestä ja sen vaikutuksista kestää toipuminen pitkään, ellei pitkäaikaista tukea ole saatavilla. (Ojuri & Laitinen 2015, 45). Hoidon aloittaminen on taattava, sillä viivästyminen voi aiheuttaa lapselle ruumiillisia tai henkisiä vammoja, sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä syrjäytymistä

sosiaalisista suhteista (STM 2019, 16). Vanhempien ero ei päättää perheväkivallasta selviytymistä, vaan lapselle selviytyminen on pitkä prosessi. Tehtyjen tutkimusten mukaan lapset ovat varsin tietoisia siitä mitä ympärillä tapahtuu. Aikuiset eivät ole valmiita kohtaamaan lapsen kokemusta. Lapset sopeutuvat tilanteeseen ja toimivan tilanteiden mukaan. (Karhu, 2019, 24). Avopalveluiden hyötyjä ovat esimerkiksi monipuolisen tuen tarjoaminen keskustelujen ja vertaisryhmien muodossa (Ojuri & Laitinen 2015, 45).

Ongelmana väkivaltaa kokeneen henkilön selviytymisprosessissa on, ettei julkisen sektorin tarjoama apu riitä, koska monen eri palveluntarjoajan yhteistyössä toteuttamaa sensitiivistä monipuolista ja pitkäaikaista tukea. Julkisella sektorilla ei myöskään ole vakiintuneita toimintatapoja, joilla väkivallan uhria autettaisiin. (Laajasalo, ym. 2020, 42.)

Koettu väkivaltakokemus on erilaisten psyykkisten haittojen muodostumisessa merkittävä riskitekijä. Väkivaltaa kokeneen lapsen tilannetta on aina arvioitava yksilöllisesti, kokonaisvaltaisesti, samalla varmistuen lapsen turvallisuus. Väkivaltaa kokeneen lapsen kanssa työskentelevän työntekijän on varmistettava lapsen turvallisuus mm. arvioimalla lapsen elämässä olevien aikuisten kyvykkyyttä varmistaa tämän turvallisuus ja hoito, sekä arvioida väkivaltainen kokemus psyykkisiä vaikutuksia lapseen. Arvioiden pohjalta työntekijän on löydettävä tilanteelle paras mahdollinen näyttöön pohjautuva hoito, ja järjestettävä lapselle yksilöllinen tuki. Väkivaltakokemuksen hoidon tulisi sisältää arvio psyykkisestä oireilusta, sekä tarvittavat interventiot. Väkivaltaa kokeneen lapsen kanssa työskentelevällä on oltava laajaa monialaista osaamista ja kykyä arvioida tilannetta kokonaisvaltaisesti. (Pirinen, Abrahamsson & Öst 2020, 123.)

Stressitekijöiden vaikutus lapseen on suurempi kuin aikuiseseen, sillä lapset eivät usein kykene käsittämään mitä tapahtuu, ja tämän takia eivät osaa suhtautua tilanteeseen. Lapsella ei ole samanlaisia kognitiivisia taitoja kuin aikuisella – lapsi ei esimerkiksi osaa välttämättä ilmaista tunteitaan. Lapsi ei myöskään vielä omaa samanlaisia sosiaalisia taitoja tai kokemuksia kuin aikuinen. (Kauppi & Turunen 2016, 544.) Väkivallan ehkäisyllä ja uhrien auttamisella erilaisin keinoin on myös kansanterveydellistä ja taloudellista merkitystä: lapsuudessa koettu väkivalta on riskitekijä niille psykiatrisille häiriöille ja käyttäytymisen ongelmille, joita väestössä yleisimmin esiintyy (Laajasalo ym. 2020, 13). Lapsen kokema väkivalta voi olla kertaluontoista tai pitkällä aikavälillä tapahtuvaa. (Hedrenius & Johansson 2016, 24).

Koivulan ym. (2022, 14–15) mukaan haitalliset lapsuuskokemukset voivat vaikeuttaa elämänhallintaan sekä itsesäätelyn taitoihin. Turvattomuus ja pitkään jatkunut stressi, toisin sanoen ”taistele-pakene”-tila, jättää jäljen ihmisen hermostoon. Haitallisten kokemusten kasaantuminen näyttäytyy aikuisuudessa haasteellisena suhtautumisena muihin ihmisiin, omaan itseen sekä ympäristöön. Henkilö saattaa esimerkiksi tulkita seesteisen tilanteen

uhkaavaksi tai kokea erilaisia vireystiloja ja itsesäätelyn ongelmia, jotka näkyvät kaikessa toiminnassa ja vuorovaikutuksessa.

Hedrenius & Johanssonin (2016, 28) mukaan järkyttävät tapahtumat vahingoittavat niin kutsuttuja ydinarvojamme, joita ovat turvallisuus, koskemattomuus ja arvokkuus, ennustettavuus, luottamus ja usko maailman hyvyyteen. Vahingot ydinarvoihin voivat kasvaa suuriksi, ja uhri voi menettää kykynsä hallita läheisiä suhteita sekä vastaanottaa tukea.

Kun lapsi jää vaille tarvitsemaansa aikuisen antamaa suojaa, aktivoituu kehossa voimakas ja pitkäjäksoinen stressireaktio. Tätä ilmiötä kutsutaan toksiseksi stressiksi. Tyypillisiä traumaattisia kokemuksia lapselle ovat esimerkiksi fyysinen ja seksuaalinen väkivalta, sotatila ja terrorismi tai onnettomuus. Trauma voi johtua joko itselle tai jollekin toiselle tapahtuneesta asiasta. (Ventilä & Hupli 2021, 41.) Kauppi & Turunen (2016, 544) kirjoittavat että traumakokemukset vaarantavat ikätason mukaisen kehityksen, koska stressitasojen nousu ja stressihormonien vaikutukset vaikuttavat aivojen kehitykseen.

Lapsuus- ja nuoruusiässä koetut traumaattiset tapahtumat voivat mahdollisesti herkistää myös aikuisiän traumaattisille kokemuksille. Yleisimpiä lapsia traumatisoivia asioita ovat perheväkivalta ja kaltoinkohtelu. (Haravuori, Marttunen & Viheriälä 2016, 92.) Resilienssi tarkoittaa psyykkistä joustavuutta, sitkeyttä ja kykyä ponnistaa eteenpäin vaikeissa ja epävarmoissa tilanteissa (Haravuori ym. 2016, 95). Se vaikuttaa lapsen selviytymiseen traumaattisista kokemuksista sekä tämän tulevaisuuden ennusteeseen. Resilienssi riippuu riskitekijöiden sekä kompensoivien tekijöiden määrästä. Kompensoivia tekijöitä ovat esimerkiksi emotionaalista tukea antava aikuinen, lapsen hyvä itsetunto, kokemukset onnistumisesta, tunne kyvystä hallita omaa elämää sekä oikeudesta tehdä omaa elämää koskevat päätökset. (Söderholm & Politi 2012, 88.) Jokainen lapsi ja nuori kohtaa elämänsä aikana väistämättä arjen kriisitilanteita ja psyykkisesti kuormittavia asioita. Yleensä stressireaktiot ovat lyhytkestoisia eivätkä vaaranna lapsen tai nuoren normaalia kehitystä. (Haravuori ym. 2016, 91.) Nykyään tunnetaan paremmin, miten trauma voi vahingoittaa aivoja sekä pidemmällä aikavälillä genejä. Nykyään myös pyritään selvittämään, mikä vahvistaisi ihmistä koettelemuksia ja stressiä vastaan se sijaan, että pohdittaisiin ongelmien aiheuttajia. (Hedrenius & Johanssonin 2016, 24).

4.3 Väkivaltaa kokeneiden ja todistaneiden lasten ja nuorten auttaminen

Lapsen elämässä olevat turvalliset aikuiset ovat tärkeässä roolissa lapsen hyvinvoinnin vahvistamisessa. Väkivaltatilanteesta selviäminen ei saa jäädä lapsen vastuulle. (Nikupe-teri ym. 2017 116–118.) Väkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten tuessa ja hoidossa sekä näiden koordinoinnissa on puutteita (Laajasalo, 2020, 3,13; STM 2019,19). Lapsuudessa

koetuista väkivaltakokemuksista voi muodostua ylisukupolvien ketju, joka lisää riskiä siitä, että uhri myöhemmin elämässään alkaa käyttämään väkivalta kumppaniaan kohtaan (Korpilahti ym. 2019, 31–32). Seurauksena väkivallasta ja hoidon laiminlyönnistä voi olla lapselle tai nuorelle muun muassa ruumiillisia tai henkisiä vammoja, tai syrjäytymistä ja ongelmia sosiaalisissa suhteissa, joka pahimmillaan voi johtaa kuolemaan. (STM 2019, 16.) Lasten hyvinvointia voidaan vahvistaa tukemalla vanhemmuustyötä. Lapsen kehitykseen ja hyvinvointiin on todettu olevan erilaisia suojaavia tekijöillä. (Lehtola ym. 2016). Vanhemmuustyössä voidaan nostaa esiin lasten tilannetta ja vahvistaa näin lasten hyvinvointia välillisesti vanhempien kautta. Lasta suojaavia tekijöitä voivat esimerkiksi olla lapsen oma persoona tai lapsuudessa saatu riittävä hoiva. (Huovinen 2017, 141.)

Lapsen selviytymisen kannalta voi perheen sisäisistä tekijöistä olla esimerkiksi sisarus auttava tekijä lapsen selviytymisessä. Perheen ulkopuolinen henkilö voi taasen osoittautua erittäin tärkeäksi lapselle, lapsi voi esimerkiksi tarvittaessa paeta tämän luokse, tai saada keskusteluapua tilanteen purkamiseksi. (Lepistö 2010, 37.) Myös muiden mahdollisten turvallisten läheisten tai sukulaisten olemassaolo on lapsen hyvinvoinnin kannalta oleellista. (Nikupeteri ym. 2017, 116).

Kouluterveyskyselyn mukaan perheväkivaltaa kokeneista nuorista puolestaan 24–26 % koki jääneensä ilman apua koulussa ja 22–25 % koulun ulkopuolisista palveluista. (Siltala ym. 2022, 21.) Neuvolalla, kouluterveydenhuollolla, koulujärjestelmillä ja lapsiperheiden erityispalveluilla lapsille ja nuorille tarjottavassa tuessa suuri rooli tuen tarjoajana. Lapset ja nuoret, jotka ovat kohdanneet väkivaltaa, tarvitsevat tukevia ja hoivaavia ihmissuhteita toipuakseen traumaista, ja jotta tuntevat tulevansa arvostetuksi ja ymmärretyksi. Traumaosaamista vaaditaan lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleviltä. (Levenson 2020, 289.)

Työntekijä, joka käyttää traumainformoitua työtettä, ymmärtää traumojen yleisyyden, sekä sen, että väkivalta, hyväksikäyttö tai kaltoinkohtelu vaikuttaa yksilön psykososiaaliseen kehitykseen sekä selviytymismetodeihin. (National association of Social Workers 2017.) Jos työntekijä ei tunnista taustalla vaikuttavaa traumaa, tai sitä ei huomioida, voi työntekijä tahattomasti lisätä riskiä traumatisoitua uudelleen tai mitätöidä kokemusta. (Knight 2019, 82)

Lähisuhdeväkivallasta aiheutuvat terveyshaitat voivat vaikuttaa pitkään, eivätkä ne lopu heti väkivallan päättymisen jälkeen. Lapsena koettu lähisuhdeväkivalta voi vaikuttaa esimerkiksi turvattomuuden tunteena tai pelkona vielä aikuisiällä, unettomuutena, toimintakyvyn tai itsetunnon menetyksenä, vaikeutena luottaa muihin ihmisiin, tai kyvyttömyytenä opiskella tai selvittää työelämässä. (Siltala ym. 2022, 9–16.)

Vaikka lapsi ei heti väkivaltatapahtuman jälkeen oireilisikaan näkyvästi, on oikea-aikainen tukeminen lapsen normaalin kehityksen kannalta tärkeää. Mahdolliset traumat saattavat näkyvästi nousta esiin vasta myöhemmin murrosiässä tai joskus vasta aikuisuudessa, jonka ymmärtäminen on arvioimisessa tärkeää. (Huovinen 2017, 31.) Lapsilähtöisessä ammattilaisten käytössä olevassa työmenetelmässä lapselle annetaan olennainen tieto väkivallasta ja sen vaikutuksista lapseen itseensä, sekä perheeseen. Tällainen on esimerkiksi Ruotsissa käytetty Trappan-malli työmenetelmä. (Källström Cater 2009.) Työmenetelmän kautta lapsen kanssa voidaan käsitellä koettua ja lapsi voi saada ymmärrystä siitä, ettei ole millään lailla syyllinen perheessä koettuun väkivaltaan.

Traumatisoituneiden lasten ja myös vanhempien kanssa työskentelyssä tärkeää on turvallisuuden vahvistaminen, luotettavuus ja avoimuus, vertaisuus, yhteistyö ja vastavuoroisuus, sekä historiallisten ja sukupuoleen liittyvien asioiden tunnistaminen. (SAMSHA 2014.) Uhrin toipumisen kannalta on tärkeää hyvän kohtelun varmistaminen jo viranomaistahoon kohdistuvasta ensimmäisestä yhteydenotosta lähtien. Väkivaltaa kokenut uhri tarvitsee turvallisuuden ja autetuksi tulemisen kokemusta ja toipumisen kannalta on uhrin tärkeää kokea tulleet kuulluksi ja vakavasti otetuksi. (THL 2021d.) Lapsen turvallisuuden tunnetta vahvistetaan sisäistä turvallisuutta vahvistamalla, ja ulkoista turvallisuutta luomalla vahvistetaan lapsen fyysistä turvallisuutta.

(Nikupeteri 2016, 159–161.) Erilaisten menetelmien hyödyntäminen väkivaltatyössä voi auttaa lasta stressin lievittämisessä. Esimerkiksi hengitys- ja mielikuvaharjoituksilla voi pyrkiä lievittämään pelkotiloja. (Nikupeteri ym. 2017b, 171–172.)

5 Menetelmälliset lähtökohdat

5.1 Soveltava laadullinen tutkimus

Tilastokeskuksen määritelmän mukaan soveltavalla tutkimuksella tarkoitetaan toimintaa, jossa saadaan uutta tietoa ja joka tähtää käytännön sovellukseen, etsii perustutkimuksille tuloksia tai uuden menetelmän tai keinon luominen ongelman ratkaisemiseksi. (Tilastokeskus.) Soveltava tutkimus etsii tietoa ongelmien ratkaisun tueksi, esimerkiksi toimintatavan kehittämisestä. (Hirsjärvi ym. 2009, 19). Usein soveltavan tutkimuksen tulokset liittyvät johonkin ilmiöön, menetelmään tai tuotteeseen. (OECD 2015, 22, 45.) Soveltavassa tutkimuksessa voidaan tutkia erilaisia menetelmiä, joilla pyritään saavuttamaan haluttu päämäärä. (Miettinen & Tuunainen 2010, 9.) Tutkimus on soveltavaa, kun aikaisempaa tieteellistä tietoa käytetään uusien menetelmien, keinojen ratkaisemiseen (Ojasalo ym. 2014, 19; Tilastokesku b).

Soveltava tutkimus on usein ajalliseen aikaan sidottu, suunnattu asiakkaille ja tutkijana toimii alansa asiantuntija, jotka pyrkivät tutkimuksellaan palveluiden kehittämiseen ja kokeiluun. Tutkimuksessa käytetty aineisto ja tietopohjan yhdistäminen antavat mahdollisuuden tutkia ilmiötä eri näkökulmasta (Hirsjärvi yms. 2018, 132–133). Jo olemassa olevaa tietoa voidaan myös käyttää hyödyksi soveltavassa tutkimuksessa tai sen avulla voidaan jatkaa tiedon edelleen kehittämistä. Soveltava tutkimus on usein osana esimerkiksi erilaisia kehittämisprojekteja, joiden ydin on lähtöisin jostain käytännön ongelmasta. Kyseisessä tutkimusmallissa sen käyttäjät ja hyödyntäjät tiedetään etukäteen, mutta sen hyödynnettävyyteen liittyy silti epävarmuutta. (Vilkkä 2015, 118.)

Soveltavan tutkimuksen tavoitteena on muuttaa tieto mahdollisimman käyttökelpoiseksi päämäärän saavuttamiseksi uuteen käytäntöön (Miettinen & Tuunainen 2010, 9; OECD 2015, 22). Useasti soveltava tutkimus tapahtuu ja liittyy käytännön työelämään perustutkimuksen tuloksia hyödyntäen (Latomaa ym. 2016). Soveltava tutkimus on lähtöisin tuotteen, palvelun tai toiminnan ongelmasta, johon halutaan välittömästi ratkaisuja ja kehitystä. Tässä tutkimuksessa saatujen tietojen ja kokemusten avulla esitetään mahdollisia kehittämis ehdotuksia väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille matalan kynnyksen palveluina Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella. (OECD 2015, 51.)

Yksi laadullisen tutkimusprosessin tehtävistä on lisätä tutkijan ymmärrystä ja osaamista tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Siinä keskeistä ei ole kerätä yhteen mahdollisimman kattavasti koko kohdejoukkoa kuvaavaa aineistoa, vaan aineistoa pyritään syventämään teorian kehittämisen avulla. (Kiviniemi 2015, 80–81.) Toisin kuin määrällisessä tutkimuksessa, laadullinen tutkimus ei tähtää yleistämiseen (Kananen 2017, 32.)

Sen yksi tyypillinen piirre on kokonaisvaltainen tiedonhankinta – tieto kootaan todellisissa ja luonnollisissa tilanteissa ja tiedonkeruussa suositaan ihmisiä ja heidän kokemuksiaan. Lisäksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia, laadullisia tapoja aineiston hankinnassa, ja valitaan tutkimuksen kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti (ei satunnaisotannalla). (Hirsjärvi ym. 2018, 164.)

Laadullinen tutkimusmenetelmä on kvalitatiivinen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on toimintaa, siinä kerätään tietoa sanallisessa ja laadullisessa muodossa. (Paavilainen 2014, 17.) Laadullisella menetelmällä pyritään ymmärtämään kohteen ominaisuuksia ja merkityksiä. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on menetelmäsuuntaus, jossa todellisuus kuvataan moninaisesti. Se sisältää todellisen elämän kuvaamisen. Esimerkki kvalitatiivisesta tutkimuksesta voisi olla vapaamuotoisten haastattelujen tuottama aineisto tai tutkittavan kertomukset itsestään. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkija ei pyri mittaamaan ilmiötä, vaan hän pyrkii ymmärtämään, tulkitsemaan, kuvaamaan ja luokittelemaan tutkimusaineistoaan. Tutkija ei kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyri tarkkaan mittaustulokseen, vaan tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavaa aineistoa tulkitsemalla, kuvaamalla ja luokittelemalla aineistoa. (Paavilainen 2014, 17.)

Kvalitatiivinen tutkimuksessa ei katsota olevan mahdollista saavuttaa objektiivisuutta. Ainakaan perinteisessä mielessä, sillä jo olemassa oleva tieto ja tiedon tietäjä ovat kietoutuneet toisiinsa saumattomasti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei myöskään pyritä todistamaan jo olemassa olevia väittämiä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa arvolähtökohdat pyritään ottamaan huomioon ja täten pyritään kuvaamaan oikeaa, todellista ja moninaista elämää mahdollisemman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2018, 161.) Laadullinen tutkimusmenetelmä sopii tähän tutkimukseeni, jossa on tarkoitus selvittää jo olemassa olevia palveluita perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella sekä mihin suuntaan palveluita tulee kehittää tai millaisia palveluita olisi hyvä luoda.

Jo olemassa olevien totuuksien todentamisen sijaan kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohdaksi voidaan pitää tosiasioiden löytymistä ja paljastamista (Hirsjärvi ym. 2018, 160–164). Koska laadullinen tutkimus pyrkii kuvamaan tiettyä ilmiötä, tulee sen tutkimusaineisto rajata. Asiaa tutkivilla olisi hyvä olla aiheesta kokemusta ja aikaisempaa tietoa. Lisäksi tutkimusaineiston rajaaminen tulee olla tutkimustarkoitukseen sopivaa ja harkittua (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97–99).

Kvalitatiivien tutkimuksen onnistumisen kannalta tutkimuksen aineiston koolla ei ole välitöntä vaikutusta, koska pienemmälläkin informanttijoukolta voidaan saada riittävä määrä tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Haastattelujen laatu on niiden määrää tärkeämpää.

Tutkimukseen osallistuja voidaan valita käyttämällä lumipallo- tai eliittiteoriaamenetelmää. Itsensä ilmaisemisen taito voi olla yksi tutkimukseen valittavan osallistujan kriteeri. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 97–99.) Kvalitatiivinen tutkimus eroaa kvantitatiivisesta tutkimuksesta siinä, että se pyrkii selvittämään mistä tutkittavasta ilmiöstä on kyse. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei ole tarkoituksenmukaista laatia haastateltaville tarkkoja kysymyksiä, koska laadullinen tutkimus ei pyri yleistämään, kuten määrällinen tutkimus. (Kananen 2014, 16). Laadullisessa tutkimuksessa on olennaista tietää, mitä aineistosta ollaan hakemassa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 99–102.)

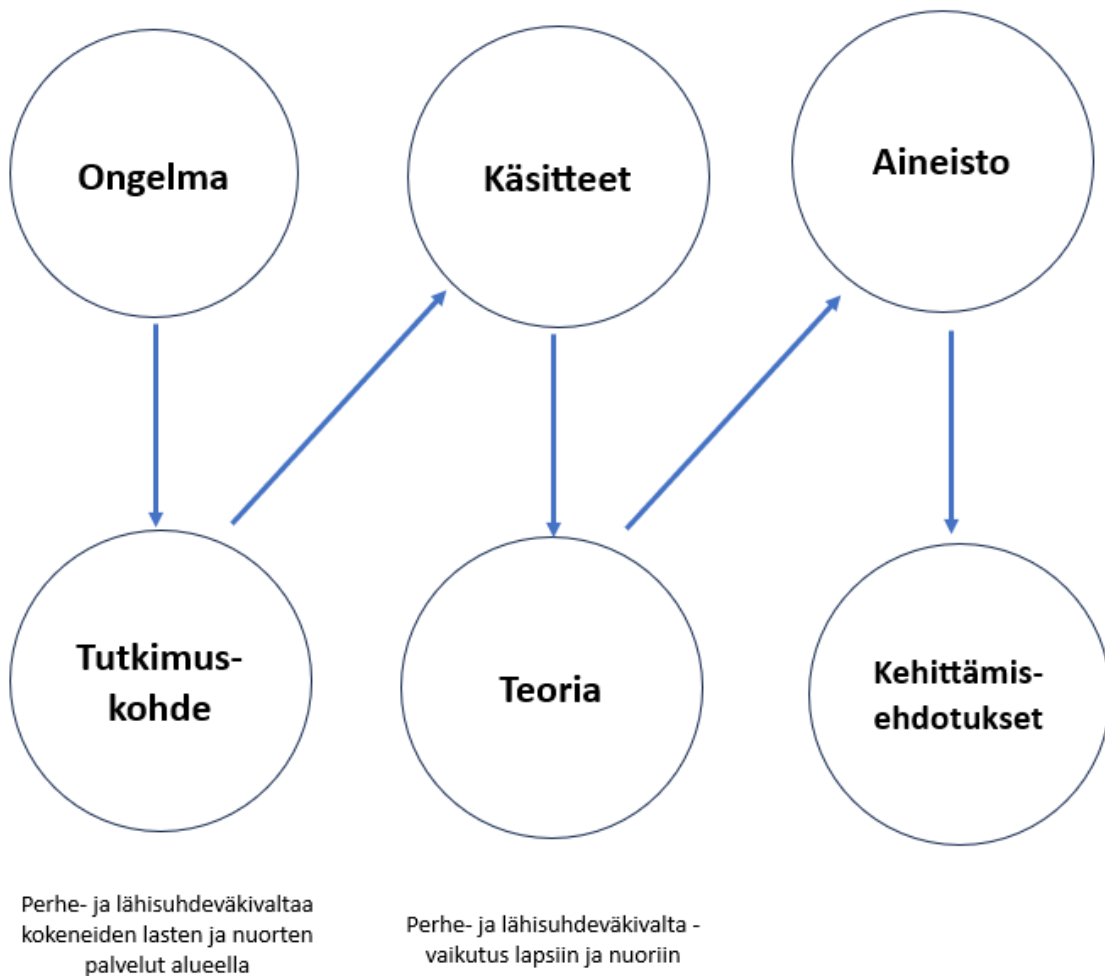
Tämä soveltava tutkimusaihe tuli keskusteltaessa Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen suunnittelijan ja turvakodin esihenkilön kanssa keväällä 2022. Tutkimuksen aloitin loppuvuodesta 2022 perehtymällä aiheeseen ja tutkimussuunnitelman laatimiseen. Tutkimussuunnitelma hyväksyttiin keväällä 2023 ja tutkimuslupa tuli Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelta kesäkuun alussa. Kesällä 2023 aloitin tutkimukseen osallistujien rekrytoinnin. Rekrytoitava lähestyin sähköpostitse. Osallistujia informoitiin tutkimuksesta ja heille lähetettiin kutsu tutkimukseen osallistumisesta (liite 1). Aineistonkeruu menetelmänä käytin teemahaastattelua. Aineistonkeruu tapahtui elo-syyskuun 2023 aikana. Haastattelujen jälkeen aineisto litteroitiin tekstimuotoon. Tutkimuksen tietoperustaa kirjoitin rinnakkain haastatteluiden, litteroinnin ja aineiston analysoinnin kanssa. Tutkimuksessa selvitettiin Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen eri kuntien eroja perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten avun saamisessa. Tutkimuksen perusteella tehtiin kehittämissuositus avopalveluiden järjestämisestä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle.

Itä-Uudenmaan hyvinvointialue

Millaisia palveluita on tarjolla Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille

Väkivallan määrittelmä

Teemahaastattelu, aineiston analyysi

Kuva 1. Aineiston kuvaus ja tutkimusasetelma

5.2 Tiedonkeruumenetelmä

5.2.1 Teemahaastattelu

Haastattelu on yleisin laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 61; Hirsjärvi & Hurme 2015, 48). Valitsin opinnäytetyöhöni aineiston keräämiseen puolistrukturoidun eli teemahaastattelun, koska se soveltuu yksilön kokemusten, ajatusten

ja tunteiden tutkimiseen (Hirsjärvi & Hurme 2015, 41). Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, koska haastattelussa esiintyvät teema-alueet ovat kaikille haastateltaville samat. Yksi tämän menetelmän ominaispiirteistä on se, että haastattelun näkökulma on laadittu ennalta, mutta kaikkia näkökulmia ei päätetä etukäteen – haastattelija siis laatii kysymysasettelulla kysymysten pääkohdat etukäteen haastattelua varten, mutta antaa tilaa haastateltaville. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47–48.) Teemahaastattelu on aina laadullinen. Tällaisten haastatteluiden tarkoituksena on tuoda tutkittavien äänet kuuluiin sekä ottaa huomioon ihmisten tulkintojen ja niiden merkitysten keskeinen asema. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 85–86.) Lisäkysymysten esittäminen haastattelun aikana on tarvittaessa mahdollista. Teemahaastattelun avulla kyetään syventämään ja selventämään vastauksia heti. Etuna tässä haastattelumenetelmässä on se, että aineistoa voidaan säädellä joustavasti. (Puusa & Juuti 2011, 81.) On tärkeää huomioida, että haastattelujen merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa haastattelijan ja haastateltavan välillä (Hirsjärvi & Hurme 2015, 48). Haastatteluissa pyritään saamaan monipuolisia sekä eläviä vastauksia tutkittavasta ilmiöstä (Kylmä & Juvakka 2014, 79).

Etuja haastattelussa ovat esimerkiksi seuraavat tekijät: aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti, vastauksia on mahdollista tulkita enemmän, ja usein haastattelututkimukseen suunnitellut ihmiset saadaan siihen mukaan. Haastattelu valitaan tutkimusmenetelmäksi, kun halutaan saada selventäviä vastauksia, syventää tietoa. (Hirsjärvi ym. 2018, 204–207) Teemahaastatteluiden avulla saadaan henkilön omakohtaisia kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten hän tutkittavan ilmiön käsittää. Tällainen tieto on ainutlaatuista ja arvokasta (Hirsjärvi & Hurme 2015, 48).

Tutkijan täytyy perehtyä teemahaastatteluita varten tutkittavaan aihepiiriin sekä siihen, ketkä olisivat tutkittavan aihepiirin tai ilmiön kannalta oikeita haastateltavia. Haastatteluissa kaikkien haastateltavien kanssa ei välttämättä puhuta yhtä laajasti. Tutkijalla saa olla haastattelussa mukana teemoista lyhyet muistiinpanot, joiden avulla jouhevitta keskustelua. Teemahaastattelu sopii haastattelumuodoksi esimerkiksi silloin, kun tutkitaan vähemmän tunnettua ilmiötä tai asiaa. (Hyvärinen, Suoninen & Vuori; Vilka 2015, 124.)

Haastateltavaksi valikoidaan henkilöitä, joilla on tutkimuksen aiheesta tietoa. (Puusa 2020, 106–108; Eskola ym. 2018, 30–31). Jos ei ole tarkoituksena tehdä valmiiksi määriteltyjä kysymyksiä, voi haastattelun määritellä avoimeksi haastatteluksi. Ajatuksena on, että haastateltavat tuovat haastatteluissa esille itselleen tärkeitä asioita, ja aiheet syntyvät tätä kautta. Vaikka haastattelussa keskusteltava ilmiö on määritetty etukäteen, ei haastattelijalla kuitenkaan ole valmista haastattelulomaketta tai tiukasti määriteltyjä kysymyksiä. Haastattelun sisällön tulee kuitenkin aina liittyä aiheeseen, ja on haastattelijan vastuulla varmistaa,

että keskustelu pysyy aiheessa, vaikka haastateltavat saavatkin puhua vapaasti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 78.)

Tutkimukseeni valittiin jokaisesta Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kunnasta yksi haastateltava. Tarkoituksena on saada paras mahdollinen haastateltava, jolla on tietämys oman kunnan palveluista lapsille ja nuorille, sekä mahdollisesti kokemusta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Haastateltavat valittiin siten, että he edustivat eri ammattiryhmiä sosiaali- ja terveysalalta, esimerkiksi kuraattori, sosiaalityöntekijä.

Tutkimukseen osallistui seitsemän eri kunnan työntekijää sekä turvakodin työntekijä. Laitoin heinäkuussa sähköpostilla kutsut kaikille seitsemän eri kunnan ammattiryhmille sekä Porvoon turvakotiin halukkuudesta osallistua tutkimukseen. Kutsu lähetettiin sosiaalityöntekijälle, sairaanhoitajalle, koulukuraattorille, perhetyöntekijälle ja kouluterveydenhoitajalle. Vastauksia sain elokuussa lomien jälkeen kuudelta eri kunnan työntekijältä, joista viisi suostui ja yksi suositteli kunnassa pidempään työskennellyttä työkollegaansa. Tutkimukseen rekrytoitiin sosiaalityöntekijöitä, koulukuraattoreita, sosiaaliohjaajia ja perhetyöntekijöitä. Sovin sähköpostitse jokaisen haastatteluun suostuneen kanssa haastatteluajan. Haastattelut suoritettiin heidän omalla työpaikallansa. Kaksi haastattelua tein Microsoft Teamisin kautta. Haastattelut suoritettiin elo- ja syyskuun vaihteessa 2023.

Valitsen teemahaastattelun aineistonkeruu menetelmäksi, koska sen mahdollistaa vapaan keskustelun aiheesta ja mahdollistaa käsiteltävien aihepiirien järjestyksen muuttamisen joustavasti, enkä tutkijana ole sidottu haastattelun struktuuriin. Haastattelutilanteisiin se luo luottamusta herättävän ja vuorovaikutuksellisen ilmapiirin. Haastattelut toteutan yksilöhaastatteluina. Haastatteluteemojen tuovat vastauksia tutkimusongelmaan: Millaisia palveluita Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on tarjota perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille, sekä mihin suuntaan palveluita tulee kehittää. Haastattelurunko toimii mustutuksena, mitä aiheita ei ollut jo käsitelty. Haastattelurunko muokkaantuu ensimmäisten haastattelujen jälkeen. Tutkimuksen kannalta merkityksettömät kysymykset jätetään pois. Haastatteluista koodatessa on havaittavissa myös aineiston kylläntyminen, vaikka haastateltavat valikoituvat eri ammattiryhmistä. Haastatteluissa on variaatioita ja tietyt samat aiheet nousevat vahvoina esille.

Tässä laadullisen aineiston analyysissä pyrittiin löytämään mahdollisen keskeinen teema. Tarkastelemaan tutkimuksessa esiin nousseita asioita kokonaisvaltaisemmin, useamman teeman kokonaisuutena. Yleensä laadullisen tutkimuksen analyysit voidaan jakaa kolmeen eri vaiheeseen. Ensimmäisenä vaiheena on aineiston pelkistäminen eli redusointi, sitten ryhmittelyyn eli klustereihin ja lopuksi kolmanteen vaiheeseen teoreettisten käsitteiden luomiseen eli abstrahointiin. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 108). Tässä tutkimuksessa

koko aineistosta eroteltiin tutkimuksen kannalta olennaisin tieto eli aloitettiin aineiston analyysi redusoinnilla. Sen jälkeen jatkettiin ryhmittelyllä eli teemoittelulla. Teemahaastattelusta saatu tieto koottiin kukin oman teemansa alle eli teemoitettu aineisto litterointiin. Apuna teemoittelussa käytettiin tietokoneen word-ohjelmaa ja siinä olevaa tekstinkorotusväriä. Litteroidusta tekstistä alleviivattiin eri väreillä jokaiseen eri teemaan liittyvät kohdat, minkä jälkeen kopioitiin ja liitettiin tietyn väriset keskustelukohdat saman värisen teeman alle. Näin saatiin muodostettua helposti käsiteltävät ja esitettävät teemakokonaisuudet. (liitteet 4 & 5). Tarkasteltavaan aiheeseen liittyi useampi eri teema samanaikaisesti.

5.2.2 Benchmarking-menetelmä

Toisena tutkimusmenetelmänä käytän benchmarking-menetelmää. Benchmarking voidaan käyttää suomenkielistä nimeä vertailuanalyysi, vertaisarviointi, vertaiskäynti tai esikuvaarviointi. (Jämsä & Manninen 2000, 37). Benchmarking on laadullisen kehittämisen menetelmä ja sitä hyödynnetään myös palvelumuotoilussa. Menetelmän avulla selvitetään toisen organisaation toimintatapoja ja miksi tämä organisaatio menestyy. Menetelmällä opitaan hyviltä esikuvilta heidän parhaista käytännöistään sekä otetaan havaitut hyödyt oman toiminnan kehittämiseen. Yleensä tarkastelun kohteena ovat omalla alalla parhaiten menestyneet yritykset. Benchmarking mahdollistaa sen, että pyörää ei niin sanotusti tarvitse keksiä uudestaan. (Ojasalo ym. 2014, 186; Tuominen 2021, 16.) Benchmarking-menetelmän tavoite on jatkuva kehittäminen, joka perustuu parhaisiin käytäntöihin ja ylläpitää kilpailukykyä yhteistyön ja tiedon jakamisen kautta ja se on vuorovaikutuksellista. Benchmarkingin kautta oppiminen kohdistuu johonkin tiettyyn rajattuun osa-alueeseen, josta molemmat osapuolet hyötyvät. Prosessille asetetaan realistiset tavoitteet, joita on helppoa lähteä sovelta- maan omassa toiminnassa. (Tuominen 2021, 16–18).

Benchmarking vaatii onnistuakseen perusteellisen pohjustustyön (Ojasalo ym. 2014, 187). Tavoitteena benchingmarkingissa on kerätä muilta taitoja sekä tietoa, joita voidaan sitten hyödyntää myös omassa toiminnassa. Suora kopiointi ei ole benchmarkingin tavoite, vaan ennemmin oppia ja soveltaa toisilta opittuja asioita sekä käytäntöjä. (Vuorinen 2013, 158–160, 165). Tämä voi johtaa esimerkiksi oman tuotteen tai tarjonnan muokkaamiseen. Joskus benchmarking voi johtaa suuriinkin muutoksiin yrityksen sisäisessä toiminnassa ja prosesseissa. (Impiö 2022.)

Tutkimusmuodossa valitaan ensi kohteeksi jokin ilmiö tai rajattu kehittämisalue, ja tätä kautta aletaan tutkimaan omaa lähtötilannetta sen osalta. Sitten valitaan vertailtavat tahot, kuten kohteeksi valikoituneen ilmiön tai kehittämisalueen osalta parhaiten pärjäävät tai parhaimman maineen omaavat toimijat. Tämän jälkeen kerätään tietoa niiden tilanteesta ja

aletaan vertailemaan toimijoiden menestystä ja käytettyjä menetelmiä. Tarkoituksena on vertailun kautta ymmärtää, mistä erot toimijoiden menestyksessä johtuvat. Vertailun tuloksia voidaan halutessa hyödyntää oman toiminnan tavoitteiden ja menetelmien kehittämiseen. (Ojasalo & Ojasalo 2008, 291–292.) Aluksi nimetään kohde, jota toivotaan kehitettävän, jonka jälkeen tälle kehittämiskohteelle etsitään vertailtavat kohteet (esimerkiksi toiset organisaatiot, jotka ovat onnistuneet luomaan kehittämisen kohteena olevan asian, prosessin tai palvelun paremmin). Kun vertailtavat kohteet on valittu, alkaa systemaattinen tiedon kerääminen siitä, kuinka vertailukumppaneilla asiaa hoidetaan. Tiedonkeruussa on hyvä käyttää erilaisia tiedonhankinnan menetelmiä ja tutustumiskäyntejä. (Ojasalo ym. 2014, 187.)

Pyrkimyksenäni on löytää benchmarking kohde toisesta hyvinvointialueelta missä on jo toimivia avopalveluita perhe- ja lähisuhde väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Alkukartoituksen jälkeen benchmarking kohteeksi valikoituu Pääkaupungin turvakoti Ry:n väkivalta-työn yksikkö Kilpola. Lähisuhdeväkivalta-työn yksikössä tarjotaan apua lapsille ja nuorille, jotka ovat perheessä kokeneet tai nähneet väkivaltaa. Heillä on mahdollisuus turvallisesti käsitellä omaa kokemustaan. Kilpolassa on ollut vuodesta 2013 avopalvelu perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Benchmarking käynti toteutetaan heinäkuussa. Aineistonkeruu menetelmänä käytetään teemahaastattelua. Haastattelun teemat syntyvät teoriantiedon pohjalta; miten avopalvelu heillä toimii, miten lapset ja nuoret palveluun tulevat, sekä kuinka pitkään asiakassuhde kestää.

5.3 Tiedonkeruun toteutus

Tähän soveltavaan tutkimukseeni olen valinnut osallistujat harkinnanvaraisesti. Harkinnanvaraisessa poiminnassa valitaan tutkimuskohteeksi haastateltavat tutkijan oman harkinnan perusteella. (Ojasalo ym. 2014, 105) Tilastokeskuksen mukaan harkinnanvarainen otanta sopii hyvin pienimuotoisiin sosiologisiin tutkimuksiin, jollainen oma tutkimuksenikin on. (Tilastokeskus a.) Harkinnanvaraisessa poiminnassa tutkija joutuu miettimään, millaista tietoa tavoittelee. Haastateltavilla on jotakin erityistietämystä tutkijaa kiinnostavasta aiheesta. Haastateltavat valitaan sen perusteella kenellä tietoa aiheesta. (Hyvärinen, Suoninen & Vuori). Haastateltavien taustat voivat olla hyvinkin erilaisia, mutta heillä on aina jokin yhdistävä tekijä (Tuomi & Sarajärvi 2009). Haastattelussa on vuorovaikutuksellista, sekä tutkija että haastateltavat tiedon tuottamiseen (Heiskanen ym. 2017, 68). Haastattelukysymykset valmistellaan harkiten etukäteen, missä tutkijan omaa aktiivisuutta viritetään ja haastattelutilanne organisoidaan. (Hyvärinen, Suoninen & Vuori).

5.3.1 Benchmarking-käynti

Benchmarking-käynti oli Helsingin väkivaltatyön yksikkö Kilpolaan. Kilpola on lähisuhdeväkivaltatyön yksikkö Helsingissä, joka tarjoaa keskusteluapua kun perheessä on koettu perhe- tai lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa. Keskusteluapua tarjotaan kaikille perheenjäsenille, sekä väkivaltaa kokeneille, kuin myös sen tekijöille, sukupuolesta ja iästä riippumatta. Yksikön työskentelyn tavoitteena on väkivallan tunnistaminen, sen loppuminen ja yksilöiden ja perheen selviytyminen koetusta väkivaltakokemuksesta. Yksikössä käytettävissä olevat työmenetelmät ovat pääasiassa yksilö-, pari-, ja perhetapaamiset, sekä erilaiset ryhmät. Työssä hyödynnetään yhteistyötä myös muiden perhettä auttavien ammatillisten toimijoiden kanssa. Kilpolassa haastattelin lapsityöntekijää. Haastatteluajan sain helposti soittamalla suoraan lapsityöntekijälle ja kertomalla mihin tarkoitukseen häntä halusin haastatella. Haastattelun suoritin Helsingin Kilpolan asumisyksikössä, jossa sijaitsee heidän väkivaltatyön yksikön työtilat. Haastattelun alussa kerroin tutkimukseni tarkoituksesta. Haastattelu kesti noin 40 minuuttia.

5.4 Aineiston analyysi

Laadullisen tutkimuksen rikkaus on aineiston analysointitapojen moninaisuus ja runsaus. Harvoin käytetään vain yhtä tiettyä analyysitapaa. Monesti käytössä olevat analysointitavat sekoittuvatkin toisiinsa. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on selkiyttää tutkittavaa kohdetta, tiivistää aineistoa, ja mahdollisesti tuottaa lisäinformaatiota. (Eskola & Suoranta 2014, 137, 162–163.)

Sisällönanalyysi tarkoittaa laadullisen aineiston analyysimenetelmää – se useimmiten määritellään tarkoittamaan menettelytapaa, jonka avulla analysoidaan aineistoa systemaattisesti sekä objektiivisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122). Analyysin tarkoituksena on kokonaisuudessaan tavoittaa selkeys analysoitavaan aineistoon. Sisällönanalyysi on mahdollista jakaa kolmeen eri toteuttamistapaan: aineistolähtöiseen, teoriaohjaavaan ja teorialähtöiseen. Ainoastaan selkeästä aineistosta voidaan tehdä luotettavia päätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Sisällönanalyysissä aineisto puretaan ensimmäiseksi osiin, ja tämän jälkeen keskenään samankaltaiset sanat ja osat yhdistellään siten, että analyysi kuvaa aineistoa tiivistetysti (Kylmä & Juvakka 2014, 112–113).

Litterointi tarkoittaa saadun haastatteluaineiston kokoamista kirjalliseen muotoon, jolloin aineisto on helpommin saatavilla ja analysoitavissa. (Vilkka 2021, 137–138). Aineiston litterointi on tärkeää, sillä sen avulla aineistoon myös tutustuu paremmin. Litterointi on tulkinta haastattelutilanteesta, jossa tekstiä muokataan ja aineistoa tulkitaan. (Nikander & Ruusuvoori 2017, 374.) Litteroinnin haasteena on saada haastattelun tärkein sisältö kirjoitettuun

muotoon siten, että todellinen tilanne on säilytetty. (Kylmän ja Juvakka 2014, 110). Litteroitu aineisto käydään läpi ja pilkotaan teemoihin, sekä ryhmittelemällä se tutkimuskysymysten mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2018, 105). Litterointi myös auttaa haastattelijaa sisäistämään haastattelun sisällön paremmin. Kaikki tunnisteet (nimet, paikkakunnat jne.) jätetään kuitenkin pois (Kylmä ja Juvakka 2014, 113).

Litteroinnin jälkeen aineistosta etsitään teemoja. Aineisto pilkotaan ja ryhmitellään teemojen mukaan. Teemoista valitaan tutkimusongelman kannalta olennaiset aihepiirit. Tutkimuksen kannalta merkityksellinen tieto kootaan näiden teemojen alle. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 79.)

Haastatteluaineiston analyysissä käytän menetelmänä laadullista tutkimusta, jossa pyrin ymmärtämään tutkittavan kohteen laatua ja merkitystä. Aineistosta on pyritty luomaan ja kokoamaan selkeää ja yhtenäistä informaatiota tutkittavasta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 90.) Haastattelut koetaan monesti ajallisesti ongelmallisina. Ne vievät enemmän aikaa kuin monet muut tutkimusmenetelmien muodot ja niitä edeltää huolellinen suunnittelu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 61.)

Yleisenä ohjeena pidetään, että aineiston analysointiin valitaan sellainen analyysitapa, joka tuo parhaiten vastauksen tutkimustehtävään tai ongelmaan. Analysointitapoja on monia. Tulkintaa on, kun aineiston analyysin aikana nousee esille merkityksiä, jotka vaativat selkeyttämistä ja pohdintaa. On pyrittävä vastaamaan kysymykseen, mitkä ovat olennaiset vastaukset tutkimusongelmiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 224–230.)

Tässä soveltavassa tutkimuksessa käytin analysoinnissa teemoittelua. Kun aineistona on teemahaastatteluaineisto, aineisto järjestellään teemoittain eli aineisto pilkotaan ja ryhmitellään eri aihepiirien mukaan (Eskola 2015, 194–197). Ryhmittelyn jälkeen aineistosta etsitään varsinaisia teemoja. Voidaan luoda teemakortisto, pilkkoen aihealuttani.

Ajatuksena sisällönanalysoinnissa on löytää aineistosta tiettyjä teemaa kuvaavia ajatuksia sekä näkemyksiä. Kajaanin ammattikorkeakoulun (Kajaanin ammattikoreakoulu 2020) mukaan teemarunko voidaan rakentaa myös jälkikäteen, jota vasten tutkija toteuttaa analyysinsä. Kananen (Kananen 2017, 137) kirjoittaa aineiston järjestelemisestä teemojen sisältöjen mukaan esimerkiksi värikoodein; kaikki asiat, jotka joko tarkoittavat samaa, tai joilla on jokin sama yhdistävä tekijä, voidaan yhdistää värikoodilla. Puusa (Puusa 2020, 148–149) muistuttaa, kuinka laadullisen tutkimuksen analyysin tavoitteena on luoda koko laajasta aineistosta selkeästi luettavissa oleva kokonaisuus. Tämän avulla muodostetaan perusteltu sekä monipuolinen tulkinta ja tehdään tutkittavasta ilmiöstä johtopäätöksiä. Analysointivaiheessa on mahdollista tiivistää, luokitella ja erotella aineistoa. Analyysin teko koostuu esimerkiksi analysoinnin lisäksi synteessin laatimisesta: synteessissä luodaan kokonaiskuva aineistosta sekä esitellään tutkimuskohde uudessa valossa, uudesta näkökulmasta.

Teemoittelua käytetään analysointitapana, jos aineistona on jonkin käytännönongelman ratkaiseminen. Sen avulla teksteistä voidaan poimia tutkimusongelman kannalta oleellista ja merkittävää tietoa. Teemoittelu mahdollistaa myös sen, että teksteistä voidaan nostaa esille erilaisia vastauksia ja tuloksia liittyen tutkimuskysymyksiin. Yleensä aineistoon tutustuminen lähtee liikkeelle teemoittelusta. Aineistosta teemoitellut asiat eivät kuitenkaan yksin riitä johtopäätöksen tekemiseen tutkimuksesta, vaan sen lisäksi tutkimuksessa tarvitaan vahvasti myös teoriaa ja empirian vuorovaikutusta. (Eskola & Suoranta 2014, 175–176, 179–180.)

Tutkimuksessa luin litteroidun aineiston useaan kertaan läpi, päästäkseni paremmin sisälle aineistoon. Samalla kirjasin ylös huomioitani ja aineistosta nousseita ajatuksia, sekä merkitsin tekstiin värikoodilla teemat. Pyrin löytämään samankaltaisuudet haastatteluista. Aineistosta muodostin pääteemat, jonka jälkeen kävin aineiston vielä läpi ja keräsin vielä aiheet, jotka kuuluivat tai sivuuttivat kyseiseen teemaan alateemoiksi.

Laadullisen aineiston analyysissä käytetään kolmea vaihetta, redusointia, klusterointia, sekä abstrahointia. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 108). Aloitin aineiston analyysin redusoinnilla, eli aineiston pelkistämällä, jossa koko aineistosta erottelin tutkimuksen kannalta olennaisimman tiedon. Tämän jälkeen jatkoin käsittelyä klusteroinnilla, eli ryhmittelyllä, jossa teemoitin litteroidun aineiston, ja kokosin haastatteluista saadun tiedon oman teemansa alle. Teemoittelun tein word-ohjelmalla. Abstrahoinnin, eli teoreettisten käsitteiden luomisen tein litteroidusta tekstistä alleviivaamalla eri väreillä jokaiseen eri teemaan liittyvät kohdat, jonka jälkeen kopioin ne, ja liitin saman väriset kohdat saman värisen teeman alle, ja sain näin muodostettua keskusteluista teemakokonaisuudet.

Aineisto	Luokittelu	Teemat
"siis nythän meillä on meillä on tosiaan tässä tällainen siirtymävaihe siis nythän me katetaan koko Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen"	Siirtymä vaihe koko Itä-Uudenmaan alue	Matalan kynnyksen palvelut
"se riippuu vähän siitä että kuinka mimmainen miten se nuori kokee tai lapsi kokee sen ja mimmainen tarve on toki siellä eteenpäin ohjauksella ja sitten monesti se on just se lastensuojeluilmoituksen teko"	Lapsen ja nuoren kokemus ja tarve Ohjaus eteenpäin Lastensuojeluilmoitus	
"työskennellyt on siinä vaiheessa mun luona että ne käynnit jatkuu ja sitten se on vähän toisaalta ikävä se että kun mekään ei tiedetä sitten tai ei ole sitä semmoista yhteistyötä sosiaalityön kanssa"	Työskentely jatkuu peruspalvelussa Yhteistyö sosiaalityöntekijän kanssa Yhteistyö	
"ei ole sitä semmoista yhteistyötä sosiaalityön kanssa että he ilmoittaisi meille että melkein itse joutuu sitten kyselemään"	Tiedon kysely ja saanti Yhteistyö	

Taulukko 1 Esimerkki haastattelujen teemoittelusta

Samankaltainen teemoittelu tehtiin benchmarking eli vertaiskäynnistä. Kummassakin taulukossa on samankaltaisia teemoja, vaikkaikin konteksti haastatteluille oli eri.

<p>no kyllä me voidaan siitä sanoa asiakkaalle tai vanhemmalle että kuulostaa siinä tai näyttää siinä voisi tarvita hyötyä lisää avustaa mutta sitten ei me varsinaisesti kun me ei olla terveydenhuoltoon niin jää sitten voidaan jättä velvoittaa että toki voi sitten olla jos on sosiaalityöntekijä esimerkiksi lapsella tai nuorella niin hänen kanssa sitten vielä käydään vähän läpi tilannetta</p>	<p>Jatkohoitoon ohjaus</p>		<p>Työskentelymalli</p>
<p>enemmän sitä perheen hoitamisen näkökulmaa tai sitten kun perhe otetaan kokonaisvaltaisesti mukaan työskentelyyn ettei erotetakaan</p>	<p>Kokonaisvaltainen työskentely Perheen hoitamista</p>		

Taulukko 2 Esimerkki benchmarking-haastattelusta

Seuraavassa esittelen tutkimustulokset, niin, että jokaiseen tutkimuskysymykseen vastataan omana kappaleena. Laadullinen tutkimuksen analyysissä tavoitteena on luoda mielekäs kokonaisuus aineistosta. (Puusa, 2020, 148–149). Sisällönanalyysin tavoite on hahmottaa ja muodostaa sisällöstä johtopäätöksiä (Vilka 2015, 105).

6 Tulokset

6.1 Matalan kynnyksen palvelut

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen palveluiden suunnittelu oli hyvin kesken, kun hyvinvointialue syntyi ja varsinkin pienet paikkakunnat jäivät ilman lähipalveluita sosiaali- ja terveyspuolella. Osalla kunnista palvelut olivat ostopalveluna Päijät-Hämeen puolelta. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueeseen alettua 2023 vuoden alussa liittyivät Pukkila ja Myrskylä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueeseen. Pukkilan ja Myrskylän sosiaali- ja terveyspalvelut on aikaisemmin hoitanut Päijät-Hämeen alue.

”...meillä on tosiaan tässä tämmöinen siirtymävaihe siis nythän me katetaan koko Itä- Uudenmaan hyvinvointialueen ...eihän tää ollut ihan helppo muutos tää olla ja kyllä syntyminen että se on omansa vienyt tässä (H1)

Tutkimuskysymykseen millaisia palveluita Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on tarjolla perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Varsinkin perheneuvolan palvelut ja matalan kynnyksen nuorten palvelut siirtyivät Porvooseen, Sipooseen ja Loviisaan. Lisäksi osa haastateltavista toi esille tiedonpuutteen, ettei perheillä tai ammattilaisillakaan ollut välttämättä tietoa mistä hakea tai mihin ohjata tarvittavia palveluita hakemaan. Haasteena nähtiin lasten ja perheiden riittävä tuki oikea-aikaisesti ja ajoissa, myös jatkohoidon saatavuus nähtiin haasteena.

”... sehän on tähän ollut meillä niinku nyt jo vuoden alusta niinku semmoinen että että jos on soittanut niin me ollaan otettu mutta silloin ne joutunut vielä tulemaan tänne Porvooseen asti ...” (H1)

Kysyessäni haastatteluun osallistuneilta mihin palveluun he ohjaavat perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneet lapset ja nuoret, niin osa kertoi lain velvoittavan heitä tekemään lastensuojeluilmoituksen ja koppi on sitten palvelutarpeen arvioinnissa. Osa tiesi, että joissakin kunnissa kouluissa kiersi psykiatrinen sairaanhoitaja. Vaihtoehtoja oli vähänlaisesti: lastensuojeluilmoitus, joka johtaa palvelutarpeen arvioon ja mahdolliseen perhetyön alkamiseen, perheneuvola, lasten ja nuorten psykiatrian poliklinikka, koulukuraattori, matalan kynnyksen palvelut mielenterveyspuolella yli 13–18-vuotiaille.

”...kehotetaan että jatkaa kuraattorin tapaamisia..” (H5)

”...Ei oikeastaan siis meillä on niinku toi perheneuvolan on niinku se mihin voidaan niinku ohjata sitten olemaan mutta kun sinnekin sitten on ollut vaan niin järkyttävät jonot että että se on niinku kun se on sen Porvoossa ja ja sitten tota että kun meillä ei niinku .... ei ole mitään muuta kuin perhetyö...” (H2)

Kysyttäessä haastateltavilta jatkohoidon kattavuudesta onko tarpeeksi matalan kynnyksen palveluita saatavilla, kaikki vastaajat vastasivat, palveluita ei ole riittävästi ja niitä tarvitaan ehdottomasti lisää. Myös henkilöstön resurssit ovat vähäiset eikä henkilöstöä ole riittävästi. Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on rekrytoinut lisää henkilöstöä eri organisaatioihin hyvinvointialueen alettua.

”...vaatii sinne henkilökuntaa lisää niinku resursseja ihan ehdottomasti että niinku pääsisi heti kun edes vähän näkee niinku että alkaa olla jotain viitteitä se että miksi odottaa liian pitkälle” (H6)

”...tai siis meillähän ei ole resursseja.” (H4)

”...on nyt tulijoita jotenkin koko ajan siis enemmän kuin että että eihän me nyt hirveällä vauhdilla pystytäkösilleen koko ajan ottamaan...” (H5)

Haastatteluun osallistuneista kaikilla oli huoli pitkistä jonoista palveluun pääsemisessä, sekä siitä miten huonosti tällä hetkellä lapset ja nuoret voivat. Yksi tärkeimmistä tavoitteista tuloksissa pidettiin palvelujen nopeaa ja joustavaa saatavuutta, kun tarve tulee.

”...ja ajattele kun lapsille ja nuorta ja nuorille sanotaan että ei oota tai perheelle joka haluaa nehän jää sinne oman onnensa nojaan yksin...” (H4)

”...et sillä hetkellä kun se se ihminen saa sen fiilis että nyt mä voin sen tästä avautua että sun ei pidä odottaa 3 viikkoa ennen kun sä pääset johonkin...” (H6)

6.2 Väkivaltaa kokeneen lapsen tai nuoren matalan kynnyksen avopalvelut

Haastateltavat toivat esille oikea-aikaisen avun saannin lapselle tai nuorelle. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille on kehitettävä riittävät palvelut ja niitä pitäisi olla oikea-aikaisesti saatavilla. Selkeän palveluketjun puuttuminen perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten kohdalla nähdään haastavana. Haastateltavat tiedostivat lasten ja nuorten tarvitsevan väkivalta kokemuksen käsittelyyn pidempi kestoista apua ja tukea. Moniammatillinen yhteistyö eri ammattilaisten välillä on merkityksellinen ja tärkeä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohdanneiden lasten ja nuorten auttamisessa. Pitkät jonot lasten ja nuorten psykiatrian palveluihin tai terapiaan vaikeuttaa oikea-aikaisen avun saantia. Koska palvelutarpeen arviointi voi viedä pidempää, niin osa vastaajista kertoi käyvän itse keskustelujuja. Vastauksista tuli kokemus, että jokainen keskustelee omalla taholla, selkeätä palvelupolkua ei ole mihin ohjata lasta tai nuorta. Haastateltavat

kokivat lastensuojelun roolin merkittävänä ja tärkeänä, mutta riittämättömät resurssit on yksi huolta herättävä asia.

”... just se lastensuojeluilmoituksen teko sitten jos tuntuu että se vaikuttaa niin vahvasti jo siellä lapsen ja lapsen hyvinvointiin tää vanhempien välinen riitely ...” (H3)

Lasten ja nuorten kuuluu olla yhdenvertaisia aikuisten rinnalla saamaan palveluita perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohdatessa. Yksi haastateltavista ehdotti, että lastensuojelu tekisi lähetteen perheneuvolaan ja näin perheneuvolan käynti olisi velvoittava. Näin tiedettäisiin, onko perhe ottanut apua vastaan. Lastensuojelu voi suositella ottamaan yhteyttä perheneuvolaan, mutta perheneuvolassa käynti on vapaaehtoista. Haastateltavat korostivat eri viranomaisten välistä yhteistyötä lapsen ja perheen kokonaistilanteen huomioimisessa.

”... ei ole velvoittava siinä lastensuojelun puolen tullut ohjaus vaan että perhe itse päättää että haluaako vai eikö halua että sitä mieltii että se pitäisi tulla velvoittavaksi että sitten ainakin tietäisi että se tulee käsittelemään sitä asiaa mitä perheessä on...” (H7)

Väkivaltatyössä koko perhe tulee huomioida kokonaisvaltaisesti. Perheen asioihin puuttuminen nähdään hankalana, koska perhe ajatellaan yksityiseksi alueeksi. Lapsi tai nuori ei itse pysty vaikuttamaan kotona oleviin asioihin ilman että vanhemmatkin saavat apua, on haastateltavieni mukaan haasteellista, koska työaika ei riitä koko perheen auttamiseen ja hoitamiseen.

”...tavallaan se että se oma työaika ei kyllä riitä millään siihen että yrittäisi niitä vanhempia tukea tai niitä muita sisaruksia siellä se on niinku ihan mahdotonta tässä...” (H3)

Varhainen puuttuminen vaatisi yhteistyötä sekä julkisen että yksityisen sektorin toimijoilta. Palvelun tulisi olla mahdollisimman helposti saatavaa ja mieluiten heti tarjolla, kun palvelun tarve tulee eli oikea-aikaisesti. Kaksi haastateltavaa mielti, ettei erillisiä palveluita vaan jokaisella, joka työskentelee lasten ja nuorten parissa, olisi myös väkivaltaosaamista. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohdanneiden lasten ja nuorten auttaminen ei onnistu ilman vanhempia.

”...niin ehkä sitä semmoista niinku koko perheen tai semmoista jotenkin kuntouttavaa... niinku että kohdattaisi se koko perhe...” (H3)

”...niin että jos se olisi niinku perhekeskuksen yhteydessä niin mä jotenkin näkisin sen että että kun sinne kasataan niitä perheiden palveluita...” (H4)

”...ja se on se mihin itsekin tottui Helsingissä kun oli siinä lastensuojelussa töissä niin meillähän oli se Kilpolan yksikkö siinä mitä käytettiin tosi paljon ja sieltä saatiin kun ei meilläkään ollut sitä asiantuntemusta aina niin hyvää siitä väkivalta työstäni tiedän sitten pystyy jakamaan sitä työtä että se tuntui hyvältä.” (H7)

Kaksi haastateltavaa ei kokenut hyvänä, että perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen palvelut olisivat Porvoon turvakodin alaisuudessa. Tähän ei myöskään turvakodin henkilöstöresurssi riitä. Väkivaltatyön keskeisenä tehtävänä on lasten ja nuorten auttaminen. Väkivaltatyö on kokonaisvaltaista koko perheen tukemista ja auttamista. Lasten ja nuorten auttaminen kuuluu saumattomasti yhteen aikuisien palveluiden kanssa, jotta se olisi helposti ja nopeasti saatavilla. Vanhempien väkivaltapalveluissa on hyvä huomioida lapset ja nuoret. Osan haastatteluun osallistuneiden mielestä ei ole merkitystä, kuka palvelua tarjoaa, kunhan se on lapselle ja nuorelle helposti saatavissa ja myös koko perheen avunsaantia pidettiin tärkeänä. Osa haastateltavista koki palvelun kuuluvan perheneuvolaan, koska miellettiin helposti lähestyttäväksi ja perheiden keskuudessa matalankynnyksen palveluksi.

”...onko sillä oikeasti väliä että minkä alaisuudessa se on kunhan se olis kunhan se olis vaan mahdollisimman helposti saatavilla...” (H6)

”...että jotenki että perheneuvola on kuitenkin semmoinen niinku matalamman kynnyksen paikka ehkä ja semmoinen vanhempien ymmärrettävissä paremmin” (H3)

”...kun perheneuvolan työ on just että siinä on niinku kaikki mitä nyt perheessä voi olla niin sehän on niinku tosi laaja että että se on tavallaan yksi siellä muiden asioiden joukossa ja niin” (H5)

”...en mä ajattele että pitäisi olla yksi ainut...” (H2)

Haastateltavat kokevat merkittävänä, että lapset, nuoret ja perheet saavat tukea perhe- ja lähisuhdeväkivallan purkamisessa eivätkä he jäisi yksin kriisivaiheen jälkeen. Väkivallan tunnistaminen ja kysyminen on hyvin oleellinen taito osata lasten ja nuorten parissa työskentelevillä työntekijöillä. Näin lapset ja perheet saavat oikea-aikaista ja oikeasta palvelusta apua. Varsinkin lapset ja nuoret tarvitsevat nopeasti avun perhe- ja lähisuhdeväkivalta kokemuksen jälkeen. Lapsi tai nuori tarvitsee yksilöllistä tukea kriisivaiheessa, sekä pitkälle sen jälkeen. Lapsen ja nuoren tarpeita näkyväksi tekemisellä vanhemmille on tärkeää, sekä tukemalla lapsen omia selviytymiskeinoja.

6.3 Yhteistyön merkitys

Osa haastateltavista korosti tiedon vaihdon tärkeyttä. Osa koki lasten ja nuorten asioissa tiedon kulun ja saannin hyvin byrokraattisena ja vaikeana vaihtolovelvollisuuden takia, kun kummankin osapuolen tehtävänä on tukea ja auttaa lasta tai nuorta. Tästä oli syntynyt tilanne, jossa työntekijä oli kertonut lapselle, nuorelle ja vanhemmille heidän saavan apua ja tukea. Huomattavasti myöhemmin todetaankin, että palvelutarpeen arvio ei johtanut avun saantiin. Haastateltavat korostivat eri viranomaisten yhteistyön merkitystä, perheen kokonaistilanteen huomioimista. Ilman vanhempia lapset eivät saa apua. Lapsi voi itse koulussa mennä kuraattorin luokse keskustelemaan, mutta opettajan on kysyttävä vanhemmilta lupa saako lähettää lapsen kuraattorin luokse keskustelemaan.

”... koulu pitää ensin olla mikä on ihan hyväkin että perheeseen yhteydessä ja sitten vasta perheeltä luvan saatuani meihin yhteydessä...” (H3)

Haastateltavat korostavat yhteistyön merkitystä lasten, nuorten ja perheiden tukemisessa. Jotta lapsi tai nuori saisi oikea-aikaista ja riittävää tukea, on yhteistyöverkostoilla ja palvelujärjestelmällä hyvin suuri merkitys.

”...mutta nyt jotenkin siinäkin pitää olla jo lappua ja lippua näyttää ja tää on menossa niinku vielä byrokraattisenpahan suuntaan mikä kuulostaa tosi hurjalta...” (H3)

Kahden haastateltavan kanssa keskusteltiin jatkopalveluun ohjautumisesta perustason palvelussa, jos palvelutarpeen arvio on vielä kesken. Haastateltavat kokivat, ettei selkeätä palvelua palvelupolkua ole mihin perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokenut lapsi tai nuori ohjataan. Suurena huolena nousi lasten, nuorten ja perheiden jatkotuki esimerkiksi koulukuraattori tapaamisten jälkeen.

”...ehkä se jatkoi työskennellyt on siinä vaiheessa mun luona että ne käynnit jatkuu ja sitten se on vähän toisaalta ikävä se että kun mekään ei tiedetä sitten tai ei ole sitä semmoista yhteistyötä sosiaalityön kanssa että he ilmoittaisi meille että melkein itse joutuu sitten kyselemään...” (H7)

Yhteistyö muiden tahojen kanssa on lapsen tai nuoren kannalta oleellista, jotta tuki ja apu on oikeanlaista ja riittävää.

6.4 Lisäkoulutuksen tarve

Kysyessäni haastatteluun osallistuneilta kokeeko lisätiedon tai koulutukseen tarvetta perhe- tai lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten auttamisessa, niin osa

haastateltavista koki, että on riittävästi ammatillista osaamista ja osa taas kaipasi lisää koulutusta. Osalla oli työkokemuksen kautta saatua ammatillista osaamista ja osa taas kaipasi vahvistusta nykyiseen osaamiseensa. Yksi haastattelijoista kaipasi traumakoulutusta osaamisensa vahvistamiseen. Traumatietoisuus on tärkeä tiedostaa ymmärrettävässä väkivaltailmiön vakavuutta lapsille ja nuorille. Myös resurssien puute ei mahdollista riittävän laajaan kouluttautumiseen.

” kyllä mulla on semmoinen olo että riittää että itse on niinku työvuosien ja edellisissä töissä käynnistä väkivaltakoulutus niin paljon että saanut sitä tukea siihen ja ja just se että osaa esittää niitä kysymyksiä ja ja tavallaan se että kannatella niitä omia asiakkaita ” (H3)

”...niinku trauma traumakoulutusta...niin kun semmoista mitä ei tiettyä mutta tokihan niitä sivuutetaan aika monissa...monissa muissakin koulutuksissa...” (H1)

6.5 Benchmarking käynti

Benchmarking käynnin tulokset tukevat osalta niitä tuloksia, joita saatiin hyvinvointialueen työntekijöiltä. Benchmarking käynnistä nousi esille selkeästi mitä on matala kynnyksen palvelu, jos lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus käydä keskustelemassa kokemastaan ja näkemästään perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystalouden palveluihin tarvitaan usein lähete peruspalveluista, jos kyse on erityisosaamisesta. Vierailukohteessa ei tarvita erillistä lähetettä, sinne voi varata ajan, jos kokee tarvetta keskustella kokemastaan perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Ajan voi varata esimerkiksi nuori itse.

”voi tulla niinku sekä ihan itse yhteyttä ottavina ei tarvitse olla lastensuojelun asiakkuutta tai turvokodista esimerkiksi. Mutta sitten lastensuojelun kautta tulee aika paljon ohjataan. Poliisi on yksi iso ohjaava taho. mutta ei ehkä lapsiin niin. sitten tulee poliisin kautta vanhemmat, sitten jos on lapsia voidaan arvioida se sitten, onko lapsille tarkoitettu”

Vierailukohteen avopalvelu on matalankynnyksen palvelu, se ei ole sosiaali- tai terveyspalvelua.

” Joo pitää olla joku terapia-alan koulutus, nää ei ole terveydenhuollon palveluja.”

Vierailu kohteessa on mahdollisuus saada nopealla aikataululla aikoja, kun tarve syntyy, oikea-aikaisesti. Lapselle ja nuorelle varataan viisi käyntikerta perheen tarpeiden mukaisesti, sekä yhteiset perhetapaamiset. Tapaamisia on kerran viikossa. Työskentely rakennetaan jokaiselle perheelle ja lapselle yksilöllisesti. Tarvittaessa suositellaan ja ohjataan jatkohoitoon julkiselle puolelle.

”joo kyllä siis meillä on sillai hyvin tarjota aikoja, mutta se vähän työskentely rakennetaan sen perheen tarpeiden mukaan välttämättä se yksilötapaamisen, että aloitetaan sillä että lapsi vain tuodaan tänne yksilötapaamiselle niin se ei aina ole se miten me toimitaan”

Kun perheessä käytetään perhe- tai lähisuhdeväkivaltaa, tarvitsevat kaikki perheenjäsenet apua. Vierailu kohteessa kehitetään jatkuvasti matalan kynnyksen palveluita. Lapsen tai nuoren yksilötyöskentelystä suunta on koko perheen kokonaisvaltaiseen työskentelyyn. Lasta tai nuorta ei voida auttaa, jos ei perhe ei kokonaisuudessa saa tukea. Perheen dynamiikka ja sisäisiin ongelmiin on kyettävä auttamaan.

”enemmän sitä perheen hoitamisen näkökulmaa tai sitten kun perhe otetaan kokonaisvaltaisesti mukaan työskentelyyn ettei erotetakaan”

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu

Tämän soveltavan tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa, millaisia matalankynnyksen avopalveluita Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa sellaista tietoa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalankynnyksen avopalveluiden kehittämiseen koko Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle, jotta lapset ja nuoret saisivat oikea-aikaisesti ja nopeasti apua, kun ovat kohdanneet tai kokeneet perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Benchmarking käyntikohteesta saatujen toimivien käytänteiden mahdollista hyödyntämistä kehittämisehdotuksissa. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten avopalveluiden tarpeellisuus nousi vahvasti esille aineistossa. Aineistossa nousi esille palvelun tärkeys ja se, ettei ole yhtä yhtenäistä auttamispolkua perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille.

Tässä tutkimuksessa on tuotu esiin näkemyksiä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten avopalveluiden haasteellisuudesta Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella. Tutkimuksen johtopäätökset rakentuivat haastatteluiden perusteella. Tarkoituksena on tuoda tutkimuksen tulokset pohdittavaksi ja tulkittavaksi sekä tunnistaa tutkimuksen teoreettiset käsitteet, ei yleistää niitä. Muita tutkimustuloksia vertailemalla pyrittiin löytämään vastaavanlaisia ilmiöitä tämän soveltavan tutkimuksen uskottavuudeksi ja luotettavuudeksi. Väkivaltatyön osaaminen on tärkeää jokaisella, joka kohtaa työssään asiakkaina lapsia ja nuoria. Lasten ja nuorten kanssa tehtävä väkivaltaerityinen työ on tärkeää ja arvokasta heidän itsensä takia, sillä tuetaan myös vanhemmuutta.

Lähisuhdeväkivallan uhreille palvelujen kehittäminen on ollut pitkään hallituksen yksi keskeisistä tavoitteista. Palvelujen laatu on vaihtelevaa ja palveluiden saatavuudessa esiintyy alueellisia eroja, siksi palvelutarjontaa ei ole saatu kaikkialla riittävälle tasolle. Siellä missä on enemmän kysyntää, on myös enemmän palveluita tarjolla, kuten suurimmissa kaupungeissa. Erilaisten järjestöjen tuottamissa palveluissa on palveluja tarjolla hajanaisesti, eikä niissä ole yhtenäistä linjaa. (Mäkeläinen ym. 2012, 7.) Lasten väkivaltakokemusten ja niiden seurausten haasteena on lapsen hoidon sisältöjen ja hoitopolkujen moninaisuus. (Laajasalo 2020, 14).

Matalan kynnyksen palvelut

Yksi tärkeimmistä tavoitteista tuloksissa pidettiin palvelujen nopeaa ja joustavaa saatavuutta, kun tarve tulee. Osa haastatteluun osallistuneiden mielestä sillä ei ole merkitystä kuka palvelua tarjoaa, kunhan se on lapselle ja nuorelle helposti saatavissa, myös koko perheen avunsaantia pidettiin tärkeänä. Parisuhdeväkivallan uhreille on lainsäädännönmuutoksen vuoksi ollut velvollisuus järjestää sosiaalipalveluja vuodesta 2014 asti. (Notko & Husso 2019, 15).

Tutkimuksessani haastateltavat korostivat perheiden riittävän tuen saamisen ja tarvittavien palveluiden riittävyttä. Palveluiden riittämättömyys ja auttamisjärjestelmän hajanaisuus nousi tutkimuksessani esille. Samaan tulokseen on tullut Husso ym. (2021) tehdyssä tutkimuksessa, jossa tutkittiin korona pandemian aikana saadun avun työntekijöiden silmin. Tutkimuksessa korostui lähisuhdeväkivallan kohtaamisen ja auttamisjärjestelmän rakenteiden kehittämisen tarpeet. Varsinkin palveluohjaukseen ja palveluiden välisen yhteistyön käytäntöihin ja palveluketjun katkeamattomuuteen. (Husso ym. 2021). Tutkimuksessani haastateltavat korostivat perheiden riittävän tuen saamisen ja tarvittavien palveluiden riittämättömyyttä ja jatkohoidon ohjauksen vaikeutta.

Osa haastateltavista toi esille puutteita ja epäkotia palvelujärjestelmässämme, esimerkiksi lasten, nuorten ja perheiden tarvitseman jatkotuen resurssit. Lasten pidempiaikaisen avun ja tuen saamiseen esimerkiksi lasten- ja nuorisopsykiatrian palveluihin tai terapiaan saatavat estää avun saamisen oikeaan aikaan. Tämän voi nähdä apupalveluketjun puutteena ja avun saamisen oikea-aikaisuuden haasteena

Tutkimuksen osallistuneista osa koki palvelujärjestelmäämme epäonnistuneen lasten, nuorten ja perheiden auttamisessa riittämättömien resurssien takia. Noppari ja Nietola mukaan (2017, 179–182) peräänkuuluttavat perus- ja erikoistason väkivaltatyön palveluiden vahvistamista kuten, avomuotoisten ja matalan kynnyksen palveluiden hiomista sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuspaineiden ja tulevien ratkaisujen näkökulmasta. Noppari ja Nietola (2017, 179–182).

Lisäksi Huovisen (2017, 130) näkemys on, että työntekijöiden valppaus ja rohkeus kohdata väkivaltaa kokeneita lapsia tulisi olla korostunutta. Tutkimuksista nousi ensisijaisena henkilöstön resurssien riittämättömyys hoitaa matalalla kynnyksellä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten tilanteita kokonaisvaltaisesti. Varsinkin koko perheen hoitamisessa nähtiin suuria ongelmia, koska lapset ja nuoret eivät voi saada apua ilman vanhempiaan.

Tutkimuksessani korostui tarve lasten ja nuorten kokeman perhe- ja Lähisuhdeväkivalta työn avopalveluiden kehittämiseksi. Niin kuin THL: ohjeistuksessa ja tässä tutkimuksessa tuli ilmi nykyisen palveluiden hajanaisuus ja puutteet palveluketjujen määrittelyssä. Tästä syystä erityisosaaminen on tarkoituksenmukaista koota siten, että väkivallan ehkäisytyöhön erikoistuneeseen palveluun pääsevät asiakkaaksi ilman ajanvarausta väkivallan uhri ja tekijä muiden toimijoiden ohjaamina. Palveluiden hajanaisuus ja puute vaikeuttaa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneita saamasta tarvitsemaansa apua. (October & Laitinen 2022, 16.) Laajasalo ym. (2020, 49) tutkimuksessa huomioitu lastensuojelun resurssin ja osaamisen olevan suurimpihaaste väkivaltailmiöön liittyen. Lasten tuki pitäisi olla selkeämpää ja hoitopolut mietittyjä loppuun asti. (Laajasalo ym. 2020, 53).

Yhteistyön merkitys

Toimiva palvelujärjestelmä nähdään eri alojen toimijoiden yhteistyön onnistumisen ja sujuvuuden kannalta tärkeänä. Palvelujärjestelmä, missä väkivaltatyö on selkeästi koordinoitua, jotta työnkuvat ja palvelut ovat eri toimijoiden tiedossa. Näin voidaan hyödyntää monialaisen yhteistyön eri ammattilaisten osaamista ja tietoa. Yhteistyö ja eri asiantuntijoiden merkitys korostui tässä tutkimuksessani. Koska väkivaltaperheissä ongelmat ja tuen tarve ovat moninaisia on väkivallalle altistuneet tai sitä kokeneiden avun tarve kohdistunut eri viranomaisille ja palveluntuottajille. Eri toimijoiden ja viranomaisten välinen yhteistyö nähdään merkityksellisenä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohdanneiden auttamisessa. (Nikupeteri ym. 2017, 306–307.)

Tutkimuksessani korostui viranomaisyhteistyön merkitys ja sen puutteellisuus, jotta lapsen ja nuorten kokemukset sekä kokonaistilanne pystytään huomioimaan, vaikkakin jokainen haastateltava puhui myös vaitiolovelvollisuus laista, joka estää tiedon saannin. Kokonaisuuden tunnistamisessa, ja oikeanlaisen ja riittävän tuen varmistamisessa on oleellista yhteistyö muiden tahojen kanssa. Yhteistyötä tehdään lapsen tai nuoren hyvinvoinnin edistämiseksi, esimerkiksi nuorisopsykiatrian, koulujen ja lastensuojelun kanssa (Laajasalo 2020,14). Peruspalveluiden (neuvola, oppilas- ja opiskelijahuolto, perusterveydenhuolto, kasvatus- ja perheneuvola) rooli lasten tuen tunnistamisessa on tärkeää. (Laajasalo ym. 2020, 46).

Notkon ym. (2021) mukaan moniammatillisen yhteistyön kannalta olennaista on yhteisen kielen löytyminen, sekä eri auttajatahojen ja tavoitteiden yhteen sovittaminen. Yhteistyön onnistuminen vaatii tietoisuutta siitä, mitä väkivalta on, mitä eri ammattilaisten työnkuvaan ja vastuisiin kuuluu, sekä miten työntekijät ymmärtävät väkivaltailmiön. Kun jokainen työntekijä tulkitsee asioita omalla tavalla, nousee viestintä ja keskustelut tärkeään rooliin. (Notko ym. 2021) Ammattilaisten näkökulmasta väkivaltatyössä käytäntöjen ja tavoitteiden

yhteensovittamisessa eri alojen välillä on haasteita, esimerkiksi tiedon puute eri ammattilaisten vastuista (Notko ym. 2021, 4–6).

Ammattilaisten näkökulmasta väkivaltatyössä käytäntöjen ja tavoitteiden yhteensovittamisessa eri alojen välillä on haasteita, esimerkiksi tiedon puute eri ammattilaisten vastuista (Notko ym. 2021, 4–6). Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan koulutusta. Lähisuhdeväkivallan ymmärtämisessä ilmiönä sosiaali- ja terveysalan työntekijöillä on puutteita. Tarvitaan koulutusta työalakohtaisesti sekä ammattikuntien välistä koulutusta yhteisen kielen löytymiseksi. Jotta moniammatillinen yhteistyö onnistuu, tarvitaan muutoksia organisaatiossa. Yhteistyömallit lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen mahdollistamiseksi on saatava juurrutettua organisaatioiden rakenteisiin, jotta työntekijöiden mahdollisuus tehdä yhteistyötä realisoituu. (Notko ym. 2021.)

Koulutuksen tarve

Sosiaali- ja terveysalalla on paljon työntekijöitä, joilta puuttuu perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan perehdyttävä koulutus. Koulutuksen puute näkyy taitamattomuutena tukea uhria tai kykyä ohjata oikeaan palvelun piiriin. Koulutukseen panostaminen tukisi Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmän linjausta, jossa GREVIO vaatii pakollista ja järjestelmällistä koulutusta väkivallan torjunnasta eri alan viranomaisille. Koulutuksessa on huomioitava kaikki eri väkivallan muodot, riskitekijät ja näiden väliset yhteydet. (Oikeusministeriö 2020, 31.) Tutkimuksessani tuli selkeästi tarve lisäkoulutukselle väkivaltatyön erityisosaamiseen.

Väkivaltaan puuttumista vaikeuttaa palvelujärjestelmän sirpaleisuus ja ammattilaisten osaamisen puute. (Hurtig, Nikupeteri & Laitinen 2014, 262–272). Eri toimitavoilla voi olla negatiivinen vaikutus uhrin tilanteeseen, kun sosiaali- ja terveysalan työntekijöillä on erilaisia näkemyksiä perhe- ja lähisuhdeväkivallan parissa tehtävään työhön. Moniammatillisella yhteistyöllä saadaan täydennettyä toisten ammattilaisten tekemää työtä ja laajennettua tietämystä. Moniammatillinen yhteistyö kokoaa eri osaamiset yhteen ja mahdollistaa monipuolisen tietämyksen uhrin avuksi, kuin mitä yksi työntekijä kykenee tekemään. (Nikupeteri & Laitinen 2017, 35.) Perhe- ja lähisuhdeväkivalta työtä tekevien ammattilaisten kyky auttaa uhreja on vajavaista. Yksi mahdollinen syy on liian suppea koulutus perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Tämä näkyy ymmärryksen puutteena ilmiötä kohtaan sekä osaamattomuutena tukea uhria. Auttajan asenteet ja näkemykset vaikuttavat siihen, miten uhria kohdellaan. (Notko & Husso 2019, 86.)

Lapsen asema lähisuhdeväkivallan todistajana on tärkeä tunnistaa ja tuoda esille, jotta lapsi voi saada tarvitsemansa avun selvitäkseen kokemuksesta. (Laitinen, Nikupeteri & Hurtig 2018, 23–26). Tutkimuksessa nousi työntekijöiden ammattitaidon erityisosaamisen

vaativuus perhe- ja lähisuhdeväkivalta työskentelyssä lasten ja nuorten kanssa. Erityisesti traumaosaamisen koulutus koetaan väkivaltatyötä perheiden kanssa tekeville tarpeellisenä. (Nuuttinen & Matikka 2020, 80–83.)

Benchmarking

On ammattilaisten tiedossa, että lapset pääsääntöisesti hyötyvät päästessään puhumaan perheen sisäisistä haastavista asioista jonkun ulkopuolisen kanssa. Lisäksi tiedetään, että lasten on tärkeää päästä käsittelemään kokemuksiaan sekä löytämään omia keinoja hyvinvointinsa vahvistamiseksi. Lapsia pyritään toki auttamaan myös toisin keinoin, esimerkiksi osa ammattilaisista panostaa vanhemmuustyöhön. Vanhemmuustyö mahdollistaa lasten tilanteiden esiin nostamisen sekä vahvistaa vanhempien kautta lasten hyvinvointia. (Huovinen 2017, 141). Jokainen lapsi on yksilö, jolla on oma taustansa. Jokaisen lapsen sekä perheen hoidon kokonaisuus sekä aikataulu rakentuvat sen mukaan, mikä on ammattilaisen arvion perusteella ensisijaista ja mahdollista. Sellaisen lapsen, joka on kokenut väkivaltaa, hoitosuunnitelman täytyy olla yksilöllinen sekä ottaa huomioon monet seikat, kuten lapsen ikä, perhetilanne sekä kehitykselliset tarpeet. (Luoma, Peltola & Darth 2020, 32.)

Toisena tutkimuskysymyksenä; Miten Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella tulee kehittää lasten ja nuorten avunsaantia perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Tutkimuksessani käy ilmi pienten kuntien eriarvoistuminen sote- uudistuksen myötä. Väki- valtatyön ammattilaiset ovat tuoneet esille huolen lähisuhdeväkivaltaa kokevien lasten ja perheiden tilanteista, avun saannista, palveluiden riittävydestä ja saatavuudesta. (Husso ym. 2021). Sote-uudistuksen tavoitteena on taata yhdenvertaiset ja saatavutettavat palvelut, jokaisen alueen asukkaille. Kun kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö toimii saumattomasti ja moniammatillisesti, varmistetaan jokaisen alueen asukkaiden riittävät ja oikeaan aikaan saadut palvelut. Niin kunnat kuin hyvinvointialueetkin kehittävät palveluitaan omista lähtökohdistaan. (October & Laitinen 2022, 21.)

Haastateltavien yhtenäinen näkemys siitä että, palveluiden tarjoajalla ei ollut niinkään merkitystä, kunhan sitä on helposti matalalla kynnyksellä saatavilla. Tutkimuksessa tuli esille perheneuvolan soveltuvuus antamaan matalalla kynnyksellä avopalveluita perhe- ja lähisuhde väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Perheneuvolan resursseilla ei tällä hetkellä kyetä antamaan matalankynnyksen avopalveluita perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Perheneuvolaan itsessään on jo pitkät odotusajat. Lastensuojelulta toivottiin lähetettä perheneuvolaan perhe- ja lähisuhdeväkivalta tilanteissa, jotta lastensuojelu saa tiedon, onko perhe hakenut apua tilanteeseen. Tutkimuksessani korostui tarve kehittää perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten väkivaltatyön

palveluohjausta. Tutkimuksessani korostui tarve kehittää perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten väkivaltatyön palveluohjausta. Huolta herätti ohjautuvatko kaikki tukea tarvitsevat lastensuojelun piiriin. (Laajasalo ym. 2020, 50).

Perheneuvoloiden tehtäväkuvat näyttäytyvät eri puolilla Suomea hyvin erilaisina sosiaali- huollon palveluissa ja lasten tarvitseman hoidon osalta supistunut. Väkivaltaa kokeneiden lasten tukemiseen ja hoitoon perheneuvolan moniammatillinen ja perhekeskeinen toimintamalli sopisi hyvin. Tähän tarvitaan hoidollisten ja menetelmällisen osaamisen lisäkoulutusta ja eri toimijoiden välisen yhteistyön selkeyttämistä. (Laajasalo ym. 2020, 161.) Perhesosiaalityö ja lastensuojelu on yleisin reitti jatkotuen ja hoidon piiriin pääsyssä ja tähän vaikuttaa viranomaisten ilmoitusvelvollisuus väkivaltaa kohdanneiden lasten osalta. Arviointi voitaisiin tehdä monialaisesti, jolloin asiasta saataisiin parempi kokonais käsitys. Kunnat ammattilaiset tekevät koordinoitua yhteistyötä, ei perheen myöskään tarvitse asioida monessa eri palvelussa. Monialainen toimintamalli mahdollistaa tukitoimien ja palveluiden pohtimisen yhdessä, jolloin voidaan valita oikeat perhettä mahdollisesti auttavat palvelut esimerkiksi lastensuojelun tukitoimista ja terveydenhuollon palveluista oikeassa järjestyksessä. (Vehkaoja & Nikkola 2020, 58).

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusetiikka tarkoittaa sitä, että noudatetaan eettistä vastuullisuutta sekä oikeiden toimintatapojen noudattamista sekä edistämistä. Eettiset säännöt sekä hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen korostuvat soveltavassa tutkimuksessa, kuten muissakin tutkimusmuodoissa. Lisäksi hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat esimerkiksi tutkijoiden rehellisyys sekä yleinen tarkkuus ja huolellisuus tutkimustyötä tehdessä. Edellä mainitut ovat osa tutkijoiden tiedeyhteisöiden tunnistamia toimintatapoja. Lisäksi hyviin käytäntöihin kuuluu esimerkiksi se, että muiden tutkijoiden töitä ja saavutuksia otetaan asianmukaisesti huomioon sekä niihin viitataan oikeaoppisesti. Tutkimuksen luotettavuudessa korostuu sen eettinen kestävyys. Tutkijana on huolehdittava, että valittuna menetelmänä puolistrukturoitu teemahaastattelu ja siitä tehtävä arviointi ja raportointi vastaavat tarkoitustaan. Tuomen ja Sarajärven mukaan eettisyys kiteytyy tutkimuksen arviointiin ja luotettavuuteen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149.)

Tutkimusta varten tulee esimerkiksi hankkia tarvittavat luvat sekä noudattaa avoimuutta ja vastuullisuutta lävitse koko prosessin. Tutkimusten tuloksia tulee arvioida kriittisesti – myös tulosten saamiseksi käytettyjen menetelmien tulee olla asetettujen kriteerien mukaisia. Plagiointi, saatujen tulosten vääristeleminen taikka kritiikitön yleistäminen eivät kuulu hyvään tutkimusetiikkaan – menetelmien tulee olla eettisesti kestäviä. Myös

tutkimusryhmän jäsenten oikeudet ja vastuut on otettava huomioon. (Ojasalo ym. 2014, 48–49; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–8.)

Tähän soveltavaan tutkimukseen osallistui yhteensä kahdeksan haastateltavaa, jotka edustivat eri Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kuntia. Osallistujat valittiin kunnista harkinnanvaraisesti, työntekijä, jolla olisi mahdollisimman hyvä ajantasainen tietämys perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten palveluista omassa kunnassa. Soveltavaan tutkimuksen osallistuville henkilöille tulee kertoa, mitkä tutkimuksen tavoitteet ovat ja mikä heidän roolinsa tutkimuksessa on. Heidän anonymiteettinsä tulee taata, eli henkilöllisyyttä ei saa paljastaa tutkimuksen ulkopuolisille. Tutkimukseen osallistuville henkilöille on myös kerrottava, mihin heiltä kerättyjä tietoja käsitellään ja miten ne aiotaan säilyttää. (Bonsdorff ym. 2018, 1–2.) Haastattelijan on pyrittävä haastattelutilanteessa mahdollisimman tasaiseen, tasapuoliseen ja neutraaliin tilanteeseen, jotta haastattelija ei itse ohjaile vastauksia tahattomasti mihinkään suuntaan. Esimerkiksi vastauksiin reagointi on pidettävä ilmeettömänä, eikä kommentoitava vastauksia esimerkiksi hyväksyvällä tai paheksuvalla reagoinnilla. Haastattelija on asiallinen, ystävällinen ja neutraali kaikille haastateltaville. Haastattelija aluksi esittäytyy ja kertoo, mistä tutkimuksessa on kyse, ja kauanko haastatteluun kuluu aikaa. Haastattelu etenee rauhallisesti, ja haastattelija pitää huolen siitä, että haastateltavalla on tarpeeksi aikaa miettiä vastauksiaan. Nauhoittamalla haastattelun, säilyy tutkimusaineisto myöhempää käsittelyä varten muuttumattomana. Haastateltavalta on tällöin pyydettävä lupa, jos haastattelu toivotaan nauhoitettavan. Haastattelut olivat yksilöhaastatteluja, jotka nauhoitin haastateltavan luvalla, jos haastateltava olisi kieltänyt olisin tehnyt käsin muistiinpanoja. Näin toteutui haastateltavien kunnioittaminen ja eettisyys.

Tämän soveltavan tutkimuksen eettiset kysymykset huomioitiin jo tutkimuksen alkuvaiheessa (Arene 2019, 3). Valitsin haastateltavat Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen henkilökunnasta, enkä palveluiden käyttäjistä. Tutkimuksessa noudatetaan hyviä tieteellisen toiminnan periaatteita ja noudatetaan toimintatapana rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta sekä tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa, että esittämisessä. (Vilkkä 2021, 41–53) Huolellisuutta ja tarkkuutta on käytetty erityisesti myös tutkimustulosten arvioinnissa. Opinnäytetyön tutkimuksen tulokset julkaistaan avoimesti, ja vastuullisesti, joka on Tutkimuseettisen tiedekunnan mukaisesti hyvän tieteen tutkimuksen periaatteiden mukaista. (TENK)

Tutkimussuunnitelman jälkeen toimeksiantajalta hain tutkimusluvan ja sen myöntämisen jälkeen lähetin kutsut mahdollisille haastateltavilleni. Tutkimuksen aineisto säilytettiin sähköisessä muodossa. Opinnäytetyön valmistuttua koko tutkimusaineisto hävitettiin.

Opinnäytetyössä tulee käyttää yleisesti hyväksytyjä tiedonhankintamenetelmiä. Tällöin tiedonhankinta perustuu tekijän oman alan tieteellisen kirjallisuuden ja ajantasaisen tutkimustiedon hallintaan. Osana tiedonhankintaan ovat myös muut mahdolliset luotettavat tietolähteet, tekijän omat havainnot sekä tekijän keräämän aineiston analyysi. (Vilka 2021, 41–42.) Lähteiden valinnassa on pyritty noudattamaan erityistä harkintaa käyttämällä asianmukaisia, ajankohtaisia, ja laadukkaita lähteitä. Lähteisiin viittaamisessa olen pyrkinyt noudattamaan tarkkuutta, ja lähdemerkinnöillä huolehtinut alkuperäislähteen eriyttämisestä omasta tekstistäni.

Olen pyrkinyt perustelemaan joka vaiheessa valintojani tutkimuskysymyksiin peilaten. Haastattelujen edetessä kartutin samalla opinnäytetyön teoriaa sen mukaan mitä haastatteluista nousi esiin. Kun haastattelut olin saanut päätökseen, tarkastelin teoriaosuutta, että se on linjassa haastatteluaineiston kanssa. Teoriaosuuteen pyrin etsin lähteitä, jotka perustuivat mahdollisimman tuoreeseen tutkimustietoon ja ovat luotettavia, eli reliabiliteetti ja validiteetti toteutuivat. Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluita on tutkittu Suomessa suhteellisen vähän verrattuna naisten kokemaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Haasteista huolimatta onnistuin suhteellisen hyvin, jos tarkastelen lähteiden monipuolisuutta, sekä miten hyödynsin niitä. Opinnäytetyön laajuuden puitteissa pyrin esittämään työn kannalta tarpeelliseksi katsomani teoria-perustan mahdollisimman johdonmukaisesti ja moniulotteisesti työn tavoite huomioiden.

Tutkimuksen havainnoinnissa on otettava huomioon myös tekijän esitieto. On pyrittävä olemaan vapaa ennako-oletuksista ja tarkastelemaan aihetta neutraalisti, mutta on ymmärrettävästi vaikeaa olla huomioimatta aikaisemmin kertynyttä tietoa. Tämän vuoksi tutkimusprosessissa on otettava huomioon myös henkilökohtaisen kokemuksen vaikutus. Tekijän esitiedot vaikuttavat jonkin verran havainnointiin, jonka vuoksi tutkijan on otettava tämä mahdollinen vaikutus huomioon ja pyrittävä aktiivisesti kriittiseen tarkasteluun.

Henkilökohtaisen vaikutuksen merkitystä prosessiin ja sen kulkuun pyrin arvioimaan reflektoinnilla. Reflektoinnissa pyritään olemaan tietoinen siitä, miten omat ajatukset ja lähtökohdat vaikuttavat tutkimusprosessiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 127–129.)

Validiteetin avulla voidaan arvioida niin tutkimuksen laatua kuin luotettavuuttakin. Tällöin arvioidaan sitä, tutkitaanko tutkimuksessa oikeita asioita. Toinen luotettavuuden arvioinnissa käytettävä keino on saturaatio: sen avulla aineistot alkavat kylläntyä, eli samanlaisia tutkimustuloksia saadaan erilaisin tiedonkeruumenetelmin. Saturaation avulla voidaan siis päätellä aineiston olevan riittävän laaja, kun kapeastakin aineistosta on mahdollista

saada esiin yleistyksiä. (Kananen 2017, 74; Tuomi & Sarajärvi 2018, 74.) Kun tätä soveltavan tutkimuksen aineistoa kerättiin, nousi useammassa eri kohdassa esille keskenään samankaltaisia vastauksia. Tästä voidaan päätellä kerätyn aineiston olevan niiden osalta riittävä. Tulokset on esitetty mahdollisimman yksinkertaisesti sekä tekstissä, että havainnollistaen kuvilla.

Tätä opinnäytetyötä tehdessä luotettavuutta on pyritty edistämään suunnittelemalla etukäteen tutkimuksen kulkua. Aineistoa kertyi haastatteluista 57 A4-sivua. Aineistosta oli havaittavissa saturaatiota, jonka perusteella aineiston kokoa voin pitää riittävänä. Benchmarking litteroinnista syntyi 9 A4-sivua. Vertailevasta toisesta vierailukohde olisi tuonut lisää luotettavuutta ja kehittämissuhteita tutkimukseen

Tässä soveltavassa tutkimuksessa perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalana kynnyksen avopalveluiden selvityksessä haastateltavat toivat esille omia kehittämissuhteita ja toiveita palveluihin. Tutkimuksen toimeksiantajaan pidin epäsäännöllisesti yhteyttä sähköpostitse. Reflektoin tutkimuksen kulkua työkaverini kanssa. Tutkimusta tehdessäni tutustuin laajasti perhe- ja lähisuhdeväkivalta tutkimuksien erin näkökulmiin. Pyrin rajaamaan aineiston tarkasti ja tietoperustassa toin tiiviin kuvan aiheesta. Tämän soveltavan tutkimuksen tietoperustatuotujen asioiden ja tulosten välillä voidaan nähdä yhtenäisyyksiä. Tuloksia voidaan hyödyntää joiltakin osin jatkossa. Siirrettävyydellä arvioidaan kuinka hyvin tutkimuksen tuloksia voi hyödyntää vastaavanlaisissa tapauksissa. (Kylmä & Juvakka 2014, 127–129.) Soveltavan tutkimuksen tulokset ovat aina sidottuja aikaansa (Hirsjärvi ym. 2018, 132–133). Osa opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä oli tarkastella omaa roolia työn tekijänä ja toteuttajana, kehittäjänä. Eettisyys toteutui koko opinnäytetyöprosessissa hyvin.

7.3 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet

Tässä opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, millaisia matalankynnyksen palveluita Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella on perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille. Tavoitteena oli luoda kehittämissuhteita perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalveluiden kehittämiseen Benchmarkingin tarkoituksena oli saada yksityiskohtaista tietoa, miten lasten ja nuorten matalan kynnyksen avopalvelut on valitussa vierailu kohteessa toteutettu. Tulokset on avattu yhdelle A4:lle (Liite 6.), jossa lyhyesti koottu tutkimuksen tulokset. Tämän opinnäytetyön tuloksista voi hahmottaa teemojen mukaan matalan kynnyksen palvelut, yhtistyö ja koulutus tarve.

Tutkimuksessa tuli ilmi, ettei palveluja ole saatavissa riittävästi. Pienissä kunnissa ei ole sosiaali- ja terveys puolen lähipalveluita. Välimatkat voivat olla hyvinkin pitkä, jolloin Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen perheet ovat eriarvoisessa asemassa riippuen asuinpaikasta.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia palveluita tarvitaan ja mihin suhtaan palveluita tulee kehittää perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Kaikki haastateltavat kokivat tarvetta kehittää avopalveluita väkivaltaosaamisessa lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten parissa työskentelevät tarvitsevat lisää koulutusta väkivaltaongelmien ymmärtämiseen ja palvelujärjestelmän osaamista.

Tutkimuksen pohjalta voidaan kertoa, että Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella ei ole yhtenäistä palveluohjausta perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille, ja keskustelu jää pitkälti koulukuraattoreiden ja terveydenhoitajien vastuulle. Palvelut ovat vähäiset riippuen asuuko kaupungissa vai pienessä kunnassa.

Tutkimuksessani tuli ilmi, että Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelta puuttuu selkeä palvelupolku, joka olisi työntekijöiden tiedossa. Palvelupolun merkitys korostuu varsinkin nyt, kun Itä-Uudenmaan hyvinvointialue on uusi, laaja ja alue sisältää monta hiipuvaa kuntaa. Tutkimuksessa tuli ilmi, ettei perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalan kynnyksen palvelut välttämättä sovi turvakodin alaisuuteen leimautumisriskin takia, joka voi kohottaa kynnystä avun hakemiseen. Porvoon turvakoti on ainut, joka tällä hetkellä on erikoistunut väkivaltatyöhön. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella ei ole kolmannen sektorin järjestämää perhe- ja lähisuhdeväkivalta palveluita, vaan Itä-uudenmaan hyvinvointialueen on vastattava ja koordinoitava lasten ja nuorten väkivaltatyön avopalveluita. Lasten ja nuorten väkivalta työ ei voi olla pelkästään kiinne verkossa tapahtuvasta avunsaannista, vaan jokainen lapsi ja nuori, joka on kokenut perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa, tarvitsee tulla kohdatuksi kasvotusten.

Lähisuhdeväkivalta toimii esimerkkinä ilmiöstä, joka samanaikaisesti kaikkien ja ei kenenkään vastuulla. Lähisuhdeväkivalta lapsiperheessä on keskeinen lasten ja nuorten mielen-terveyttä sekä turvallista kehitystä uhkaava riskitekijä. Palvelujärjestelmä ei onnistu tällä hetkellä riittävästi tuomaan ilmiötä esille, kohtaamaan tai tunnistamaan sitä, eikä tarjoamaan tukea tai hoitoa asianomaisille. (Vehkaoja & Nikkola 2020, 68.)

Väkivaltatyön käytäntöjen kehittäminen edellyttää laajaa palvelujärjestelmän ja sosiaalialan tuntemusta, rakenteellisen eriarvoisuuden ja yksilön haavoittuvuuden tunnistamista, ja näiden kaikkien vaikutusten huomioimista. Jotta pienten kuntien lapset ja nuoret saavat myös tarvitsemansa avun perhe- ja lähisuhdeväkivalta kokemukseen matalan kynnyksen avopalveluna kehittämissuositusten pohjalta ensiapuna ja nopeasti hoidettavissa on

koulukuraattoreiden ja -terveydenhoitajien lisä koulutus perhe- ja lähisuhdeväkivalta problematiikkaan.

Ruotsissa kehitetty Trappan-malli mahdollistaa lapselle turvallisen väkivaltakokemuksen läpikäymisen: keskusteluissa työntekijän kanssa lapselle annetaan luotettavan aikuisen kanssa mahdollisuus tapahtuman uudelleenjäsentämiselle antamalla tarvittavat tiedot väkivallasta sekä sen vaikutuksista lapsen tasoisesti, ja käsitellä aihetta. Näin lapsi voi käsitellä kokemuksiaan turvallisesti, ja ymmärtää, ettei hän ole aiheuttanut perheessä tapahtunutta väkivaltaa. (Källström Cater 2009.)

Jotta traumanäkökulma osataan ottaa huomioon työskentelyssä, on oleellista, että tunnistetaan väkivallan traumatisoiva vaikutus, sekä ymmärretään lapsuuden haitallisia kokemuksia. Näin voidaan ottaa esimerkiksi huomioon lapsuuden haitallisten kokemusten vaikutuksia muun muassa stressinsietokykyyn sekä oppimiseen. Lapsen turvallisuutta ei voida lisätä tai hyvinvointia vahvistaa, jos traumaa ja sen seurauksia ei tunnisteta. (Burke 2019, 286–287.)

Tutkimuksessa nousi myös esille tiedonsaannin ja jakamisen vaikeus. Joustava tiedonsiirto kun on kyse lapsen ja nuoren hyvinvoinnista. Yhteistyön tehostaminen eri palveluiden välillä auttaa lapsia ja nuoria nopeasti saamaan apua. Perheväkivaltaan liittyy monia ongelmia ja tarvetta tuelle, minkä takia väkivaltaa kokeneet sekä sille altistuneet henkilöt tarvitsevat mahdollisesti apua ja tukea eri viranomaisilta sekä palveluntuottajilta. Väkivaltaa kohdanneiden turvaamisen ja auttamisen kannalta nähdään tärkeäksi eri toimijoiden ja viranomaisten välillä tapahtuva yhteistyö. Näin voidaan hyödyntää useiden eri alojen ammattilaisten taitoja. Jotta yhteistyö voi onnistua ja toimia sutjakkaasti, on palvelujärjestelmän oltava toimiva sekä väkivaltatyön selkeästi koordinoitua. (Nikupeteri ym. 2017, 306–307.)

Lapset ja nuoret on kohdattava yksilöinä, ja apua on annettava yksilön tarpeiden mukaisesti väkivaltaan sidonnaisissa tilanteissa. Niin perhe- kuin lähisuhdeväkivaltakin ovat sosiaalisesti ja yhteiskunnallisesti järjestyttäviä ongelmia: niinpä väkivallan tunnistaminen ja siihen puuttuminen on tärkeää niin yksilön kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Todellisuudessa kuitenkin juuri väkivallan tunnistaminen usein epäonnistuu. (Nikupeteri 2016, 26–29.)

Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle on mahdollisesti hyvä perustaa matalan kynnyksen avopalvelu joko perheneuvolan tai hallinnollisesti turvakodin alaisuuteen lasten ja nuorten perhe- ja lähisuhdeväkivalta työn yksikkö. Tutkimuksessa nousi esille matalan kynnyksen tarve. Hyvinvointialueilla tulee olla riittävät resurssit lasten, nuorten, perheiden ja yhteisöjen kanssa tehtävään lapsi- ja perhekohtaiseen sekä yhteisölliseen sosiaalityöhön. Niin

lapsi kuin aikuinen tarvitsevat apua koettuaan väkivaltaa tai oltuaan sivustaseuraajana väkivaltaisessa tilanteessa. Lapsia tuetaan yksilöllisesti, kriisivaiheessa sekä pitkäkestoisesti avopalveluiden piirissä. Lapsia tuetaan vahvistamalla heidän selviytymiskeinojaan. Tämänkin kannalta on tärkeää, että lapsen tarpeet tehdään vanhemmille näkyviksi. Lapsi, ei yleensä itse osaa tai uskalla pyytää apua tilanteeseensa, sillä perheväkivalta on usein perheen sisäinen salaisuus, josta lapsi ei uskalla puhua kodin ulkopuolella. (Ensi- ja turvakotien liitto 2017.)

7.4 Jatkotutkimusaiheet

Erityisesti lasten kokeman perhe- ja lähisuhdeväkivallan ennaltaehkäisyssä ja hoitamisessa tarvitaan lisää tutkimustietoa (Huovinen 2017, 130). Perheissä tapahtuva väkivalta on vaarassa jäädä piiloon, jos ammattilaiset ohittavat lapsen oireilun, tai eivät tunnista oireilun merkkejä. Oireiden tunnistaminen, sekä väkivallan puheeksi otto on edellytys perheväkivallan esille tulemisessa, jolloin perheen on mahdollista saada apua. (Nikupeteri & Laitinen 2015, 841)

Tässä opinnäytetyössä tarkastelin aihetta pintapuolisesti. Jatkotutkimusaiheiksi nousi: Moniammatillisen yhteistyön merkitys perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten auttamisessa, yhdessä saadaan vaikuttavampi tulos lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen yhteistyön kehittämistä perhe- ja lähisuhdeväkivalta työssä. Tutkia Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen lasten parissa työskentelevien perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kohtaamisen, tunnistamisen, puheeksi oton osaamista, koulutustarvetta. Tarve lasten ja nuorten parissa työskentelevien väkivaltatyön osaamisen kartoittaminen, unohtamatta varhaiskasvatuksen parissa työskenteleviä. Jokainen, joka työskentelee lasten ja nuorten parissa tarvitsee perhe- ja lähisuhdeväkivalta tietämystä.

Lähteet

Aaltio, I. & Puusa, A. 2020. Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki. Gaudeamus. 177-188.

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Viitattu 1.11.2023. Saatavissa <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Basile, K., Jones, K. & Smith, S. 2019. Effects of domestic violence on children. Office on Women's Health verkkosivu. Viitattu 31.10.2023 Saatavissa https://www.researchgate.net/publication/23219462_The_Impact_of_Exposure_to_Domestic_Violence_on_Children_and_Young_People_A_Review_of_the_Literature

Bildjuschkin, K., Ewalds, H., Hietämäki, J., Kettunen, H., Koivula, T., Mäkelä, J., Nipuli, S., sitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Viitattu 19.03.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139150/URN_ISBN_978-952-343-211-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Boullier, M. & Blair, M. 2018. "Adverse childhood experiences." Paediatrics and Child Health, 28 (3), 132-137. Viitattu 28.10.2023. Saatavissa <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1751722217302913>

Bulling I.S. 2016. Stepping through the door - exploring low-threshold services in Norwegian family centres. Child & Family Social Work. Viitattu 01.09.2023. Saatavissa: <https://nordopen.nord.no/nord-xmlui/bitstream/handle/11250/2432986/Bulling.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Burke Harris, N. 2019. Syvälle ulottuvat juuret. Turvattomasta lapsuudesta tasapainoiseen aikuisuuteen. Basam Book Oy. Helsinki

De Puy, J., Radford, L., Le Fort, V. & Romain-Glassey, N. 2019. Developing Assessments for Child Exposure to Intimate Partner Violence in Switzerland – a Study of Medico-Legal Reports in Clinical Settings. Journal of Family Violence, 371–383. Viitattu 31.08.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00047-1>

Ensi- ja turvakotiliitto 2023. Hankkeet. Vauva- ja väkivalta työtä tulevaisuuden sotekeskisiin - hanke 2022–2024. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa https://ensijaturvakotienliitto.fi/tietoa-liitosta/hankkeet/#nuoret_vakivaltaa_vastaan_hanke

Ewalds, H., Karjalainen, R. & Peltonen, J. 2019. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuositukset. Ohjaus nro 5/2019. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138009/URN_ISBN_978-952-343-335-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ellonen, N., Pösö, T. & Peltonen, K. 2015. Äidit ja lapsiin kohdistuva väkivalta. Kyselytutkimuksen tulosten pohdinta. Yhteiskuntapolitiikka 80 (2015):1. Viitattu 20.07.2023. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126236/ellonen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino

Eskola, J. 2015. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa Valli, R. ja Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus Oy

Eskola, J., Lähti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.

Flinck, A & Paavilainen, E. 2016. Ylisukupolvisen lasten kaltoinkohtelun ehkäiseminen lasten ja perheiden palveluiden haasteena. Teoksessa Nousiainen, K., Petrelius, P. & Yliruka, L.(toim.) Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. TYÖPAPERI 20/2016. 92–102. Viitattu 11.03.2023. Saatavilla [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/ty%C3%B62016_20_Puheista%20tekoihin WEB.23.6.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y%20.#page=92](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/ty%C3%B62016_20_Puheista%20tekoihin_WEB.23.6.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y%20.#page=92)

Fredland, N., Symes, L., Gilroy, H., Paulson, R., Nava, A., McFarlane, J. & Pennings, J. 2015. Connecting Partner Violence to Poor Functioning for Mothers and Children: 42 Modeling Intergenerational Outcomes. Journal of Family Violence, 30(5), 555–566. Viitattu 04.09.2023. Saatavissa DOI <https://doi.org/10.1007/s10896-015-9702-1>

GREVIO – Baseline Evaluation Report Finland. 2019. Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO) Viitattu 11.09.2023. Saatavissa <https://rm.coe.int/grevio-report-on-finland/168097129d>

Hakulinen, T., Riihonen, R., & Laajasalo, T. 2019. Lapsi parisuhdeväkivallan todistajana. Teoksessa: Väkivallaton lapsuus. Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2019:27. Helsinki. 188–

235. Viitattu 09.07.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?seq%20uence=4&isAllowed=y.

Haravuori, Henna & Marttunen, Mauri & Viheriälä, Liisa. 2016. Traumaattiset kokemukset. Teoksessa: Kumpulainen, Kirsti & Aronen, Eeva & Ebeling, Hanne & Laukkanen, Eila & Marttunen, Mauri & Puura, Kaija & Sourander, Andre (toim.) Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Duodecim.

Hedenius, S. & Johansson, S. 2016. Kriisituki – Ensiapua onnettomuuksien, katastrofien ja järkyttävien tapahtumien käsittelyyn. Printon. Tallinna

Hedman, A. 2022. ACE-eli lapsuuden ajan haitalliset kokemukset ja niiden merkitys. Viitattu 29.10.2023. Saatavissa <https://traumainformoitu.fi/ace-tapahtumat-ja-niiden-merkitys/>

Heiskanen, T., Leinonen, M. & Otonkorpi-Lehtoranta, K. 2017. Kyselyhaastattelu. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & ja Ruusuvoori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: vastapaino. 67–87.

Heinonen, A. 2015. The Construction of 'disciplinary' violence against children - social workers' police officers' and parents' rationales. Turun yliopiston julkaisuja. Sarja – B, osa 410. Turku. Viitattu 10.09.2023. Saatavissa <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/118663/AnnalesB410Heinonen.pdf?sequence=2>

Heinonen O., Ikonen A., Kaivosoja M. & Reina T. 2018. Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi. Selvitys lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnoista muuttuvassa toimintaympäristössä. Sosiaali- Ja Terveysministeriön raportteja ja muistioita 8/2018. Viitattu 25.09.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160555/LAPE-loppuraportti_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki. Tammi

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2018. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Bookwell.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2015. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press

Huovinen, A. 2017. Perheväkivaltaa kokeneen lapsen identiteettikertomukset. Ammatillinen lisensiaatintutkimus. Sosiaalityö Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 11.03.2023. Saatavissa <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/53459/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201704031872.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Husso, M., Hyväri, E., Kaittila, A., Hietämäki, J., Karhinen-Soppi, A., Kekkonen, O. & Tuominen, J. 2021. Korona, koti ja kontrolli: väkivaltatyöntekijöiden näkemyksiä lähisuhdeväkivallan kohteina olleiden avun saamisen haasteista korona-aikana. *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 2021:58, 349–360.

Hurtig, J. 2013. Taivaan taimet. Uskonnollinen yhteisöllisyys ja väkivalta. Osuuskunta Vastapaino 2013 1. painos. Tampere.

Hurtig, J., Nikupeteri, A. & Laitinen, M. 2014 Väkivallan kohtaaminen rakenteellisen oikeudenmukaisuustyön kysymyksenä. Teoksessa Pohjola, A., & Laitinen, M. & Seppänen, M. (toim.) *Rakenteellinen sosiaalityö. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2014*. UNIPress, 250–280.

Huttunen, M., Husso, M. & Hietämäki, J. 2015. Sukupuoliero parisuhdeväkivallan yleisyydessä ja sen havaitsemisessa lasten ja nuorten näkökulmasta. *Janus sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 23 (4). Viitattu 03.09.2023. Saatavissa <https://journal.fi/janus/article/view/53491/16655>

Hyvärinen, M., Suoninen, E. & Vuori, J. Haastattelut. Tietoarkisto. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>

Impiö, A. 2022. Benchmarking eli kilpailijavertailu auttaa parantamaan pienemmänkin yrityksen tuloksellisuutta. Viitattu 03.09.2023. Saatavissa <https://blogi.oamk.fi/2022/05/16/benchmarking-kilpailijavertailu-auttaa-parantamaan-yrityksen-tuloksellisuutta/>

Itä-Uusimaan sosiaali- ja terveyshuollon järjestämissuunnitelma 2022. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa <https://porvoo01.oncloudos.com/kokous/202112008-6-1.PDF>

Jones, C., Merrick, M. & Houry, D. 2020. Identifying and Preventing Adverse Childhood Experiences. Implications for Clinical Practice. *American Medical Association*. Vol. 323 (1), 25–26. Viitattu 15.10.2023. Saatavissa <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9173206/>

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2020. Teemoittelu. Viitattu 15.09.2023. Saatavissa <https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Teemoittelu>

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. *Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja* 176. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus Pro Graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 234. Jyväskylä, Juvenes Print Oy
- Kananoja, A., Lähteinen M. & Marjamäki, P. 2017. Sosiaalityön käsikirja. 4 uudistettu painos. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Karhu, K. 2019. Näkykö lapsi, kuuluuko vanhempi? Vanhempien kokemuksia perheväkivallasta, sen yhteiskunnallisesta kohtaamisesta ja väkivaltaerityisestä lapsi- ja vanhemmuustyöstä. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön maisteriohjelma. Viitattu 11.03.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117506/KarhuKaisa.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Karhuvaara, M., Kaitue, S. & Ruuhilahti, S. 2013. Lähisuhdeväkivallan kartoittaminen ja siihen puuttuminen lastenvalvojan työssä. Terveystieteiden tutkimuskeskus 2013. Viitattu 11.03.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110522/THL_OPA2013_030_verkko.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Karlsson, H., Lukkarinen, M., Korhonen, L., Karlsson, L., Tuulari, J. & Kataja, E-L. 2022. Stressin vaikutus aivoihin ja sairastuvuuteen eri ikäkausina. Duodecim 2022; 138:1411–7. Viitattu 28.10.2023. Saatavissa <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo16968.pdf>
- Kauppi, A. & Turunen, T. 2016. Lasten ja nuorten traumapsykoterapia. Teoksessa: Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria, Duodecim, 544–549. Helsinki: Duodecim.
- Keiski, P. 2018. Perheväkivaltaa käyttäneen naisen minuus: Realistinen synteesi perheväkivaltakäyttäytymisen vähenemiseen tähtäävän intervention vaikutuksista. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja. Viitattu 10.05.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103386/978-952-03-0693-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Kiviniemi, K. 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva, Bookwell Oy, 74–88.
- Knight, C. 2019. Trauma Informed Practice and Care: Implications for Field Instruction. Clinical Social Work Journal. Vol. 47, 79–89. Viitattu 30.10.2023. Saatavissa <https://link.springer.com/article/10.1007/s10615-018-0661-x>
- Koivula, T., Mäkelä, J. & Svetloff, M. 2022. Lapset turvakodissa. Turvakotipalveluissa lasten kanssa tehtävän työn laatusuosituksen. Terveystieteiden tutkimuskeskus 2022. Viitattu 10.05.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145502/URN_ISBN_978-952-343-921-4.pdf?sequence=1

- Korpilahti, U., Hakulinen, T., Tupola, S., Kettunen, H., Lillsunde, P. & Aronen, E. 2019. Lapsiin kohdistuva väkivalta – suojaavat tekijät, riskitekijät ja seuraukset. Teoksessa Väki-vallaton lapsuus Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2019:27. 28–49. Viitattu 29.08.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y.
- Kumar, A., Shiva K., Stern, V., Subrahmanian, R., Sherr, L., Burton, P., Guerra, N., Muggah, R., Samms-Vaughan, M., Watts, C. & Mehta, S.K. 2017. Ending Violence in Childhood: A Global Imperative. *Psychology, Health & Medicine* 06/2017, 22, 1-16. Viitattu 05.09.2023. Saatavissa <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28253750/>
- Kuvajainen, M. & Linner-Matikka, J. 2019. ”ACE-tutkimukset ja traumainformoitu työ.” LAMK Pro. Viitattu 28.10.2023. Saatavissa <https://www.lamkpub.fi/2019/11/05/ace-tutkimukset-ja-traumainformoitu-tyo/>
- Kylmä, J. & Juvakka T. 2014. Laadullinen terveystutkimus. 1.–3. painos. Porvoo. Bookwell OY.
- Källström Cater, Å. 2009. Trappan modellen för samtal med barn som upplevt våld i familjen – en utvärdering för metodutveckling. FoU-rapport 2009/3. Örebro universitet. Viitattu 05.06.2023. Saatavissa <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:534377/FULLTEXT01.pdf>
- Laajasalo, T. & Peltonen, K. 2021. Lapsen kohdistuva lähisuhdeväkivalta – keskiössä lasten traumaperäisten oireiden ehkäisy ja hoito. Viitattu 15.11.2022. Saatavissa <https://journal.fi/kasvuntuki/article/view/126968/76638>
- Laajasalo T. (toim.) 2020. Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. terveyden ja hyvinvoinninlaitos Raportti 17 | 2020. Viitattu 15.09.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Laajasalo, T., Rajala, R., Huittinen, M., Julin, E., Nikkola, E., Vehkaoja, S., Matikka, L., Tenhunen, T., Joki-Erkkilä, M., Kannisto, N., Pirinen, J. & Abrahamsson, O. 2020. Väkivaltaa kokeneen lapsen palveluketju. Teoksessa Laajasalo, T. (toim.) Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. Terveyden ja hyvinvoinnin lait. Raportti 17 | 2020. 152-172. Viitattu 1.11.2023. Saatavissa

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laajasalo, T., Paavilainen, E., Järvillehto, V. & Keiski, P. 2020. Henkinen väkivalta ja laiminlyönti. Teoksessa Korpilahti, U., Kettunen, H., Nuotio, E., Nummi, V. M. & Lillsunde, P. (toim.) Väkipollaton lapsuus - Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025 osa II. Sosiaali- ja terveysministeriö, 188–195. viitattu 29.10.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Laajasalo, T., Rajala, R., Huittinen, M. & Julin, E. 2020. Kansallinen tilanne. Teoksessa Laajasalo T. (toim.) Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. 37-57. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos Raportti 17 | 2020. Viitattu 28.8.2023 Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laitinen, M. 2015. Kontekstin ja teorian hahmottamisen taito. Teoksessa Hurting, J., Laitinen, M. & Uljas-Rautio, K. (toim.) Ajattele itse! Tutkimuksen lukutaidon perusteet. Jyväskylä. Ps—kustannus.

Laitinen, M., Kinnunen, J. & Hannus, R. (toim.) 2017. Varjosta valoon. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 41. Lönnberg print & paino. 2017. Viitattu 15.7.2023. Saatavissa https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/varjosta_valoon

Laitinen, M., Nikupeteri, A. & Hurtig, J. 2018. Häiritsevä tieto ja toimijuus – lapset vanhempien eron jälkeisessä vainossa. Teoksessa Valkonen, J.(toim.) Häiritsevä yhteiskuntatutkimus. Lapland University Press. 23–50. Viitattu 29.09.2023. saatavissa https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63421/H%c3%a4iritsev%c3%a4_yhteiskuntatutkimus_pdfA.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Laisaari, J. & Korpilahti, U. 2021. Tietopohjan kehittäminen on välttämätöntä lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemisessä. Viitattu 15.07.2023. Saatavissa <https://blogi.thl.fi/tietopohjan-kehittaminen-on-valttamatonta-lapsiin-kohdistuvan-vakivallan-ehkaisemisessa/>

Lanzarote sopimus SopS 87 ja 88/2011. Viitattu 20.11.2022. Saatavissa <https://www.ihmisoikeuskeskus.fi/seuranta/maaraaikaisraportointi-yk-en/raportoinnin-aikataulut/en-lanzaroten-sopimus/>

Lattu, E. 2016. Naisten tekemä väkivalta. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja. Tampere. Viitattu 14.07.2023. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/99101/978-952-03-0138-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 05.03.2023. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Latomaa, T., Elo, S., Koivisto, K., Sandelin, P. & Kiviniemi, L. 2016. Tutkimus- ja kehittämistoiminta hoitotyössä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 33/2016. Viitattu 20.06.2023. Saatavilla <https://www.oamk.fi/epooki/index.php?cID=886>

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2015. Matalan kynnyksen palvelut. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 13.09.2023 Saatavissa www.thl.fi/sokra.

Leemann, L. & Hämäläinen, R.-M. 2016. Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut – Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. Yhteiskuntapolitiikka 81, 2016:5, s. 586-594. Viitattu 13.09.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131350/YP1605_Leemann%26Hamalainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Lehtola, S., Tuulari, J., Karlsson, L., Parkkola, R., Karlsson, H. & Scheinin, N. 2016. Miten varhainen stressi vaikuttaa aivojen kehitykseen? Duodecim 2016; 132(15): 1345-51. Viitattu 13.09.2023. Saatavissa <https://www.duodecimlehti.fi/duo13239>

Lepistö, S. 2010. Nuorten kokemaa perheväkivaltaa. Malli hyvinvoinnista ja selviytymisestä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Hoitotieteen laitos. Viitattu 10.07.2023. Saatavissa <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/66653/978-951-44-8223-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Lepistö, S., Ellonen, N., Helminen, M. & Paavilainen E. 2017. Lapsiin kohdistuvan väkivallan arvioiminen. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):2. 212–221. Viitattu 11.03. 2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/132355/YP1702_Lepistoym.pdf?sequence=4

Leppäkoski, T., Laajasalo, T., Mäkelä, J., Rajala, R. & Paavilainen, E. 2021. Askeleita kohti lapsiin kohdistuvan väkivallan riskiarvioinnin työkalua – kartoittava katsaus lapsiin kohdistuvan väkivallan riskitekijöistä. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 2021: 58: 457–474

Levenson, J. 2020. Translating Trauma-Informed Principles into Social Work Practise. Social Work. Vol. 65, No. 3, 288-298. Viitattu 29.10.2023. Saatavissa

<https://vepimg.b8cdn.com/uploads/vifnew/content/files/1650470559translating-trauma-in-formed-principles-pdf1650470559.pdf>

Luoma, I., Peltola, M. & Darth, M. 2020. Väkivaltaa kokeneen lapsen näyttöön pohjautuva hoito. Teoksessa Laajasalo, T. (toim.) Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 17 | 2020.16- 32. Viitattu 1.11.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Meinck, F., Cluver, L., Loening-Voysey, H., Bray, R., Doubt, J., Casale, M. & Sherr, L. 2017. Disclosure of physical, emotional and sexual child abuse, help-seeking and access to abuse response services in three South African Provinces. *Psychology, Health & Medicine*, 22(1), 94–106. Viitattu 15.09.2023. Saatavissa <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28103706/>

Miettinen, R. & Tuunainen, J. 2010. Perus- ja soveltava tutkimus tiedepolitiikan luokittelukategorioina ja retorisisina resursseina. *Tiedepolitiikka* 3, 7–16. Viitattu 20.03.2023. Saatavissa https://www.researchgate.net/profile/Juha_Tuunainen/publication/265221130_Perus- ja soveltava tutkimus tiedepolitiikan luokittelukategorioina ja retorisisina resursseina/links/5405c6420cf2bba34c1d9471/Perus-ja-soveltava-tutkimus-tiedepolitiikan-luokittelukategorioina-ja-retorisisina-resursseina.pdf

Miller, E., & McCaw, B. 2019. Intimate partner violence. *New England Journal of Medicine*, 380(9), 850–857. <https://doi.org/10.1056/NEJMra1807166>

Muukkonen, T. 2018. Lasta on suojeltava kaikelta väkivallalta, välinpitämättömältä kohtelulta ja hyväksikäytöltä. Viitattu 10.11.2022. Saatavissa <https://www.lapsenoikeusdet.fi/blogi/lasta-suojeltava-kaikelta-vakivallalta-valinpitamattomalta-kohtelulta-ja-hyvak-sikaytolta/>

Muukkonen, T & Tulensalo, H. 2015. Lastensuojelun tehtävät, kun lapsen epäillään kokeneen väkivaltaa. *Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim* 2015;131(10):973–8. Viitattu 29.10.2023. Saatavissa <https://www.duodecimlehti.fi/duo12268>

Mäkeläinen, T., Husso, M., Mäntysaari, M., Notko, M. & Virkki, T. 2012. Tukitoimenpiteet lähisuhdeväkivaltaa kokeneille naisille. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012:11. Viitattu 15.10.2023. Saatavissa <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72735/URN%3aNB%3afi-fe201504226594.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

- National association of Social Workers. 2017. Trauma-informed social work practice. Viitattu 29.10.2023. Saatavissa <https://doi.org/10.1093/sw/swx001>
- Nikkola, E., Luoma, I. & Aronen, E. 2016. Lasten ja nuorten oikeuspsykiatria. Lasten ja nuorten pahoinpitely ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Teoksessa Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K. & Sourander, A. (toim.). Lasten psykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim. 728–734.
- Nikkola, E. & Korkman, J. 2017. Milloin tulisi epäillä lapsen kohdistunutta pahoinpitelyä? Suomen lääkärilehti, Vuosikerta 72, Nro 34, sivut 1788–1790. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/e886a56c-cf65-4904-9e50-a4254e940b7e/content>
- Nikander, P. & Ruusuvuori, J. 2017. Haastatteluaineiston litterointi. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: vastapaino. 367–378.
- Niklander, E., Peltonen, J., Husso, M., Notko, M., Mela, M. & Houtsonen, J. 2019. Meistä jokainen tuntee lähisuhdeväkivallan kokijan tai tekijän – lähisuhdeväkivallan merkkien tunnistamisessa kuitenkin puutteita. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa <https://blogi.thl.fi/meista-jokainen-tuntee-lahisuhdevakivallan-kokijan-tai-tekijan-lahisuhdevakivallan-merkkien-tunnistamisessa-kuitenkin-puutteita/>
- Niklander, E., Notko, M. & Husso, M. (toim.) 2019. Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja ammattilaisten koulutus sosiaali- ja terveydenhuollossa ja poliisissa EPRAS-hankkeen arviointi. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti nro13/2019. Viitattu 29.10.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138462/URN_ISBN_978-952-343-369-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nikupeteri, A. 2016. Vainottuna: eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen. Akateeminen väitöskirja. Lapin yliopisto. Viitattu 20.09.2023. Saatavissa [https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62627/Nikupeteri Anna ActaE_204_pdfA.pdf?sequence=2&isAllowed=y](https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/62627/Nikupeteri_Anna_ActaE_204_pdfA.pdf?sequence=2&isAllowed=y)
- Nikupeteri, A. & Laitinen, M. 2015. Children’s Everyday Lives Shadowed by Stalking: Postseparation Stalking Narratives of Finnish Children and Women. *Violence and Victims* 30(5), 830–845
- Nikupeteri, A., Ervasti, P., Marttala, P. & Laitinen, M. 2017. Vaino lasten ja nuorten arjessa. Teoksessa Laitinen, M., Kinnunen, J. & Hannus, R. (toim.) Varjosta valoon. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 41. 102–125.

- Nikupeteri, A. & Laitinen, M. 2017. Vaino väkivaltana ja yhteiskunnallisammattillisena kysymyksenä. Teoksessa M. Laitinen, J. Kinnunen & R. Hannus (toim.): Varjosta valoon. Eron jälkeisen vainon tunnistaminen, katkaisu ja uhrien selviytymisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 41, 19–41
- Nikupeteri, A., Lappi, C., Lohiniva-Kerkelä, M., Kauppi, A. & Laitinen, M. 2017. Potentiaalisesti tappava parisuhde? Erotilanteen uhkaavuus ja uhrien suojaamisen edellytykset sukupuolistuneen väkivallan viitekehysessä. Oikeus 2017 (46); 3: 290–309. Viitattu 27.08.2023. Saatavissa <https://research.ulapland.fi/fi/publications/potentiaalisesti-tappava-parisuhde-erotilanteen-uhkaavuus-ja-uhri>
- Noppiari, E. & Nietola, V. 2017. Lähisuhdeväkivalta koettelee tunnistamista ja toimijuutta. Teoksessa Helminen, J. (toim.). Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa. Helsinki: Edita. 172–189.
- Nousiainen, K., Petrelius, P. & Yliruka, L. (toim.) 2016. Puheista tekoihin! Ylisukupolvisten ongelmien ehkäiseminen lastensuojelussa ja perhe- ja sosiaalipalveluissa. TYÖPAPERI 20/2016. Terveyden ja hyvinvointilaitos. Viitattu 15.5.2023. Saatavissa [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/ty%c3%b62016_20_Puheista%20tekoihin WEB.23.6.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130733/ty%c3%b62016_20_Puheista%20tekoihin_WEB.23.6.16.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
- Notko, M. & Husso, M. 2019. Lähisuhdeväkivaltaan puuttumisen haasteet ja mahdollisuudet. Teoksessa Niklander, E., Notko, M. & Husso, M. (toim.) Lähisuhdeväkivaltaan puuttuminen ja ammattilaisten koulutus sosiaali- ja terveydenhuollossa ja poliisissa: EPRAS-hankkeen arviointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Raportti 13/2019. Helsinki. 86–89. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-369-4>
- Notko, M., Husso, M., Piippo, S., Fagerlund, M. & Houtsonen, J. 2021. Intervening in domestic violence: Interprofessional cooperation among social and health care professionals and the police, Journal of Interprofessional Care. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa DOI: 10.1080/13561820.2021.1876645
- Nuutinen, T & Matikka, L. 2020. Kyse erva-alueen vastausten tarkastelu. Teoksessa Laajasalo, T. (toim.) Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 17 | 2020. 77–85. Viitattu 1.11.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- October, M. & Laitinen, M-L. 2022. Ohjeet kunnille ja hyvinvointialueille lähisuhdeväkivallan ehkäisyn koordinaattorakenteiden ja lähisuhdeväkivallan vastaisen toiminnan

järjestämiseksi. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Ohjaus 10/2022. Viitattu 11.03.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144538/OHJ2022_010_09062022.pdf?sequence=4&isAllowed=y

OECD. 2015. Frascati Manual 2015: Guidelines for Collecting and Reporting Data on Research and Experimental Development. The Measurement of Scientific, Technological and Innovation Development. Paris: OECD Publishing. Viitattu 10.08.2023. Saatavissa: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264239012-en.pdf?expires=1602682721&id=id&accname=guest&checksum=F8FFF4240AE0732F9BB8E32C35368D71>

Oikeusministeriö. 2020. Naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma vuosille 2020–2023. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2020:15. Viitattu 25.10.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162499/OM_2020_15_ML.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät – Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki. Kustantaja Sanoma Pro Oy

Ojuri, A & Laitinen, M. 2015. Turvakoti työnä. Selvitys Ensi ja turvakotien liiton jäsenyhdistysten turvakotityön sisällöistä ja vaikutuksista. 2015. Viitattu 15.11.2022. Saatavissa https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/ensi_ja_turvakotien_liitto_turvakot

Paavilainen, P. 2014. Psykologian tutkimustyöopas. Helsinki: Otavan Kirjapaino Oy

Paavilainen E. & Flinck A. 2015. Lasten kaltoinkohtelun tunnistamisen tehokkaat menetelmät sosiaali- ja terveydenhuollossa. Hoitosuositus – Tutkimusnäytöllä-tuloksiin. Hoitotyön tutkimussäätiö. Viitattu 30.08.2023. Saatavissa <https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/03/kaltoinkohtelu-hs.pdf>

Paavilainen, E., Rantanen, H. & Flinck, A. 2021. Perheessä tapahtuvan lapsen kaltoinkohtelun riskilojen tunnistaminen ja puheeksi ottaminen. Kasvun tuki. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa <https://kasvuntuki.fi/aikakauslehti/julkaisut/paavilainen/>

Pirinen, J., Abrahamsson, O & Öst, B. TYKS erva-alueen vastausten tarkastelua. Teoksessa Laajasalo, T. (toim.) Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 17 | 2020. 109–124. Viitattu 1.11.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Puura, K. 2016. Vanhemmuuteen vaikuttavat riskitekijät ja olosuhteet. Teoksessa Kumpulainen, K., Aronen, E., Ebeling, H., Laukkanen, E., Marttunen, M., Puura, K. & Sourander, K. (toim.) Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim, Lapsen ja nuoren psyykkinen kehitys.

Puusa, A. & Juutti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Johtamistaidon opisto. Helsinki.

Puusa, A. 2020. Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Tallinna: Gaudeamus, 106-108.

Puusa, A. 2020. Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. 1. painos. Helsinki: Gaudeamus, 141–152.

Puusa, A & Juutti, P. 2011. Menetelmäviidakon raivaajat: perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Johtamistaidon opisto. Helsinki.

Rikoksentorjunta.fi/lahisuhdevakivalta. Rikoksentorjunta. Rikosten ehkäisy. Väkivalta. Lähisuhdeväkivalta. Viitattu 15.09.2023. Saatavissa: <https://rikoksentorjunta.fi/lahisuhdevakivalta>

Roberts Y., Campbell C., Freguson M. & Crusto C. 2013. The role of parental stress in young children's mental health functioning after exposure to family violence. Journal of traumatic stress 26. Viitattu 30.08.2023. Saatavissa <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/24038613/>

Salokangas, R. 2020. Childhood adversities and mental ill health. Väitöskirja. Turun yliopisto, psykologian ja logopedian laitos. Yhteiskunta- ja käyttäytymistieteiden tohtoriohjelma. Turun yliopiston julkaisuja, Ser B.osa – Tom. 523, humaniora, Turku 2020. Viitattu 15.07.2023. Saatavissa <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/150636/AnnalesB523Salokangas.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

SAMSHA. 2014. Concept of trauma and guidance for a trauma-informed approach. Viitattu 29.10.2023. Saatavissa https://ncsacw.acf.hhs.gov/userfiles/files/SAM-HSA_Trauma.pdf

Schulman, M. 2015. Olipa kerran lapsi – lapsuuden historiaa ja nykytutkimuksen käsityksiä. Teoksessa K., Mankinen, I., Jokinen, R., Lintu & M., Schulman. 2015. Pikkulapsesta koululaiseksi: psykodynaaminen näkökulma tunne-elämän ja ihmissuhteiden kehitykseen. Helsinki: Therapie-säätiö, 8–24.

Siltala, H., Hisasue, T., Hietämäki, J., Saari, J., Laajasalo, T., October, M., Laitinen, H-L. & Raitanen, J. 2022. Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset. Terveys-, sosiaali- ja oikeuspalveluissa. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:52. Viitattu 28.10.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164292/VNTEAS_2022_52.pdf?sequence=13

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 15.11.2022. Saatavissa <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäiseminen. Viitattu 27.10.2023. Saatavissa <https://stm.fi/lahisuhde-ja-perhevakivalta>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2019. Väkivallaton lapsuus Toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:27. Viitattu 10.11.2022. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161899/STM_2019_27_J.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2022. Istanbulin sopimus velvoittaa toimimaan naisiin kohdistuvan väkivallan torjumiseksi ja sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi. Viitattu 15.11.2022. Saatavissa <https://stm.fi/-/istanbulin-sopimus-velvoittaa-toimimaan-naisiin-kohdistuvan-va-kivallan-torjumiseksi-ja-sukupuolten-tasa-arvon-edistamiseksi>

Söderholm, A. & Politi, J. 2012. Lapsen laiminlyönti. Teoksessa Söderholm, A.& Kivitielä, S. (toim.) Lapsen kaltoinkohtelu. Duodecim. Porvoo, Bookwell Oy, 76-98

Tervetuloa Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Viitattu 26.10.2022 Saatavissa <https://itauusimaa.fi/>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2013. Turvakotipalvelujen kansalliset laatusuositukset. Ohjaus 11/2013. Tampere. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Viitattu 10.11.2022. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110192/OHJ2013_011_Turvakotipalvelujen%20kansalliset%20laatusuositukset_Vanhentunut%20vesileima.pdf?sequence=6&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2019. Lähisuhdeväkivalta 2019 Viranomaisten tietoon tulleen lähisuhdeväkivallan määrä kasvussa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitost. Viitattu 10.11.2022. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/141028/L%c3%a4hisuhdev%c3%a4kivalta_2019..pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2021a. Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/vakivallaton-lapsuus-toimenpidesuunnitelma>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2021b. Turvakotipalvelut 2020. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142646/Tilastoraportti%202020%2028.5.2021_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2021c. Tilastoraportti 17/2021. Turvakotipalvelut 2020 Turvakotien asiakasmäärät laskivat. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/142646/Tilastoraportti%202020%2028.5.2021_FINAL.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos (2021d). Ohjeita työntekijälle seksuaaliväkivallan uhrin kohtaamiseen. Viitattu 1.11.2023. Saatavilla <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/tyon-tueksi/ohjeita-tyontekijalle-seksuaalivakivallan-uhrin-kohtaamiseen>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2022. Koronaepidemian vaikutukset lähisuhdeväkivallan kokemuksiin ja palveluiden käyttöön (KOVÄ). Viitattu 11.11.2022. Saatavissa <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/koronaepidemian-vaikutukset-lahisuhdevakivallan-kokemuksiin-ja-palveluiden-kayttoon-kova->

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2022a. Tilastoraportti 20/2022. Turvakotipalvelut 2021 Turvakotien asiakasmäärät laskivat toista vuotta peräkkäin. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144491/Koko%20paketti%20Tilastoraportti%20Turvakotipalvelut%202021%20p%c3%a4iv.liite%205.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2022b. Väkivallan muodot. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2022 c. Lapset ja perheet. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveys/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2023. Lapsiin kohdistuva väkivalta. Ohjaus nro 5/2019. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/eri-ryhmat-ja-vakivalta/lapsiin-kohdistuva-vakivalta>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2023a. Tilastot ja asiakaspalaute. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa <https://thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/tilastot>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. 2023b. Lähisuhdeväkivalta 2021 Suurin osa lähisuhdeväkivallan uhreista on edelleen naisia tai tyttöjä, seksuaaliväkivallan uhreilla usein myös aiempia väkivaltakokemuksia. Tilastoraportti 43/2023. Viitattu 20.10.2023. Saatavissa

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146800/L%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivallalta%202021%20Suurin%20osa%20l%C3%A4hisuhdev%C3%A4kivallan%20uhteista%20on%20edelleen%20naisia%20tai%20tytt%C3%B6j%C3%A4%20seksuaaliv%C3%A4kivallan%20uhreilla%20usein%20my%C3%B6s%20aiempia%20v%C3%A4kivaltakokemuksia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Tilastokeskus. Tutkimus- ja kehittämistoiminta. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa https://www.stat.fi/meta/kas/t_ktoiminta.html

Tilastokeskus a. Harkinnanvarainen näyte. Viitattu 24.10.2023. Saatavissa https://www.stat.fi/meta/kas/hark_var_nayte.html

Tilastokeskus b. Tutkimus - ja kehittämistoiminta. Viitattu 18.3.2023. Saatavissa https://www.stat.fi/meta/kas/t_ktoiminta.html

Tilastokeskus. 2020. Rikos- ja pakkokeinotilasto Perhe- ja lähisuhdeväkivalta 2020. Viitattu 1.12.2022. Saatavissa https://www.stat.fi/til/rpk/2020/15/rpk_2020_15_2021-06-01_fi.pdf

Tilastokeskus. 2021. Tietoon tulleet alaikäisiin kohdistuneet perheväkivaltatapaukset vähenivät 14 prosenttia. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa https://tilastokeskus.fi/til/rpk/2020/15/rpk_2020_15_2021-06-01_tie_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J.& Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Tuominen, K. 2021. Benchmarking prosessiopas: Opi ja kehitä kilpailijoita nopeammin. Päivitetty painos. Turku: Oy Benchmarking Ltd.

Tutkimuseettinen lautakunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 1.11.2023. Saatavissa https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen tiedekunta. 2023. TENK Hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) Viitattu 20.11.2023. Saatavissa <https://tenk.fi/fi>

YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista. 1989. UNICEF. Viitattu 17.03.2023. Saatavissa https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/LOS_A5fi.pdf

Valtioneuvosto. 2020 Valtioneuvoston julkaisu 2020:21. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa Lapsistrategian koronatyöryhmän raportti lapsen oikeuksien

toteutumisesta. Viitattu 15.07.2023. Saatavissa https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162318/VN_2020_21.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Vehkaoja, S. & Nikkola, E. 2020. Palvelupolut ja palvelujen kehittämistarpeet alueittain tilanne. Teoksessa Laajasalo, T. (toim.) Miten toteutuu väkivaltaa kokeneen lapsen psykososiaalinen tuki? – tuki ja hoitomuodot sekä potentiaalisten lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten tekijöiden ehkäisevä kuntoutus. Raportti 17 | 2020 terveyden ja hyvinvoinninlaitos 58–124. Viitattu 29.10.2023. Saatavissa https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/140845/URN_ISBN_978-952-343-587-2.pdf

Ventilä, O. & Hupli, A. 2021. MDMA-avusteinen psykoterapia hoitoresistentin traumaperäisen stressihäiriön hoidossa. Lääkärilehti 1–2/2021 vsk 76. Viitattu 20.09.2023. Saatavissa https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/137003/SLL12021_41.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilkka, H. 2015. Tutki Ja Kehitä. 4. uudistettu painos. PS-kustannus. Jyväskylä.

Vilkka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä. Ps—kustannus.

Vuorinen, T. 2013. Strategiakirja: 20 työkalua. Helsinki: Talentum. 1 painos.

WHO. 2013. Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence. Viitattu 15.05.2023. Saatavissa https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85239/9789241564625_eng.pdf?sequence=1

Liitteet

Liite 1. Kutsu opinnäytetyöhön liittyvään teemahaastatteluun

Kutsu opinnäytetyöhön liittyvään teemahaastatteluun

Olen Nina Jääskeläinen (nina.helena.jaaskelainen@studen.lab.fi, puh. 040 5835 798). Opiskelen lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen -toteutuksessa LAB-ammattikorkeakoulussa.

Opiskelen ylempää AMK-tutkintoa LAB-ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyötä Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Aiheenani on perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden lasten ja nuorten matalankynnyksen avopalvelut. Opinnäytetyön avulla pyrin selvittämään millaisia palveluita väkivaltaa kokeneille lapsille ja nuorille on ja mihin suuntaan palveluita tulisi kehittää. Opinnäytetyöhöni kerään aineistoa lasten ja nuorten parissa työskentelevien työntekijöiden teemahaastatteluina. Kerään aineistoa työntekijöiltä, jotka kohtaavat työssään perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneita lapsia ja nuoria.

Tutkimukseen olen saanut luvan Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen sosiaalityön johtaja Hanna Kaunistolta.

Tutkimushaastatteluni tehdään anonyymisti eikä haastatteluprosessia näy haastateltavan tunnistetietoja. Käsittelen aineistoa tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti ja luottamuksellisesti. Nauhoitan haastattelun ja hävitän aineiston oikeaoppisesti tutkimuksen valmistuttua. Tutkimukseen osallistumisen on mahdollista lopettaa missä vaiheessa tahansa tutkimusprosessia ja kieltää kerätyn aineiston käytön. Haastatteluun menee aikaa noin 45-60 minuuttia.

Opinnäytetyön ohjaajana toimii lehtori Jaana Mantela ja työelämän edustajana turvakodin esihenkilö Marika Johansson. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseuksessa loppusyksystä 2023.

Vastaan mielelläni haastattelua koskeviin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin

Nina Jääskeläinen
sosiaali-ohjaaja
LAB YAMK-opiskelija
Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen
nina.helena.jaaskelainen@studen.lab.fi

Liite 2. Teemahaastattelurunko benchmarking vertailukäynnin asiantuntijoille

1. Kuinka pitkään teillä on organisaatiossanne ollut lasten ja nuorten väkivaltatyön asiantuntija?
2. Millainen koulutustausta teillä on?
  - Millaisia lisä-/täydennyskoulutusta olette käyneet tai koette tarvitsevanne?
3. Millaista työtä tekee lapsiin ja nuoriin erikoistunut väkivaltatyön asiantuntija?
4. Millaisia työmenetelmiä käytätte lasten ja nuorten kanssa?
5. Miten lapsi/nuori pääsee teidän avopalvelunne piiriin? Tarvitaanko lähettävä taho.
6. Saavatko kaikki yhteydenoton ottaneet lapset ja nuoret ajan palveluunne?
7. Kuinka usein tapaatte lasta/nuorta
8. Kertovatko lapset/nuoret kokemuksistaan avoimesti?
9. Miten arvioitte lapsen/nuoren saaman avun?
  - Onko kontrollikäynti?
  - Jatkohoidon tarve
10. Onko väkivaltatyön avopalveluita riittävästi saatavilla?
11. Mihin suuntaan kehittäisitte lasten ja nuorten väkivaltatyön avopalveluita?

Liite 3. Teemahaastattelurunko Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen työntekijöille

Taustatietoja:

Ammattinimike, koulutustausta

Työskentelyn kesto nykyisessä työtehtävässä

Miten perhe- ja lähisuhdeväkivalta näkyy työssänne

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta työ:

1. Millaisia palveluita teillä on tarjota lapselle/nuorelle ja perheelle?
  - Auttamispolku?
  - Palveluun jono?
2. Tiedon siirtyminen palveluiden välillä, palvelutarpeen arviointi /jatkohoito?
  - Mihin ohjaatte perheen saamaan jatkohoitoa?
  - Onko palveluita riittävästi saatavilla?
3. Koetko tarvitsevasi lisätietoa- tai -koulutusta väkivaltaa kokeneiden lasten/nuorten ja perheen kohtaamisessa ja avun tarjoamisessa
4. Mihin suuntaan ja millaista palveluja toivoisit löytyvän Itä-uudenmaan hyvinvointialueelta lapsille ja nuorille, jotka ovat kokeneet perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa

Liite 4. Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen työntekijöiden teemahaastattelun teemoittelu

Aineisto	Luokittelu	Teemat
"siis nythän meillä on meillä on tosiaan tässä tämmöinen siirtymävaihe siis nythän me kate-taan koko Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen"	Siirtymä vaihe koko Itä-Uudenmaan alue	Matalan kynnyksen palvelut
"se riippuu vähän siitä että kuinka mimmainen miten se nuori kokee tai lapsi kokee sen ja mimmainen tarve on toki siellä eteenpäin oh-jauksella ja sitten monesti se on just se lasten-suojeluilmoituksen teko"	Lapsen ja nuoren ko-kemus ja tarve Ohjaus eteenpäin Lastensuojeluilmoitus	
"työskennellyt on siinä vaiheessa mun luona että ne käynnit jatkuu ja sitten se on vähän toi-saalta ikävä se että kun mekään ei tiedetä sit-ten tai ei ole sitä semmoista yhteistyötä sosi-aaliryöön kanssa"	Työskentely jatkuu peruspalvelussa Yhteistyö sosiaali-työntekijän kanssa Yhteistyö	
"ei ole sitä semmoista yhteistyötä sosiaalityön kanssa että he ilmoittaisi meille että melkein itse joutuu sitten kyselemään"	Tiedon kysely ja saanti Yhteistyö	
"hän toteaa siellä että mitä se on ollut mitään että työskentely päätettiin että ei ole tarvetta ne jotenkin näy kuitenkin että ei kun tää lapsi reagoi täällä että niin että miten tehdään"	Palvelutarpeen arvio Avun saanti Yhteistyö	
"ei hirveästi ole että tuota se on kyllä vähän hankalaa että meillä oikeastaan niinku tietysti jos on niitä tosiaan väkivaltilanteita jos tämä teen lastensuojeluilmoituksen"	Vaihtoehdot vähäiset Lastensuojeluilmoitus	
"kehotetaan että jatkaa kuraattorin tapaamisia että se olisi jo palvelu vähän niinku kokenut"	Jatko edelleen läh-etävällä taholla (ku-raattori)	
"Ei oikeastaan siis meillä on niinku toi perhe-neuvolan on niinku se mihin voidaan niinku ohjata sitten olemaan mutta kun sinnekin sit-ten on ollut vaan niin järkyttävät jonot että"	Ohjaus perheneuvo-laan Pitkät jonot Erityisosaaminen	Yhteistyö
"mutta tota niin sittenhän mitä mitä koulutuksia on ei ei ole mitään semmoisia ehkä jos tähän väkivaltajuttuihin liitytään niin ei ole semmoista niinku trauma traumakoulutusta"	Erityisosaaminen Koulutustarve Yhteistyö	
"se perheneuvolassa semmoinen niinku hir-veän hieno kokonaisvaltainen perheen kan-nalta oleva palvelu"	Perheen kokonaisval-tainen hoito Avun saanti	
"kyllä on semmoinen olo että riittää että itse on niinku työvuosien ja edellisissä töissä käynnistä väkivaltakoulutus"	Erityisosaaminen Koulutustarve	Koulutustarve / Vä-kivaltatyön erityisosaaminen
"perhetyö ja sittenhän meillä on toi perheneu-vola että vanhemmat kävisi siellä psykiatrian sairaanhoitaja tässä joka ottaa vastaan nuoriin ja sitten tietenkin nuorisoporukka on kanssa yhteistyö tähtää ja lasten ja nuorten psyykkaa"	Perhetyö Perheneuvola Nuorten psykiatrinen poliklinikka	

Liite 5. Benchmarking vertaiskäynti haastatteluaineiston teemoittelu

Aineisto	Luokittelu	Teemat
"voi tulla niinku sekä ihan itse yhteyttä ottavina ei tarvitse olla lastensuojelun asiakkuutta tai turvukodista esimerkiksi. Mutta sitten lastensuojelun kautta tulee aika paljon ohjataan. Poliisi on yksi iso ohjaava taho, mutta ei ehkä lapsiin niin. sitten tulee poliisiin kautta vanhemmat, sitten jos on lapsia voidaan arvioida se sitten, onko lapsille tarkoitettu"	Lastensuojelu Poliisi Itse voi tulla	Matalan kynnyksen palvelu / Asiakas ohjautuu palveluun / asiakas-ohjautuvuus
"joo kyllä siis meillä on sillai hyvin tarjota aikoja, mutta se vähän työskentely rakennetaan sen perheen tarpeiden mukaan välttämättä se yksilötapaamisen, että aloitetaan sillä että lapsi vain tuodaan tänne yksilötapaamiselle niin se ei aina ole se miten me toimitaan"	Perheen tarpeen mukaan Viranomaiset poliisi lastensuojelu	
"kyllä se yksilötapaamisten määrä on se viisi mitä ainakin tarjotaan siihen on lisänä laskettuna nää perhekäynnit"	Vanhempi ja lapsi Työskentelyn määrä	
"ainakaan siinä kohtaa että sitten sehän se voi tulla vaikka aikuisena tarve sitten joskus käsitellään että"	Aikuisena tarve palata asiaan	
"kyllä niitäkin tulee sekä että että osa haluaa itse apua ja sitten tulee just lastensuojelun ohjaamana että siinäkin on vaihtelua sitten että miten miten nuoret sitten lähtee miten halukkaasti haluaa keskustella"	Itse haluaa palvelua Lastensuojelu	
"nyt me ei hoideta niin kuin häiriötä eikä sen tyyppistä niin sitten se ei ole myöskään mitään semmoisia että pitää jotakin saavuttaa tai niin yksilöllisiä prosesseja sitten mikä kenellekin on"	Ei hoideta häiriötä	Työskentelymalli
"no kyllä me voidaan siitä sanoa asiakkaalle tai vanhemmalle että kuulostaa siltä tai näyttää siltä voisi tarvita hyötyä lisää avustaa mutta sitten ei me varsinaisesti kun me ei olla terveydenhuoltoa niin jää sitten voidaan niinku velvoittaa että toki voi sitten olla jos on sosiaalityöntekijä esimerkiksi lapsella tai nuorella niin hänen kanssa sitten vielä käydään vähän läpi tilannetta"	Jatkohoitoon ohjaus	
"enemmän sitä perheen hoitamisen näkökulmaa tai sitten kun perhe otetaan kokonaisvaltaisesti mukaan työskentelyyn ettei erotetakaan"	Kokonaisvaltainen työskentely Perheen hoitamista	
"mä luulen että tässä täällä on ollut aika vahvasti se just se yksilö työn malli että on tavattu niinku laista erikseen yksilötapaamisia sen verran tiedän että se on ollut semmoinen runko ja ja tavallaan se että on nimenomaan haluttu säilyttää tää lapsityö tai nuorten ja lasten kanssa tehtävä työ erikseen koska joissain yksiköissähän sitä tekee vähän niinku kaikki kaikki"	Yksilötyömalli Lapsityöntekijä	Kehittämiskohta
"no nuorimmat on ollut 4 vuotiaita mutta mutta siinä on nyt linjattu vähän että sitten niin pieniä lapsia ei jatkossa sitten semmoista yksilö työtä jos ei se nyt ole ihan hänen toive tai jotenkin se näyttäytyisi semmoiselta että siinä olisi jotain niinku tavallaan että se olisi hyödyllistä ja sitten on on vähän rajattu sitä että kouluikäisistä ylöspäin sitten on se niinku ajatus että sitä yksilötyötä tarjota"	Ikä jakauma Kouluikäiset	
"tää on lyhyttä työskentelyä niin meidän vaikutusmahdollisuudet on rajalliset siinä missä asioissa voidaan auttaa ja mihin voidaan vaikuttaa koska useinhan se muutos tapahtuu sitten siellä arjessa ja se voi se työskentelyn vaikuttavuus näkyä vasta puolen vuoden päästä"	Lyhyt työskentelyaika Vaikutusmahdollisuudet rajalliset Muutos arjessa	

Liite 6. KUVIO 6 Tutkimuksen kehittämissuosituksat

KEHITTÄMISSUOSITUKSET	
Palvelun saatavuus / Palveluun ohjautuminen	Palvelupolku/Palvelu ketju Työntekijöiden väkivaltatyön osaaminen Oikea-aikaisuus palvelussa Yhteistyö sujuvaksi / Verkostotyö Eri toimijoiden roolin selkeyttäminen Hyödyntää turvakodin väkivaltatyön osaamista
Tiedon saanti / Tiedon vaihto	Tiedonsaannin ja yhteistyön kehittäminen joustavaksi
Koulutustarve	Koulutusta väkivaltatyön erityisyyteen Trappan-menetelmä koulutus Traumatietoisuus
Matalankynnyksen avopalvelut	Perheneuvola tai turvakoti Peruspalveluiden vahvistaminen